



HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA
Centar za makroekonomske analize

HRVATSKO GOSPODARSTVO U RAZDOBLJU 2000. – 2004.

Zagreb, prosinac 2005.

SADRŽAJ

UVODNO	3
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD	7
VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA	11
PLATNA BILANCA	15
DRŽAVNI PRORAČUN	19
INOZEMNI I JAVNI DUG HRVATSKE	24
MONETARNA KRETANJA	28
INVESTICIJE I DIREKTNNA STRANA ULAGANJA	34
INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA	39
TRGOVINA	42
GRAĐEVINARSTVO	45
TURIZAM	49
PRIJEVOZ, SKLADIŠTENJE I VEZE	52
ZAPOSLENOST I PLAĆE	54
INFLACIJA	60
TEČAJ I MEĐUVALUTARNI ODNOSI	63
TRŽIŠTE KAPITALA	66
LIKVIDNOST	69
FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA PODUZETNIKA	71

HRVATSKO GOSPODARSTVO U RAZDOBLJU 2000. – 2004.

UVODNO

Izrada analize "Hrvatsko gospodarstvo u razdoblju 2000. – 2004." proizlazi iz orijentacije Centra za makroekonomske analize Hrvatske gospodarske komore da, pored redovite mjesečne publikacije vezane uz tekuća gospodarska kretanja, jednom godišnje cjelovitije prezentira i podatke o razvitku hrvatskog gospodarstva u nešto duljem (srednjoročnom) razdoblju. Stoga je ovaj materijal logičan nastavak u 2004. godini objavljenog materijala "Hrvatsko gospodarstvo u razdoblju 1999. – 2003." i na njemu se dijelom temelji. Iz navedenog su razloga ovdje predočeni podaci i izvršena analiza snažnije orijentirani na posljednju godinu promatranog razdoblja, uz naglasak na dugoročnijim trendovima, kako bi se izbjeglo suvišno ponavljanje nalaza iz prethodno spomenutog materijala.

Postavljanje težnje za priključivanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji temeljnim političkim ciljem, odrazilo se i na karakter makroekonomske politike. U tom kontekstu prioritet je davan područjima koje treba uskladiti s kriterijima EU, poglavito u primjerenom roku zadovoljiti Maastrichtske kriterije, te provedbi strukturnih reformi u skladu s principima izgradnje tržišnog gospodarstva. Stoga je monetarna politika vođena s prvenstvenim ciljem zadržavanja stabilnosti tečaja i cijena (niske inflacije), a fiskalna politika s temeljnim ciljem obuzdavanja deficita konsolidirane opće države i smanjivanja njegovog udjela u BDP-u. Postignuti rezultati u skladu su s proklamiranim ciljem pridruživanja EU, tako da je u 2004. godini Europska komisija u svom dokumentu: "Mišljenje o pridruživanju Hrvatske Europskoj uniji" (*Opinion on Croatia's application for EU membership*) zaključila:

"Hrvatsku treba smatrati djelotvornim tržišnim gospodarstvom. U srednjoročnom razdoblju trebala bi biti sposobna uhvatiti se u koštac s pritiskom konkurencije i tržišnih sila unutar EU, pod uvjetom da nastavi primjenjivati svoj program reformi radi uklanjanja preostalih slabosti."

Vanjsko je okruženje pozitivno utjecalo na gospodarsku aktivnost u Hrvatskoj. U zemljama Europske unije, s kojima Hrvatska obavlja većinu vanjskotrgovinske razmjene, gospodarska je aktivnost kontinuirano rasla s međugodišnjim stopama rasta između 1,2% i 3,8% osiguravajući izvoznu potražnju za hrvatskim proizvodima. Istovremeno, inflacija se u EU kretala između 1,9% i 2,5% pa s te strane nisu dolazili pritisci na domaće cijene. S druge strane, tranzicijske su zemlje u promatranom razdoblju ostvarivale više stope rasta od prosjeka Europske unije. U skladu s rastom potražnje u tim zemljama došlo je do značajnijeg porasta hrvatskog izvoza, posebno u Bosnu i Hercegovinu, Srbiju i Sloveniju. Posljedično, dolazi do promjena u strukturi hrvatske robne razmjene jačanjem udjela izvoza u susjedne zemalje, na račun pada udjela izvoza na područje Europske unije. I na svjetskom tržištu uočene su tendencije koje će obilježiti buduća kretanja globalne vanjsko-trgovinske razmjene. To se u prvom redu odnosi na snažno jačanje uloge Kine, koja visokim stopama gospodarskog rasta praćenim rastom izvoza prepoznatljivih i tehnološki složenijih proizvoda izrasta u svjetsku velesilu. Ocjenjuje se da se u 2004. godini Kina, po visini bruto nacionalnog proizvoda, nalazila na 6. mjestu u svijetu, potisnuvši s tog mjesta Italiju, s procjenom da će krajem 2005. godine biti na 4. mjestu (ispred Francuske i Velike Britanije).

Kina još od početka osamdesetih godina prošlog stoljeća, nakon orijentacije prema tržišnoj ekonomiji i otvaranju stranim investicijama, ostvaruje visoke stope gospodarskog rasta (prosječno oko 10% godišnje), postajući tako jednom od najbrže rastućih i najvećih svjetskih gospodarstava. Prema ostvarenom BDP-u, Kina je trenutno najveće gospodarstvo nakon SAD-a, iako ostaje vrlo nisko u terminima BDP-a per capita (oko 1200 USD). U 2001. godini Kina ulazi u Svjetsku trgovinsku organizaciju (WTO), postupno liberalizirajući svoju vanjsku trgovinu i postajući trgovinski div u međunarodnoj razmjeni (peta po izvozu iza SAD-a, Njemačke, Japana i Francuske). Posebno visoke godišnje stope rasta u međunarodnoj razmjeni roba (30 do 40%), Kina ostvaruje u 2003. i 2004. godini. Samo u 2004. godini, Kina je uvezla roba ukupne vrijednosti od oko 560 milijardi USD, stvorivši ogroman pritisak na svjetsku potražnju. Naime, visoka potražnja iz Kine, koja nije bogata prirodnim izvorima, značajno je utjecala na porast svjetske potražnje za sirovinama, uslijed čega su cijene mnogih sirovina dosegle rekordne ili višegodišnje maksimume na svjetskim burzama roba (čelik, aluminij, olovo, bakar, kositar, cink, nikal, sirova nafta..).

Uz povećanu potražnju na kineskom tržištu uvećana je potražnja najvećeg svjetskog gospodarstva, SAD-a, koje je u 2004. godini ostvarilo najveći rast (4,4% prema procjeni Europske komisije i MMF-a) od 1999. godine. Samo SAD je u 2004. godini potrošio četvrtinu ukupne godišnje potrošnje nafte u cijelom svijetu, dok su Kina, Japan i Indija potrošile petinu.

Snažna potražnja je bila jedan od generatora visokog porasta cijena sirove nafte (za oko trećinu) na razini godine i to uz izrazito visoku volatilnost, dosežavši u nekim dijelovima godine i najviše razine u zadnjih dvadeset godina. Slična volatilnost cijena nafte zabilježena je samo tijekom sukoba na Bliskom Istoku 1990/91 te Azijske krize tijekom 1997/98. Procjene su analitičara da je potražnja za naftom u 2004. godini imala najbrži rast od 1977. godine, te ih većina očekuje da će ona usporiti u 2005. godini zajedno s usporenjem rasta svjetske ekonomije. Cijene sirove nafte na svjetskom tržištu zapravo su se počele zaoštavati još krajem devedesetih godina prošlog stoljeća, zajedno s oporavkom svjetskog gospodarstva i smanjenjem proizvodnje, no snažniji pritisak na rast cijena sirove nafte se počeo manifestirati u 2003., a posebno u 2004. godini. Tada je, naime, uz visok porast potražnje, rast cijena nafte bio dodatno potaknut i poremećenom i neizvjesnom ponudom (teroristički napadi i sabotaze u zemljama Bliskog Istoka, zastoji u izvozu iračke nafte, političke tenzije u Nigeriji i Venecueli, štrajk u Norveškoj, uragan u Meksičkom zaljevu, porezni problemi velikog ruskog proizvođača nafte Jukosa..).

U takvom okruženju od 2000. godine hrvatsko gospodarstvo bilježi kontinuiran rast u uvjetima niske inflacije, stabilnih cijena i tečaja. Stabilnost cijena i tečaja održana je unatoč porastu cijena nafte na svjetskom tržištu u 2003. godini, velikim poremećajima na svjetskom tržištu nafte u 2004.g. i time izazavnom porastu cijena nafte i derivata u zemlji, te suši u 2003.g. koja se odrazila na smanjenje poljoprivredne proizvodnje i povećanje cijena poljoprivrednih proizvoda.

Prosječan godišnji rast BDP-a u razdoblju 2000. – 2004. g. iznosio je 4,1% i bio je determiniran rastom domaće potražnje temeljene na rastu osobne potrošnje i investicija u fiksni kapital.

Međutim, rast osobne potrošnje temeljio se prvenstveno na kupovini uvoznih artikala (automobili, trajna potrošna dobra) i tek se manjim dijelom alimentirao iz porasta realnih plaća. Veći dio osobne potrošnje proizlazio je iz rasta plasmana bankovnih kredita i to u takvom obimu i takvim tempom da je već nekoliko godina prisutna devijantna situacija da obim bankovnih kredita stanovništvu nadmašuje obim

kredita datih poduzećima. S obzirom na atraktivnost kreditiranja stanovništva, zbog relativno visokih kamata i relativno niskog rizika povrata, bankovni se sektor za tu namjenu dodatno zaduživao u inozemstvu i time značajno pridonosio povećanju ukupnog vanjskog zaduženja zemlje. Kako bi ograničila ovakav rast kreditnih plasmana, Hrvatska narodna banka je u drugoj polovici 2003.g. bila prisiljena reagirati restriktivnim mjerama monetarne politike.

Rast investicija u fiksni kapital, kao druga važna komponenta domaće potrošnje, bio je pod utjecajem programa izgradnje cestovne infrastrukture u Hrvatskoj. Završetkom najvažnijih dijelova programa izgradnje auto-puteva u 2004. godini, naglo se usporava rast građevinarstva i popratnih industrijskih djelatnosti te slabi snaga doprinosa investicija rastu BDP-a.

Iz navedenih se razloga dinamika rasta BDP-a i prometa u trgovini na malo smanjuje od 2003.g., dok su sve niže stope rasta industrijske proizvodnje prisutne već od 2002. godine, a fizički opseg građevinskih radova sporije raste od sredine 2004. godine. Realna je opasnost da bi nastavak smanjivanja intenziteta međugodišnjeg rasta BDP-a i ostalih makroekonomskih agregata mogao ugroziti osnovne ciljeve gospodarske politike i dovesti do zaostajanja razvitka Hrvatske u odnosu na razvitak drugih tranzicijskih zemalja te usporiti njeno gospodarsko približavanje zemljama Europske unije. Prema podacima EUROSTAT-a za 2004. godinu, po visini BDP-a po stanovniku obračunatom po paritetu kupovne moći, Hrvatska se nalazila na 46% prosjeka 25 zemalja članica Europske unije. U odnosu na 2003. g. to je pomak za samo jedan postotni bod, te u usporedbi sa zemljama novim članicama EU Hrvatska ima bolji standard jedino od Latvije čiji je BDP po stanovniku bio na razini od 43% prosjeka EU. Od novih članica, na sličnoj razini kao i Hrvatska nalazile su se još Estonija (51%), Litva (48%), Poljska (49%) i Slovačka (52%), dok je mađarski BDP po stanovniku iznosio 60% prosjeka EU, malteški 69%, češki 71%, slovenski 79%, a ciparski 84%.

Na tržištu rada u promatranom se razdoblju bilježe pozitivni trendovi, ali još uvijek nedovoljnog intenziteta s obzirom na veličinu problema s kojim se Hrvatska suočava. Naime, zaposlenost je u posljednje četiri godine rasla po prosječnoj godišnjoj stopi od 1,2%, a stopa nezaposlenosti se kontinuirano smanjivala te je po ILO definiciji smanjena sa 16,1% u 2000. g. na 13,8% u 2004. godini (prema stopi registrirane nezaposlenosti smanjenje je iznosilo s 22,6% na 18,5%).

U turističkoj se djelatnosti u promatranom razdoblju kontinuirano bilježi pozitivna tendencija te se uz rast broja turista i ostvarenih noćenja počevši od 2003. godine mijenja i struktura gostiju prema zemljama porijekla, porastom udjela turista iz Nizozemske, Francuske i Velike Britanije na račun turista iz Poljske, Češke i Slovačke. Međutim, rast deviznog prihoda od turizma ne prati rast fizičkog obujma s jedne strane, a s druge strane njegov je rast nedostatan da uz brži rast vanjskotrgovinskog robnog deficita u potrebnoj mjeri smanji deficit tekućeg računa platne bilance.

Među pozitivnim trendovima svakako treba istaknuti i bolje financijske rezultate poduzetnika. U 2000. godini jedva da su ukupni prihodi pokrili ukupne rashode, da bi u narednim godinama konsolidirani financijski rezultat poduzetnika bio značajnije poboljšan i u 2004. godini iznosio 9,8 milijardi kuna.

U svim godinama promatranog razdoblja raste uključenost Hrvatske u međunarodnu razmjenu te kontinuirano raste vrijednost izvoza hrvatskog gospodarstva. Udio izvoza roba i usluga povećan je s 47,1% BDP-a u 2000.g. na 51,5% u 2004. godini. Na žalost, negativno je to što je, osim u 2004. godini, u cijelom

razdoblju uvoz roba rastao brže od izvoza pa se vanjskotrgovinski deficit povećavao. Stoga se poticanje izvoznog gospodarstva nameće kao nužna potreba i važan cilj ekonomske politike.

Osnovni makroekonomski problemi u promatranom razdoblju ogledali su se kroz vanjskotrgovinski deficit i proračunski deficit koji su u svojoj konačnici rezultirali rastom unutarnjeg i vanjskog duga Republike Hrvatske. Tako je u razdoblju od 2000. – 2004. g. ukupni vanjski dug Republike Hrvatske povećan za 2,7 puta, a unutarnji dug konsolidirane središnje države za 2,4 puta. Nastavak ovakvih trendova s razvojnog aspekta dugoročno nije održiv, odnosno poduzete mjere i aktivnosti ekonomske politike bile su nedostatne da bi značajnije utjecale na rješavanje strukturnih problema u gospodarstvu. Pozitivan je pomak učinjen preusmjeravanjem zaduživanja države sa stranih na domaće tržište kapitala, čime je dat dodatni poticaj razvitku domaćeg tržišta kapitala, uz smanjenje valutnih rizika.

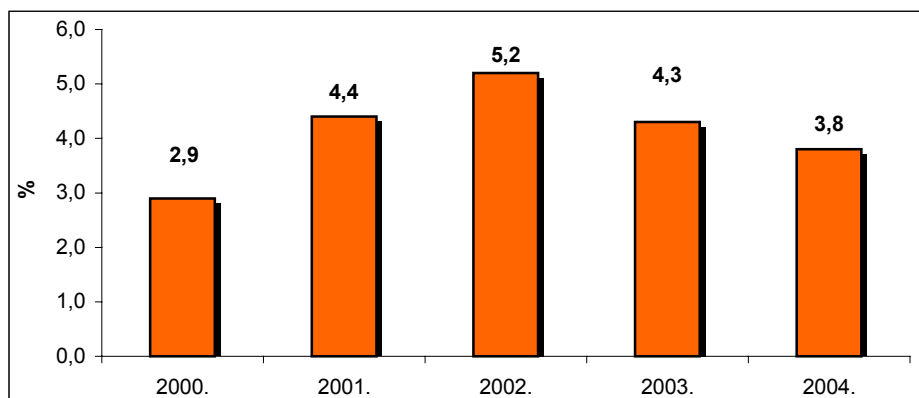
Zaključno se može kazati da su u razdoblju 2000. – 2004. g. postignuti značajni rezultati u procesu približavanja hrvatskog gospodarstva Europskoj uniji, pri čemu je održana stabilnost kune i cijena, ostvaren umjeren rast bruto društvenog proizvoda i realan rast izvoza te reafirmiran značaj turističke djelatnosti. Da bi se ostvarili značajniji pomaci u gospodarstvu, potreban je učinkovitiji napredak u provedbi programa reformi, posebno na području državne uprave, pravosuđa, zdravstva, poreznoj reformi te nastavku privatizacije velikih državnih sustava s jačom orijentacijom ekonomske politke na poticanje izvoznih aktivnosti i povećanje zaposlenosti.

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD

Prosječna stopa rasta BDP-a u razdoblju od 2000. do 2004. godine iznosila je 4,1%. Međutim, u prve tri godine tog razdoblja bilježi se oporavak gospodarske aktivnosti uz ubrzavanje dinamike rasta, da bi se potom bilježila usporenija dinamika rasta koja je nastavljena i u 2005. godini. Takva kretanja rezultirala su time da je BDP tek u 2004. godini bio realno veći za oko dva posto u odnosu na 1990. godinu.

U razdoblju od 2000. do 2004. g. BDP je rastao po prosječnoj stopi od 4,1% te je u 2004. godini dostigao razinu BDP-a iz prijeratne 1990. godine

Graf 1: REALNE STOPE RASTA BDP-a



Izvor: DZS; obrada HGK

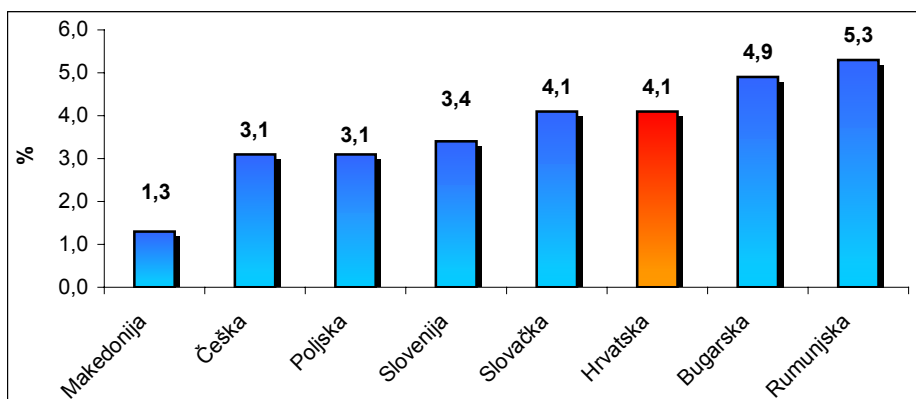
Nominalni rast BDP-a je u 2004. godini iznosio 7,3%, čime je BDP povećan na razinu od 207,1 milijardu kuna. Istodobno je rast BDP-a u dolarima, dijelom zbog pada vrijednosti dolara prema kuni od 9,9%, iznosio visokih 19,1%, pa je vrijednost BDP-a dosegla 34,3 milijarde američkih dolara. To je utjecalo i na povećanje BDP-a per capita sa 6.493 USD u 2003. na 7.732 USD u prošloj godini. Izražen u dolarima, BDP je u 2004. godini bio 38,2% veći nego u 1990. godini čime je i BDP per capita povećan sa 5.195 USD u 1990. godini na spomenutih 7.732 USD. Ta se razlika bitnije ne mijenja ni ako se koristi BDP prikazan u eurima, jer je BDP povećan sa 4.288 EUR u 1990. godini na 6.226 EUR, pa je porast od 45,2% tek nešto niži od onog u dolarima.

U 2004. godini je nastavljeno usporavanje dinamike rasta BDP-a iz prethodne godine

Ipak, pravo mjerilo međunarodne usporedivosti je BDP per capita po paritetu kupovne moći. Po tom je pokazatelju Hrvatska sa 37% prosjeka EU 25 u 1995. godini došla na 46% prosjeka EU u 2004. godini (procjena Eurostata). Taj napredak od devet postotnih bodova ipak nije bio dovoljan da bi se približilo razvijenim europskim zemljama, ali ni razvijenijim zemljama u tranziciji. Tako je Češka u 2004. godini bila na razini 71% prosjeka EU 25, Mađarska na 60%, Slovenija na 79%. Od većih tranzicijskih zemalja slično kretanje razine razvijenosti imala je Poljska čiji se udio u prosjeku EU 25 povećao sa 41% u 1995. na 49% u 2004. godini.

Hrvatska, mjereno BDP-om per capita po PPP, još nije prešla polovicu prosjeka EU-25

Graf 2: PROSJEČNE STOPE RASTA BDP-a U RAZDOBLJU 2000.-2004. PO ZEMLJAMA



Izvor: DZS; obrada HGK

Potrošna metoda praćenja BDP-a pokazuje da je u 2004. godini kod svih kategorija potrošnje, osim kod državne potrošnje koja ima relativno mali utjecaj na kretanje BDP-a, zabilježeno usporavanje rasta u odnosu na prethodnu godinu. Pri tome treba napomenuti da se pod državnim potrošnjom podrazumjeva samo izravna potrošnja države dok se stalno rastući proračunski transferi stanovništvu preljevaju u osobnu potrošnju, a državne investicije utječu na kretanje ukupnih investicija u fiksni kapital. U prethodnim su godinama kretanja osobne potrošnje, investicija u fiksni kapital te izvoza roba i usluga različito utjecali na rast BDP-a. Naime, u razdoblju od 2000. godine nastavljena je velika kreditna aktivnost banaka prema stanovništvu koja je kulminirala u 2002. godini. U toj je godini neto povećanje kreditnih plasmana stanovništvu iznosilo 13,0 milijardi kuna. Istodobno je započeta velika investicijska aktivnost države, pretežno vezana uz cestogradnju, koja svoj maksimum postiže u 2003. godini. Prema podacima HNB-a, stopa rasta državnih investicija u dugotrajnu imovinu bila je u 2000. godini negativna (-32,9%), 2001. godine je zabilježen rast od 13,1%, u 2002. godini 10,9%, a u 2003. godini čak 42,2%. Treća kategorija potrošnje koja je snažno utjecala na rast BDP-a, izvoz roba i usluga, također bilježi snažan rast od 2000. godine, sa izuzetkom 2002. godine u kojoj je realna stopa rasta iznosila tek 1,3%. Naime, u razdoblju od 1999. do 2003. godine bilježi se snažan trend rasta izvoza usluga pa one krajem 2003. godine čine 58% ukupnog izvoza naspram 45,9% u 1999. godini. Pri tome je prihod od turističkih usluga činio oko 70% ukupnog izvoza usluga.

Usporavanje je zabilježeno kod gotovo svih kategorija potrošnje metode obračuna BDP-a

S obzirom da se u 2004. godini bilježi usporavanje rasta sve tri, naprijed spomenute, kategorije potrošnje logično je da dolazi do daljnjeg usporavanja rasta BDP-a. Pri tome je usporavanje rasta osobne potrošnje bilo najmanje izraženo. Naime, stopa rasta osobne potrošnje je smanjena sa 4,1% u 2003. na 3,9%. Neto povećanje kreditnih plasmana stanovništvu je i nadalje utjecalo na kretanje osobne potrošnje, mada je bilo 13,4% manje nego u prethodnoj godini. Na kretanje osobne potrošnje utjecalo je i povećanje socijalnih naknada iz proračuna, jer su one u odnosu na 2003. godinu nominalno povećane za 11%, odnosno za približno četiri milijarde kuna.

2004. godina je bila prva godina nakon 1999. u kojoj su sve tri kategorije potrošnje najvažnije za rast BDP-a zabilježile manji rast nego u prethodnoj godini

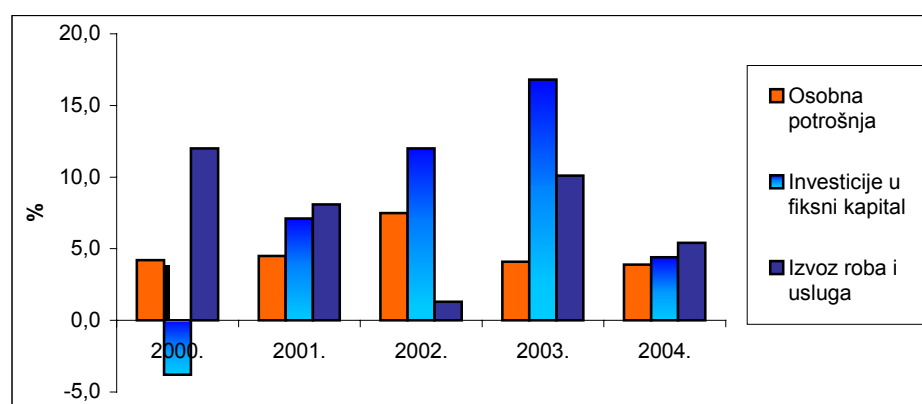
Usporavanje rasta investicija u fiksni kapital istodobno je bilo najizraženije, jer je njihova stopa rasta smanjena sa visokih 16,8% u

2003. na 4,4% u prošloj godini, čemu je znatno doprinjelo kretanje investicija u cestogradnji. No unatoč takvoj stopi rasta razina investicija je u 2004. godini bila još uvijek 36% realno viša od prosječne razine investicija u razdoblju od 1999. do 2002. godine.

Rast BDP-a u 2004. godini najviše je bio pod utjecajem realnog povećanja izvoza roba i usluga (5,4%) premda je i to povećanje bilo znatno manje nego u prethodnoj godini. U strukturi izvoza roba i usluga povećan je udio izvoza roba u odnosu na 2003. godinu, čemu je doprinjelo i zaustavljanje rasta prihoda od turizma.

Kao posljedica usporavanja rasta domaće potražnje znatno je usporen i rast uvoza roba i usluga pa je njegova stopa rasta pala sa 10,9% u 2003. g. na 3,5% u 2004. godini.

Graf 3: REALNE STOPE RASTA POJEDINIH KATEGORIJA POTROŠNJE



Izvor: DZS; obrada HGK

Proizvodna metoda obračuna BDP-a je u direktnoj vezi s potrošnom pa i ona pokazuje da je u 2004. godini kod svih grupa djelatnosti, osim kod poljoprivrede, šumarstva i ribarstva te javnih djelatnosti, zabilježen manji realni rast nego u prethodnoj godini. Pri tome se posebno isticala trgovina na veliko i malo kod koje je zabilježen najmanji rast u posljednje četiri godine. Pored trgovine, izraženo usporavanje rasta u odnosu na prehodnu godine zabilježeno je kod građevinarstva te kod hotela i restorana. Kod građevinarstva je međugodišnji rast bruto dodane vrijednosti bio čak 66,5% manji nego u 2003. godini, dok je kod hotela i restorana bio 58,8% manji. Usporavanje realnog rasta tih djelatnosti povezano je s već navedenim usporavanjem rasta osobne potrošnje odnosno usporenim rastom kreditnih plasmana, značajnim usporavanjem rasta investicija u cestogradnju te usporenim rastom izvoza usluga. Jedino se povećani izvoz roba pozitivno odražavao na kretanje bruto dodane vrijednosti i to u rudarstvu, prerađivačkoj industriji i opskrbi energentima koji su, kao i u 2003. godini, imali najveći utjecaj na rast BDV-a. Kod njih je zabilježen i najmanji pad stope rasta u odnosu na prethodnu godinu (sa 4,5% na 3,9%).

Najveće usporavanje dinamike rasta u 2004. godini zabilježeno je kod trgovine, građevinarstva te hotela i restorana

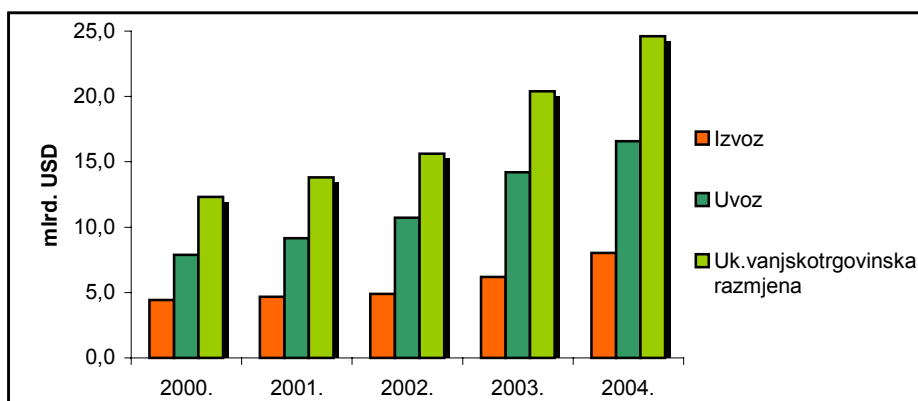
U 2004. godini je dakle nastavljen trend rasta BDP-a, ali nedovoljan da bi hrvatska ekonomija bila bliže razvijenim zemljama EU. Pored toga, i u 2004. godini je rast BDP u velikoj mjeri zasnovan na zaduživanju, bilo da je riječ o potrošnji stanovništva ili infrastrukturnim projektima, a nije stvorena osnova za daljnji održivi razvoj.

VANJSKOTRGOVINSKA RAZMJENA

Prošlu, 2004. godinu, obilježio je nastavak trenda povećanja robne ramjene s inozemstvom, ali uz bržu dinamiku rasta izvoza od uvoza. Naime, trend neprekinutog povećanja robnog izvoza i uvoza, prikazanog u američkim dolarima, traje od 2000. godine, ali je razdoblje od 2001. do 2003. godine obilježila znatno brža dinamika rasta uvoza od izvoza te rastući deficit vanjskotrgovinske razmjene kao posljedica takvih trendova.

U zadnje četiri godine jedino je u 2004. godini ostvaren brži rast izvoza od uvoza. Ipak, nastavljen je rast robnog deficita

Graf 1: **ROBNA RAZMJENA S INOZEMSTVOM (u mlrd. USD)**



Izvor: DZS; obrada HGK

U cijelom tom razdoblju na visinu robne razmjene s inozemstvom znatno je utjecalo kretanje tečaja američkog dolara. Najviše u 2003. godini, u kojoj je zabilježena izražena deprecijacija dolara prema euru (16,5%) i kuni (14,8%) te u 2004. godini u kojoj je deprecijacija bila nešto manja (9,1% i 9,9%). Veliki utjecaj kretanja tečaja dolara posljedica je valutne strukture hrvatskog izvoza i uvoza. Naime, u 2003. godini je čak 69,1% ukupnog izvoza i 77,9% ukupnog uvoza plaćeno u eurima. Stoga je pad dolara prema euru dovodio do "napuhavanja" robne razmjene izražene u dolarima.

Pored ubrzavanja rasta izvoza zabilježeno je i usporavanje rasta uvoza

Sukladno tome, pad dolara je utjecao i na rast deficita vanjskotrgovinske razmjene koji je sa 3,5 milijardi USD u 2000. godini povećan na čak 8,5 milijardi USD u 2004. godini, odnosno za visokih 147,8%. Kada bi se za promatranje kretanja tog deficita koristio prikaz u eurima, njegovo bi povećanje bilo znatno manje i iznosilo bi približno 82%.

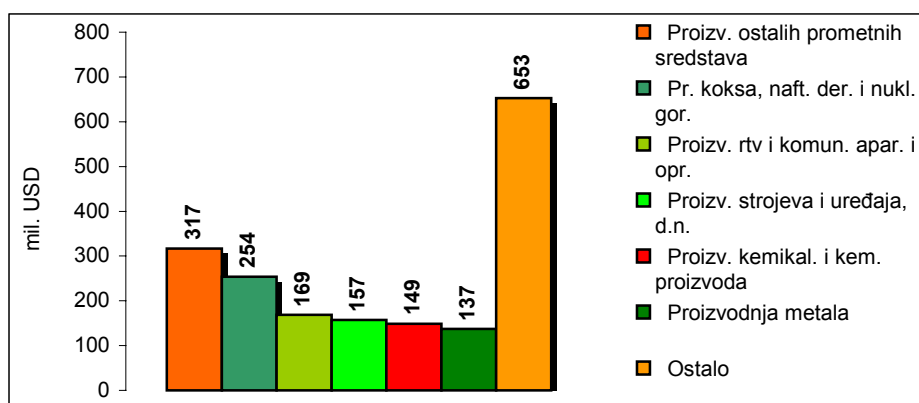
Tečaj dolara ima velik utjecaj na kretanje robne razmjene izražene u dolarima zbog valutne strukture izvoza i uvoza

Ipak, trend bržeg rasta izvoza od uvoza u 2004. godini nije bio posljedica kretanja tečaja dolara već prije svega nastavka dinamičnog rasta izvoza, pri čemu je ostvarena stopa međugodišnjeg rasta od 29,7% bila najviša u proteklih deset godina. U usporedbi sa 2000. godinom, u 2004. godini je značajno povećana vrijednost izvoza ostalih prometnih sredstava, rtv. i komunikacijskih uređaja i opreme, strojeva i uređaja, naftnih derivata te hrane i pića. Kod uvoza je istodobno zabilježena sporija dinamika rasta u odnosu na prethodnu godinu. Ipak, ostvareni rast uvoza od 16,7% bio je za 4,7 postotna boda viši od prosjeka prethodnih pet godina.

Na rast izvoza znatno je utjecala brodogradnja, rast cijena naftnih derivata i metala na svjetskom tržištu, daljnja liberalizacija vanjskotrgovinske razmjene te povećanje konkurentnosti na inozemnim tržištima

Na povećanje izvoza u 2004. godini prvenstveno je utjecao značajan rast izvoza ostalih prometnih sredstava (brodova) sa ostvarenom 1,1 milijardom USD. To je bio najveći godišnji rast (40,4%) u promatranih pet godina. Time je njegov udio u ukupnom izvozu povećan sa 12,7% u 2003. na 13,7%. Međutim, rast izvoza nije isključivo bio posljedica povećanja vrijednosti izvezenih brodova. Odnosno, izvoz bez brodogradnje bilježi također visoke stope rasta u odnosu na 2003. godinu od 28,1% što je i opet najviša stopa u zadnjih pet godina. Tako je povećanje izvoza brodova činilo samo 17,2% ukupnog povećanja izvoza u odnosu na 2003. godinu.

Graf 2: MEĐUGODIŠNJI RAST IZVOZA U 2004. GODINI (u mil. USD)



Izvor: DZS; obrada HGK

Na rast izvoza u 2004. godini značajno je utjecao i rast cijena sirovne nafte na svjetskom tržištu, zbog kojeg je došlo i do povećanja cijena naftnih prerađevina koje su važan izvozni proizvod Hrvatske, liberalizacija vanjske trgovine, a u određenoj mjeri i povećanje konkurentnosti hrvatskih proizvoda na inozemnim tržištima. Tom povećanju konkurentnosti znatno je doprinio ulazak stranih tvrtki u vlasništvo nad domaćim tvrtkama te direktne strane investicije iz inozemstva. Lista deset najvećih izvoznika za 2004. godinu potvrđuje navedeno jer je najveći izvoznik u prošloj godini bila INA, među deset najvećih izvoznika su čak četiri brodogradilišta, a na listi su se našli i Benetton Croatia, Ericsson Nikola Tesla, te Boxmark Leather.

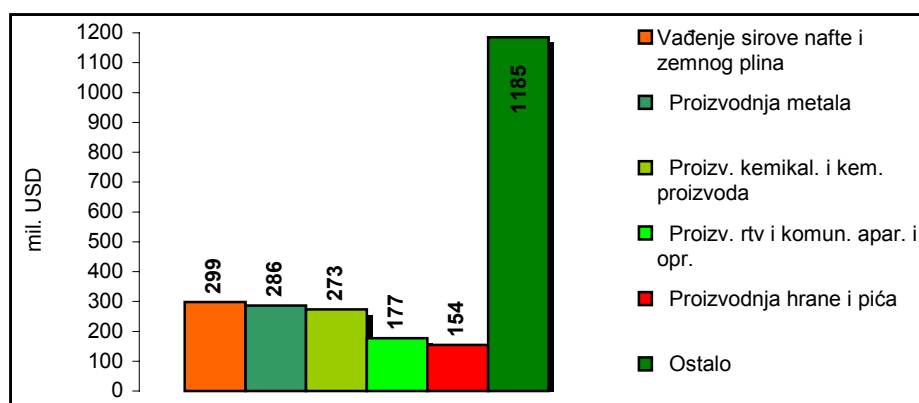
U 2004. godini je 65% robe izvezeno na tržište EU 25

Prema djelatnostima NKD-a najveći rast izvoza u prošloj godini, izraženo u dolarima, zabilježen je kod proizvodnje ostalih prometnih sredstava, koksa i naftnih derivata, te komunikacijskih aparata i opreme. Značajan rast izvoza zabilježen je i kod proizvodnje strojeva i uređaja, kemikalija i kemijskih proizvoda, metala, namještaja te kože i kožne galanterije.

U 2004. godini nije došlo do većih izmjena u strukturi izvoza po zemljama namjene. Udio izvoza u zemlje EU 25 smanjen je sa 67,5% u 2003. na 64,5% u 2004. godini, ali su i dalje najveći uvoznici hrvatske robe bili Italija, Njemačka, Austrija i Slovenija te, izvan EU, Bosna i Hercegovina. Najveći rast izvoza zabilježen je u Austriju te Bosnu i Hercegovinu.

Usporavanje rasta uvoza, sa 32,5% u 2003. godini na 16,7% u 2004. godini najvećim je dijelom bilo direktna posljedica usporavanja rasta domaće potražnje, odnosno potrošnje i investicija. Uz to, na takvo kretanje uvoza utjecao je sporiji rast uvoza motornih vozila te strojeva i uređaja, kod kojih je u prethodne četiri godine zabilježeno najveće povećanje, te uvoza ostalih prometnih sredstava koji se jednim dijelom odnosi na privremeni uvoz brodova radi remonta. Istodobno je pad uvoza u odnosu na 2003. godinu zabilježen samo kod ribarstva i kod grane koja objedinjava uvoz preciznih medicinskih i optičkih aparata i opreme te satova, ali je to zanemarivo malo u odnosu na ukupnu vrijednost uvoza RH.

Graf 3: MEĐUGODIŠNJI RAST UVOZA U 2004. GODINI (u mil. USD)

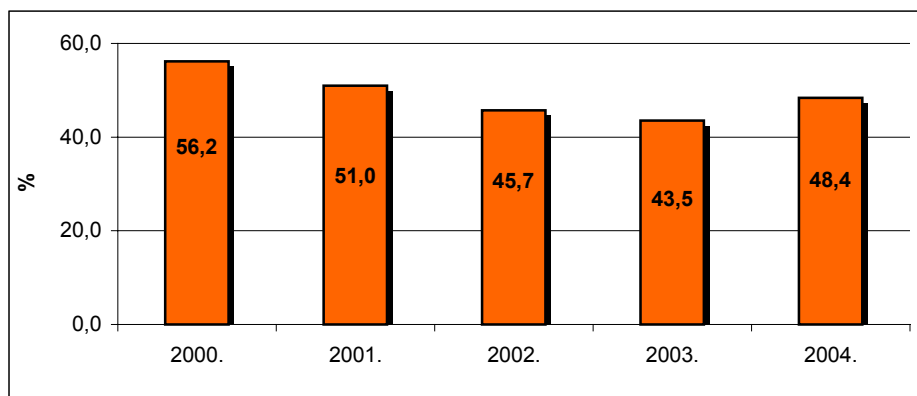


Izvor: DZS; obrada HGK

S druge strane, na rast uvoza ponajprije je utjecao porast uvoza sirove nafte i zemnog plina te metala, koji su bili pod utjecajem rasta cijena na svjetskom tržištu. Tu je još uvoz kemikalija i kemijskih proizvoda, rtv. i komunikacijskih uređaja i opreme te hrane i pića. Tako su se među deset najvećih uvoznika u 2004. godini našli INA, HEP i HŽ, tri velika uvoznika automobila, M SAN Grupa koja pretežno uvozi računala, Siemens, Medika i Konzum.

Na rast uvoza u 2004. godini najviše je utjecalo povećanje uvoza sirove nafte i zemnog plina

Graf 4: POKRIVENOST UVOZA IZVOZOM, %



Izvor: DZS; obrada HGK

Pokrivenost uvoza izvozom je u proteklim godinama bila najbolji pokazatelj kretanja robne razmjene s inozemstvom. Nažalost, ta se pokrivenost od 2001. do 2003. godine smanjivala (sa 56,2% u 2000. na 43,5% u 2003. godini), da bi se u prošloj godini povećala na 48,4%.

Kod pokrivenosti uvoza izvozom je tijekom proteklih pet godina zabilježen pad, ali je u 2004. godini ostvaren pozitivan pomak u odnosu na 2003. godinu.

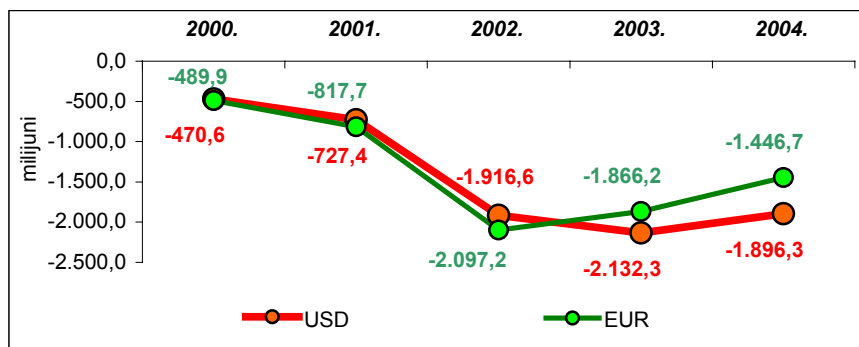
PLATNA BILANCA

Pozitivan saldo tekućeg računa platne bilance posljednji je put ostvaren 1994. godine, a deficit se znatno produbio tijekom 2001. i 2002. godine, kada je ostvaren njegov rekordan iznos. U 2004. godini je, prvi puta nakon trogodišnjeg kontinuiranog rasta, ostvareno njegovo godišnje smanjenje za 236,1 milijun USD ili 11,1% i to čak u uvjetima znatne godišnje deprecijacije ove valute za 9,9%. Gledano pak u eurima, u kojima se zapravo i ostvaruje najveći dio međunarodnih transakcija i čiji je tečaj prema kuni bio znatno stabilniji u posljednje dvije godine, deficit je pao drugu uzastopnu godinu.

Prvi puta nakon tri godine, ostvaren je pad deficita tekućeg računa u američkim dolarima

U eurima, druga uzastopna godina pada

Graf br. 1: DEFICIT TEKUĆEG RAČUNA PLATNE BILANCE U USD I EUR

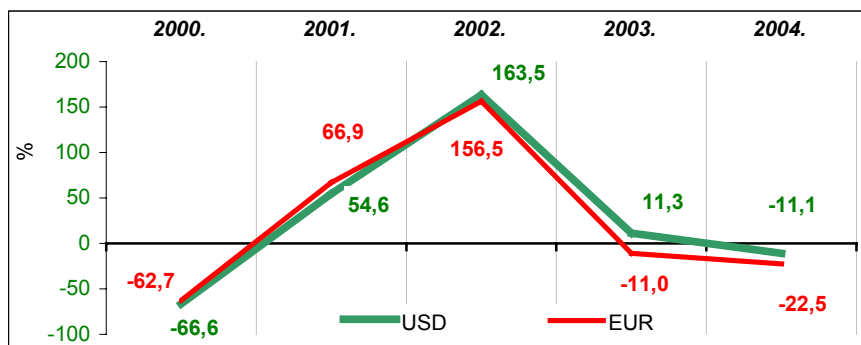


Izvor: HNB, obrada HGK

Tako je u 2004. godini, u okolnostima nominalnog rasta BDP-a od 8,2% (u eurima) odnosno 19,1% (u USD), udio deficita tekućeg računa u BDP-u smanjen za 2,1 strukturalna boda, na 5,2% (u eurima) odnosno 5,5% (u dolarima). To je ostvarenje bilo čak bolje od onog predviđenog u stand-by aranžmanu s MMF-om iz kolovoza 2004. godine, gdje je prognozirano osvarenje udjela iznosilo 5,6% (u eurima).

Udio deficita tekućeg računa u BDP-u pao za 2,1 strukturalni bod

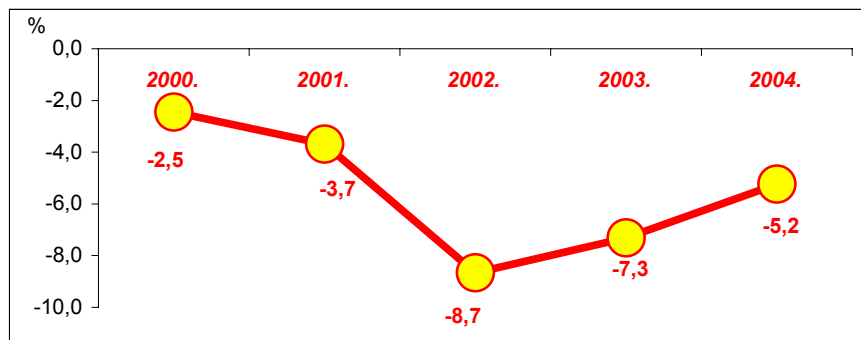
Graf br. 2 GODIŠNJE STOPE PROMJENE DEFICITA TEKUĆEG RAČUNA PLATNE BILANCE U USD I EUR



Izvor: HNB, obrada HGK

Ipak, uslijed znatnog rasta u 2001., a posebno u 2002. godini koji je bio daleko iznad razine rasta BDP-a, i nakon ove dvije godine pada, deficit je još uvijek znatno veći nego u 2000. i 2001. godini.

Graf br.3: **UDIO DEFICITA TEKUĆEG RAČUNA PLATNE BILANCE U BDP-U**
(prema vrijednostima u eurima)



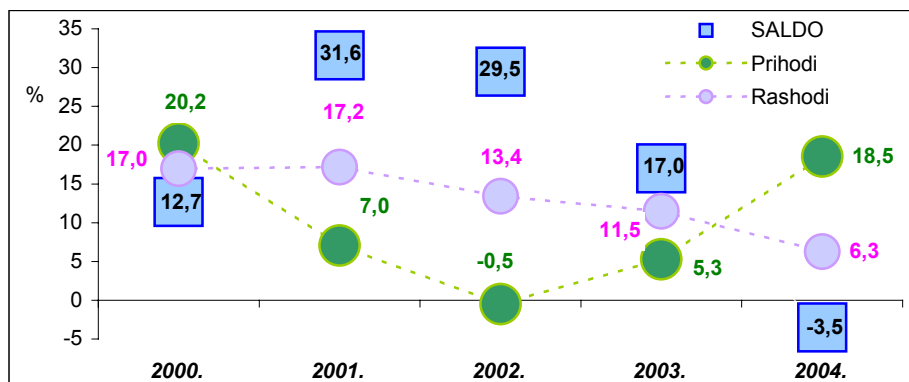
Izvor: HNB, DZS, obrada HGK

Pad deficita tekućeg računa platne bilance u 2004. godini, bio je primarno uvjetovan padom deficita na podračunu dohotka i roba, uz stagnantno ostvarenje vrijednosti suficita na podračunu usluga.

Uvijek deficitaran saldo na podračunu roba, koji je glavni generator stvaranja deficita cijelog tekućeg računa, u 2004. godini je prvi puta ostvario pad (-3,5%). Smanjenje deficita na podračunu roba (do razine od 6,7 milijardi eura), ostvareno je uslijed znatnog ubrzanja rasta izvoza (za 13,2 postotna boda) i znatnog usporenja rasta uvoza (za 5,2 postotna boda). Štoviše, ostvaren je najsnažniji godišnji rast izvoza (18,5%) unatrag četiri godine te najniži rast uvoza (6,3%) roba. Znatno usporenje rasta uvoza uglavnom je posljedica usporenja uvoza kapitalnih dobara te pada vrijednosti uvoza automobila, što se može vezati uz završavanje velikog dijela javnih infrastrukturnih radova i restriktivniju monetarnu politiku.

U 2004. prvi pad deficita na podračunu roba uslijed znatnog usporenja rasta uvoza i snažnijeg rasta izvoza

Graf br. 4 : **PODRAČUN ROBA: PRIHODI, RASHODI I SALDO**
godišnje stope rasta



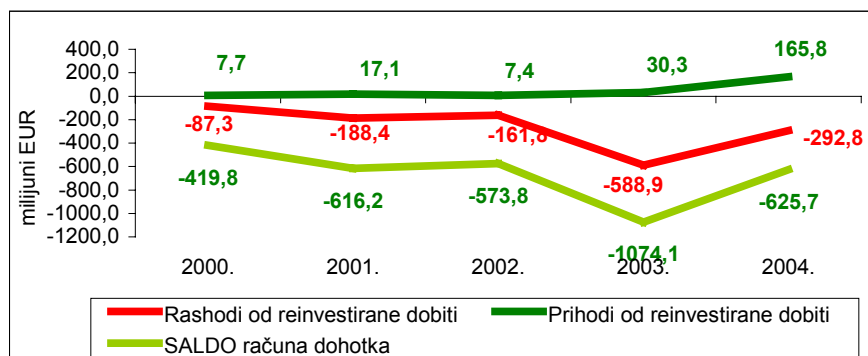
Izvor: HNB, obrada HGK

Smanjenje deficita na podračunu dohotka (do razine od 625,7 milijuna eura), bilo je determinirano kretanjima unutar stavke dohotka od izravnih ulaganja, u dijelu reinvestirane dobiti. Naime, smanjenje deficita na podračunu dohotka je posljedica značajnog smanjenja rashoda (-50,3%) od reinvestirane dobiti uz istodobno povećanje prihoda s iste osnove za više od pet puta. Smanjenje rashoda posljedica je baznog efekta. Naime, u 2003. godini su izraženi

Znatno smanjenje deficita na podračunu dohotka uslijed smanjenja rashoda od reinvestirane dobiti stranih vlasnika

neobičajeno visoki rashodi kao knjigovodstvena zabilješka ranijeg transfera patenata Plive d.d. mađarskoj podružnici, tako da se ostvareni deficit u 2004. godini zapravo vratio na uobičajene razine iz ranijih godina.

Graf br. 5: **PODRAČUN DOHOTKA: PRIHODI I RASHODI OD REINVESTIRANE DOBITI I SALDO UKUPNOG PODRAČUNA DOHOTKA**



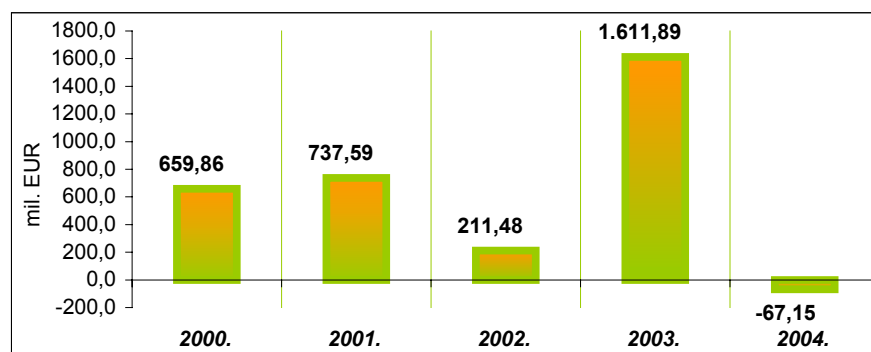
Izvor: HNB, obrada HGK

Na uvijek suficitarnom podračunu usluga, koji pokriva oko 70% deficita s podračuna roba u zadnje dvije godine, nisu ostvarene veće promjene u odnosu na ostvarenja iz 2003. godine.

Naime, u razmjeni usluga s inozemstvom je u 2004. godini ostvareno 4,7 milijardi eura neto prihoda, što je 4,4% manje nego godinu dana ranije. Na to je najviše utjecalo stagnantno ostvarenje prihoda od turističkih usluga u iznosu od 5,5 milijardi eura, uz istodobni porast rashoda (potrošnja hrvatskih turista u inozemstvu) od 14,6%.

Suficit na podračunu usluga stagnantan uslijed stagnantnog ostvarenja deviznog prihoda od turizma

Graf br. 6: **RAZLIKA DEVIZNOG PRIHODA OD TURIZMA U ODNOSU NA PRETHODNU GODINU**



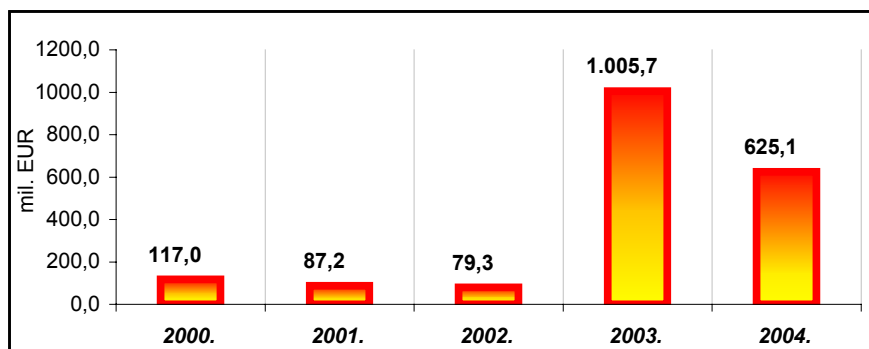
Izvor: HNB, obrada HGK

Paralelno sa smanjenjem deficita tekućeg računa, na računu kapitalnih i financijskih transakcija je smanjen suficit (-24,3%), uslijed smanjenog pritoka financijskih sredstava u Hrvatsku na osnovi izravnih i ostalih ulaganja. Naime, u Hrvatsku je na osnovi izravnih ulaganja, uslijed izostanka većih privatizacijskih prihoda, priteklo 45,3% manje sredstava u odnosu na 2003. godinu. Kako su se istodobno povećala ulaganja u inozemstvo po istoj osnovi (202,1%), neto izravna ulaganja su smanjena za 58,8% u odnosu na 2003. godinu.

Smanjenje pritoka sredstava s osnove ostalih ulaganja u Hrvatsku uslijed manjeg kreditnog zaduženja poslovnih banaka

Na osnovi ostalih ulaganja u Hrvatsku je priteklo 51,9% manje sredstava, čemu je značajno pridonio sektor banaka, smanjivši svoja zaduženja u inozemstvu za 37,8% u odnosu na 2003. godinu, kao posljedica mjera monetarnih vlasti.

Graf br. 7: **KAPITALNI RAČUN, PODRAČUN OSTALA ULAGANJA: OBVEZE POSLOVNIH BANAKA PO OSNOVI INOZEMNIH KREDITA**



Izvor: HNB, obrada HGK

Za razliku od izravnih i ostalih ulaganja, portfeljna ulaganja u Hrvatsku su se povećala za 33,3% (na 752,5 milijuna eura), uslijed povećanja stavke ulaganja u dionice i vlasničke udjele (što se uglavnom odnosi na zadržanu dobit stranih vlasnika). Istodobno su značajno porasla i ulaganja hrvatskih rezidenata u inozemne vrijednosne papire (753 milijuna eura), što se najvećim dijelom odnosi na ulaganja hrvatskih banaka u inozemne obveznice.

Povećanje portfeljnih ulaganja na osnovi reinvestirane dobiti stranih vlasnika hrvatskih tvrtki

DRŽAVNI PRORAČUN

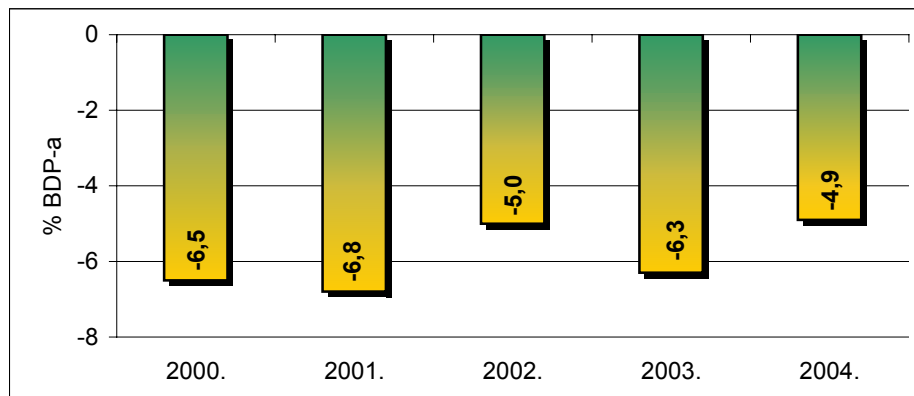
Premda su u 2004. godini napravljeni određeni pozitivni pomaci u transparentnosti javnih prihoda i rashoda te smanjen udio proračunskog deficita u BDP-u u, ipak nije došlo do većih zaokreta u fiskalnoj politici u odnosu na prethodne godine. Naime, iako je praćenje proračuna otežano zbog primjene nove metodologije te većeg rasta nominalnog BDP-a od prvobitno planiranog, glavna karakteristika proračuna i nadalje je visoka razina javne potrošnje te visok deficit koji ona generira.

Praćenje državnog proračuna u dužem vremenskom razdoblju je otežano zbog čestih promjena metodologije

Sredinom 2004. godine uveden je novi sustav praćenja svih razina proračuna u skladu sa međunarodnom metodologijom GFS 2001. Osnovna razlika između te i starije, GFS 1986 metodologije, je izdvajanje nabave nefinancijske imovine te neto posudbi iz ukupnih proračunskih rashoda, uslijed čega su deficiti pojedinih razina države usporedivi samo s prethodnim godinama za koje je napravljena prilagodba. Drugi činitelj koji je utjecao na ocjenu fiskalne politike u prošloj godini je veći rast nominalnog BDP-a od predviđenog zbog kojeg je BDP, umjesto prvobitno planiranih 199,6 milijardi kuna, dosegno 207,1 milijardu kuna.

U 2004. godini je ponovo uvedena nova metodologija praćenja svih razina proračuna

Graf 1: DEFICIT KONSOLIDIRANE OPĆE DRŽAVE, u % BDP-a



Izvor: Ministarstvo financija, obrada HGK

Proračunom opće konsolidirane države, koja objedinjava središnji proračun, izvanproračunske fondove te jedinice lokalne uprave i samouprave, prihvaćenim početkom 2004. godine određeni su prioriteti fiskalne politike. Ti su prioriteti bili smanjivanje deficita opće države po modificiranom obračunskom načelu na 4,5% BDP-a, zadovoljenje socijalnih potreba stanovništva, ograničen rast plaća zaposlenih u državnoj upravi na 4,3% te nastavak velikih investicijskih projekata. Pri tome je Ministarstvo financija procijenilo nominalni iznos BDP-a u 2004. godini na spomenutih 199,6 milijardi kuna iz čega proizlazi da je očekivani deficit po navedenom načelu trebao iznositi približno devet milijardi kuna.

Kao najvažniji prioritet fiskalne politike u 2004. godini određeno je smanjenje deficita konsolidirane opće države sa 6,3% iz 2003. godine na 4,5%

Potreba za smanjenjem deficita proizašla je iz suradnje s MMF-om, obvezom zadovoljavanja kriterija iz Maastrichta, po kojima deficit opće države mora biti manji od 3% BDP-a, te potrebom usporavanja rasta javnog duga koji je direktna posljedica proračunskog manjka.

Istodobno je socijalna politika usmjerena promjeni materjalnog stanja umirovljenika, roditelja i branitelja, dok je rast plaća planiran kao posljedica dodatka kolektivnom ugovoru za državne službenike i namještenike potpisanom 16. listopada 2003. godine. Njime je za 2004. godinu predviđen porast osnovice za plaće za jedan postotni bod manji od rasta BDP-a u 2003. godini, predviđena moguća korekcija osnovice sredinom godine te obveza isplate regresa u visini tisuću kuna. Velike investicije pretežno su vezane uz cestogradnju odnosno uz projekte čija je realizacija započeta u 2002. godini. Te su investicije u 2002. i 2003. godini imale značajan utjecaj na rast BDP-a što je nametnulo potrebu za njihovim nastavkom u cilju održavanja relativno visokih stopa rasta BDP-a.

Planom proračuna je udio rashoda konsolidirane opće države u BDP-u zadržan na razini prethodnih godina

Iznos planiranih rashoda opće države određen je u visini 100,9 milijardi kuna odnosno 50,6% predviđenog BDP-a. Taj je udio bio na razini prosjeka prethodnih deset godina (50,3% BDP-a). U odnosu na 2003. godinu predviđeno je povećanje rashoda za 5,9% čime je usporena dinamika njihovog rasta iz prethodne dvije godine (7,6% i 8,8%). Predviđeni rast je temeljen na povećanju rashoda središnjeg proračuna, za 4,8 milijardi kuna te na povećanju rashoda lokalnih jedinica za 1,4 milijardu kuna dok se kod izvanproračunskih fondova planiralo smanjenje rashoda za približno 600 milijuna kuna. Pri tome je kod Hrvatskih cesta i Hrvatskih autocesta, koji su u posljednjim godinama bili glavni nositelji državnih investicija, predviđeno povećanje rashoda za 475 milijuna kuna odnosno za 6,8%.

Zbog tako određenih rashoda nije bilo prostora za veće izmjene poreznog sustava kojima bi se smanjilo porezno opterećenje pa je odgođeno i najavljeno smanjenje stope PDV-a na 20%. Ukupni porezni prihodi opće države (bez doprinosa za socijalno osiguranje) predviđeni su u visini 57,4 milijarde kuna odnosno 28,8% BDP-a, dok su u prethodnoj godini bili na razini 27,9% BDP-a. Prosjek prethodnih deset godina je iznosio 29,5%.

I u 2004. godini je došlo do rebalansa proračuna kojim su povećani i prihodi i rashodi konsolidirane opće države.

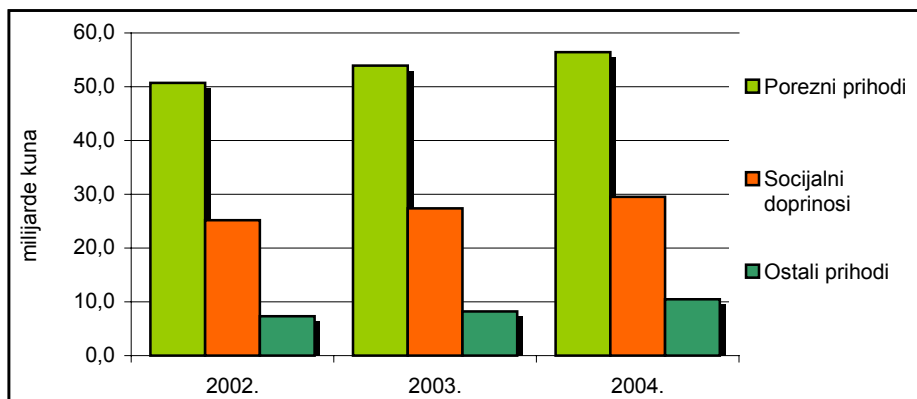
U 2004. godini je, kao i u većini prethodnih, prihvaćen rebalans proračuna. Njime je, po novoj metodologiji, iznos rashoda opće države povećan za gotovo dvije milijarde kuna i to prvenstveno zbog rasta iznosa predviđenog za subvencije (za 1,2 milijarde kuna) te povećanja socijalnih naknada (za 380 milijuna kuna). Prihodi su istodobno povećani za 2,8 milijarde kuna, pri čemu je najveća promijena napravljena kod tzv. ostalih prihoda (novi prihod od dividende HT-a i rast prihoda od koncesija) te kod socijalnih doprinosa. Prvi su povećani za 2,1 milijardu kuna, a drugi za 560 milijuna kuna.

Na kraju godine je zbog nedostatka prihoda i veće nabave nefinancijske imovine od planirane deficit konsolidirane opće države bio 1,4 mlrd. kuna veći od plana. Istodobno je taj deficit po obračunskom načelu iznosio 4,9% BDP-a ili 0,4 postotna boda više od plana

Na kraju godine su i prihodi i rashodi bili manji od rebalansom planiranih. Prihodi za 1,4 milijardu kuna, a rashodi za 550 milijuna kuna. Stoga je neto operativni suficit, koji predstavlja razliku prihoda i rashoda, bio za 874 milijuna kuna manji od planiranog. Pored toga su rashodi za nabavu nefinancijske imovine bili veći od planiranih, a primici od prodaje nefinancijske imovine manji od planiranih pa je neto nefinancijska imovina povećana za 10,5 milijardi kuna ili 540 milijuna kuna više od plana. Kao rezultat takvih kretanja je deficit opće države po GFS 2001 metodologiji iznosio 8,3 milijarde kuna odnosno 1,4 milijarde kuna više od planiranog. Istodobno je deficit iskazan prema modificiranom obračunskom načelu iznosio 10,2 milijarde kuna

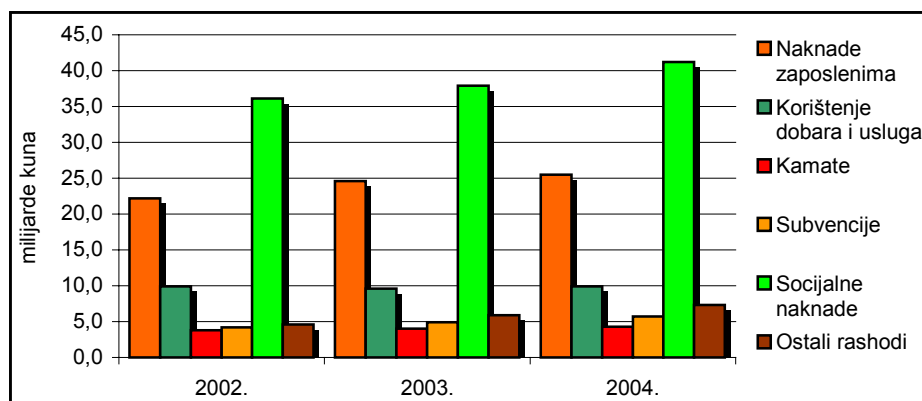
odnosno za približno 1,2 milijardu kuna više od planiranog, dok je njegov udio u BDP-u iznosio 4,9%. Uz prvobitnu procjenu BDP-a taj bi udio iznosio približno 5,1%. Takvim ostvarenjem je ostvaren pozitivan pomak u odnosu na 2003. godinu kada je, prema podacima Ministarstva financija, deficit konsolidirane opće države po modificiranom obračunskom načelu iznosio 12,3 milijarde kuna ili 6,3% ostvarenog BDP-a.

Graf 2. **PRIHODI KONSOLIDIRANE OPĆE DRŽAVE, u milijardama kuna**



Izvor: Ministarstvo financija; obrada HGK

Graf 3. **RASHODI KONSOLIDIRANE OPĆE DRŽAVE, u milijardama kuna**



Izvor: Ministarstvo financija; obrada HGK

Sam državni proračun, čiji rashodi predstavljaju oko 80% rashoda opće države, imao je približno iste trendove. Prvi plan predviđao je povećanje proračunskih rashoda za 4,2 milijarde kuna u odnosu na 2003. godinu. Na to povećanje najviše je trebao utjecati rast izdataka za plaće (za 1,1 milijardu kuna), povećanje transfera stanovništvu (za 2,4 milijarde kuna) i rast kapitalnih transfera (za 1,6 milijardu kuna). Uzrok rasta plaća je navedeni dodatak kolektivnom ugovoru, dok su na rast socijalnih transfera trebala utjecati nova prava roditelja i branitelja te novi način usklađivanje mirovina u skladu s rastom prosječnih plaća uz istodobno povećanje osnovice za obračun mirovina. Značajno smanjenje rashoda za 516 milijuna kuna planirano je kod subvencija. Ukupni rashodi su planirani u visini 84,7 milijarde kuna ili 5,2% više nego u prethodnoj godini. Kako proračun nije usporediv s godinama prije 2002. jer su tada u proračun uključeni izdaci mirovinskog i

zdravstvenog osiguranja, može se usporediti samo sa rastom od 9,6% u 2003. godini.

Pored povećanja rashoda predviđen je i porast prihoda za 2,8 milijarde kuna i to uslijed povećanja poreznih i neporeznih prihoda. Istodobno se kapitalnim prihodima, koji su u najvećoj mjeri privatizacijski prihodi, planiralo prikupiti dvije milijarde kuna manje nego u prethodnoj godini. Najveći utjecaj na rast prihoda trebao je imati porast prihoda od PDV-a za 1,9 milijardi kuna, socijalnih doprinosa za 1,6 milijardi kuna te trošarina za 908 milijuna kuna.

Kao posljedica tako planiranih prihoda i rashoda deficit proračuna se u odnosu na 2003. godinu trebao povećati za 1,4 milijardu kuna. To je trebalo predstavljati rast udjela deficita u BDP-u sa 1,1% na 1,8% BDP-a, međutim, kako se ni po staroj metodologiji kapitalni prihodi nisu trebali prikazivati kao prihod proračuna trebalo je doći do pada udjela deficita sa 3,0% BDP-a na 2,6% BDP-a.

Novom metodologijom su kapitalni prihodi isključeni iz prihoda proračuna, pa je rast ukupnih prihoda u odnosu na 2003. godinu bio izraženiji, za 4,8 milijardi kuna ili 6,4%. Istodobno je povećanje rashoda ostalo gotovo istovjetno staroj metodologiji. Naime, nabava nefinancijske imovine i neto posudbe, koje su po GFS-u 2001 izdvojene iz rashoda nisu imale veći utjecaj na planirani rast rashoda.

Rebalansom proračuna rashodi su dodatno povećani za 1,9 milijardi kuna i to najviše zbog povećanja subvencija trgovačkim društvima u javnom sektoru te povećanja socijalnih naknada za 384 milijuna kuna. Istodobno su predviđeni prihodi povećani za čak 2,8 milijardi kuna i to najviše zbog 1,8 milijardi kuna prihoda od dividendi HT-a. Pored toga, predviđen je rast prihoda od socijalnih doprinosa za 560 milijuna kuna, prihoda od PDV-a za 433 milijuna kuna, te prihoda od koncesija za 290 milijuna kuna. Takav rebalans proračuna doveo je do smanjenja proračunskog deficita po GFS 2001 metodologiji sa prvobitno planiranih 3,7 milijardi kuna na 2,8 milijardi kuna.

U prosincu je napravljena i manja preraspodjela proračuna kojom su preraspodjeljeni izdaci po stavkama rashoda te smanjeni izdaci za nabavu nefinancijske imovine tako da se planirani deficit proračuna nije izmjenio. Pri tome su najviše, za 376 milijuna kuna, povećani izdaci za zaposlene.

Ostvarenje proračuna na kraju je godine ipak pokazalo odstupanje od rebalansa proračuna. Prihodi su podbacili za 1,8 milijardi kuna, rashodi su bili 59 milijuna kuna manji od plana, a neto nabava nefinancijske imovine 146 milijuna kuna manja od plana. Na prihodnoj strani su najviše podbacili prihodi od PDV-a (za 586 milijuna kuna), prihodi od trošarina (za 566 milijuna kuna), prihodi od dividendi (za 600 milijuna) kuna te prihodi od socijalnih doprinosa (za 144 milijuna kuna). Na prihode od PDV-a i trošarina utjecalo je jačanje sive ekonomije, a na prihode od dividendi računovodstvo HT-a zbog kojeg u prošloj godini nije mogao biti isplaćen cijeli iznos dividende te tvrtke.

Rebalansom proračuna su povećani i prihodi i rashodi. Na rast prihoda je najveći utjecaj trebao imati prihod od dividendi HT-a, a na rast rashoda povećanje subvencija poduzećima u javnom sektoru i socijalnih naknada

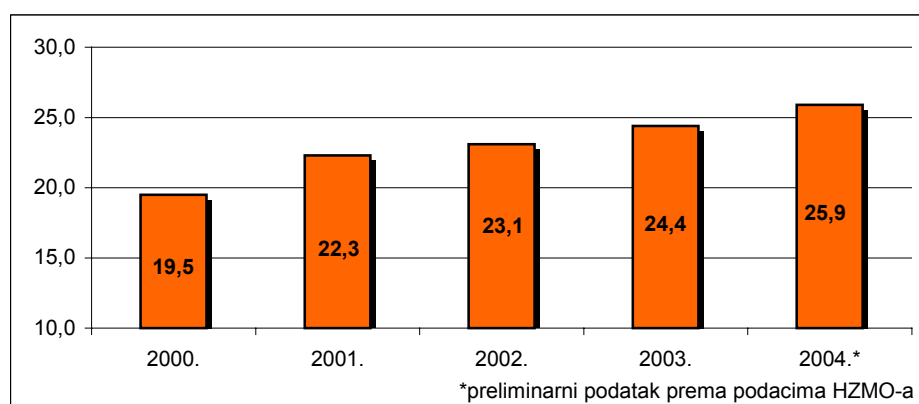
Kraj godine je obilježen podbačajem prihoda

Ukupni rashodi su bili nešto manji od planiranih, ali uz različita ostvarenja u pojedinim stavkama.

Izdaci za mirovine su i dalje predstavljali veliko opterećenje za proračun i gospodarstvo

Ukupni rashodi nisu bitnije odstupali od plana, ali se ostvarenje u odnosu na plan razlikovalo po stavkama. Tako su plaće tradicionalno premašile iznos predviđen planom (rebalansom) za 309 milijuna kuna, a kamate za 182 milijuna kuna. Neto nabava nefinancijske imovine je istodobno bila 416 milijuna kuna manja od rebalansa, ali samo 146 milijuna kuna manja od iznosa predviđenog preraspodjelom u prosincu. Najveći dio rashoda su i dalje činile naknade za zaposlene te socijalni izdaci jer je njihov zajednički udio u ukupnim rashodima iznosio 74,6%. Naknade zaposlenima su u odnosu na 2002. godinu, u kojoj su u proračun prvi puta uključene plaće zdravstvenih djelatnika, bile 14,0% veće dok su socijalne naknade u odnosu na istu godinu bile 16,0% veće. Pri tome su izdaci za mirovine u 2004. iznosili približno 25,8 milijardi kuna ili 12,5% BDP-a, što je predstavljalo porast od približno 5,9% u odnosu na prethodnu godinu.

Graf 4: **IZDACI ZA MIROVINE, u milijardama kuna**



Izvor: Ministarstvo financija; obrada HGK

Slijedom takvog kretanja prihoda i rashoda je deficit proračuna po GFS metodologiji dosegno 4,1 milijardu kuna ili 2,0% ostvarenog BDP-a u odnosu na 4,2 milijarde kuna i 2,2% BDP-a iz 2003. godine.

Može se zaključiti da se fiskalna politika u 2004. godini nije značajnije razlikovala od prethodnih godina. Iako su napravljene pozitivni pomaci u transparentnosti i smanjenju proračunskog deficita, nedostaci proračunske politike su i dalje bili nedovoljno dobro planiranje, nedostatak stalnih tekućih prihoda, te visoki iznosi naknada za zaposlene u državnim službama i socijalnih naknada. Za održivu fiskalnu politiku kojoj je istovremeni cilj smanjenje poreznog opterećenja i daljnje smanjenje proračunskog deficita potrebne su veće reforme u poreznoj i socijalnoj politici te politici plaća i zapošljavanja u javnim službama.

Ipak je deficit proračuna u manjoj mjeri smanjen u odnosu na 2003. godinu

INOZEMNI I JAVNI DUG HRVATSKE

Lagano zaustavljanje brze dinamike rasta ukupnog inozemnog duga Hrvatske započeto u 2002 godini, nastavljeno je i u 2004. godini. Naime, ukupni inozemni dug Hrvatske je tijekom 2004. godine povećan za 6,1 milijarde američkih dolara (25%) što je za tri milijarde američkih dolara manje nego prethodne 2003. godine. Na ostvarena kretanja značajno utječu međuvalutarne promjene između dolara i eura. U euru je nominirano oko 78% inozemnog duga, a u 2003. godini je dolar deprecirao za 17%, a u 2004. godini za 8,2%. Da tijekom 2004. godine nije došlo do međuvalutarnih promjena između američkog dolara i eura, ukupni inozemni dug Hrvatske bio bi povećan tek za 14%, a ne za četvrtinu.

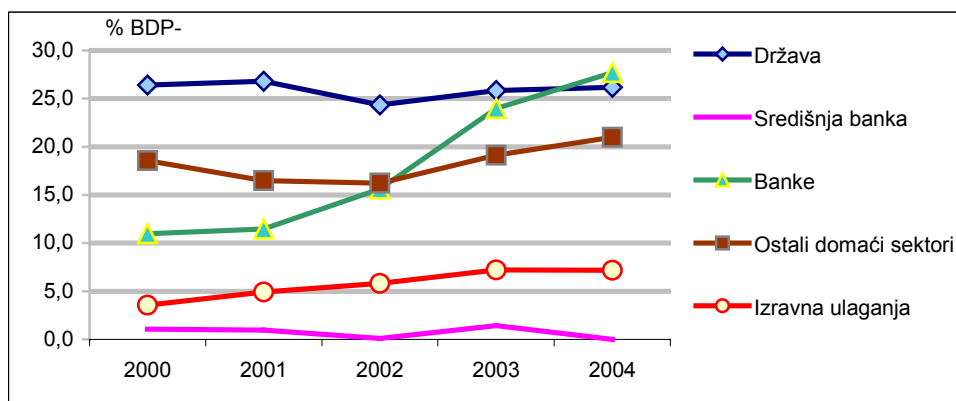
Lagano zaustavljanje brze dinamike rasta ukupnog inozemnog duga Hrvatske započeto u 2002 .g. nastavlja se i tijekom 2004. g.

Inozemni dug krajem 2004. godine u iznosu od 30,9 milijarde američkih dolara odnosno 22,7 milijardi eura, činio je 89,9% bruto domaćeg proizvoda (izraženog u američkim dolarima) tj. 82,1% bruto domaćeg proizvoda (izraženog u eurima).

Poslovne banke su u 2004. godini postale najveći inozemni dužnik s udjelom od 33,7% ukupnog inozemnog duga

Promatrano po sektorima, u zadnje četiri godine, poslovne banke bilježe najveće godišnje povećanje udjela inozemnog duga u bruto domaćem proizvodu. Najveće povećanje za 8,3 postotna boda zabilježeno je tijekom 2003. godine na 24% u BDP-u, da bi uz dodatno povećanje od 3,7 postotna boda u 2004. godini taj udio iznosio 27,7%, što je najveći udio među sektorima.

Graf: **INOZEMNI DUG PO SEKTORIMA**
(u % bruto domaćeg proizvoda)

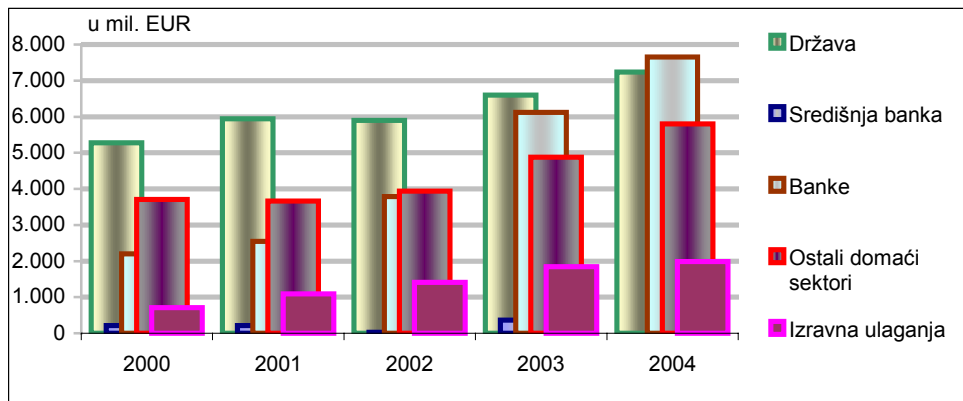


Izvor: HNB, obrada HGK

Najbržu dinamiku rasta inozemnog duga tijekom 2004. godine imale su poslovne banke i to uz rast od 1,1% prosječno mjesečno (izraženo u eurima). Uslijed toga, poslovne banke su iznosom od 7,7 milijardi eura po prvi put preuzele vodeću ulogu najvećeg hrvatskog dužnika na inozemnom tržištu kapitala i to s udjelom od 33,8% u ukupnom inozemnom dugu Hrvatske. S ciljem da se zaustavi prekomjerno inozemno zaduživanje banaka, HNB je tijekom 2004. godine reagirao mjerama monetarne politike koje su dovele do usporenja rasta zaduženja. Tako je rast od 25% inozemnog duga banaka u 2004. godini odnosno od 1,5 milijarde eura znatno manji od rasta iz 2003. godine kada je iznosio 61,5% odnosno 2,3 milijarde eura.

Sporija dinamika rasta inozemnog duga poslovnih banaka tijekom 2004. godine povećala je taj dug za 25%, što je znatno manje od 2003.g. kada je to povećanje bilo 62%

Graf: **INOZEMNI DUG PO SEKTORIMA**
(u milijunima eura)



Izvor: HNB, obrada HGK

U posljednje dvije godine promatranog razdoblja, takozvani ostali domaći sektor (najveći dio se odnosi na trgovačka društva) se počinje intenzivnije zaduživati u inozemstvu, s najintenzivnijim rastom u 2003. godini (+24%). U 2004. godini je, iako je rast ostao znatan (+18,9%), ipak malo ublažena godišnja stopa rasta, rezultirajući povećanjem udjela inozemnog duga ovog sektora u BDP-u za dva postotna boda (na 21%). Istodobno je povećan i udio u ukupnom inozemnom dugu RH za jedan postotni bod, na razinu od 25,6%.

Inozemni dug ostalih sektora je u 2004. godini povećan za 18,9%, što je ipak manje od 24%-nog povećanja iz prethodne godine

Pored toga, inozemno zaduženje po osnovi izravnih ulaganja također je tijekom 2004. godine bilježilo značajan rast od 0,6% prosječno mjesečno, uslijed čega je taj dio duga povećan za 7,7%. No, to je ipak sporija dinamika rasta duga od prethodnih godina kada je mjesečni rast bio iznad dva posto. Tako je taj dio duga, krajem 2004. godine, zadržao identičan udio u BDP-u od 7,2%, kao i prethodne godine.

Inozemni dug po osnovi izravnih ulaganja povećan je za 7,7% u 2004.g., manje nego u 2003. godini (31,1%)

Tabela: **POKAZATELJI INOZEMNE ZADUŽENOSTI** (izračuni iz vrijednosti u eurima)

	u %				
	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Ukupni inozemni dug / BDP	60,6	60,7	62,2	77,6	82,1
Ukupni inozemni dug / Izvoz roba i usluga	128,7	124,6	135,3	149,5	157,3
Međunarodne pričuve / ukupni inozemni dug	31,2	39,6	37,5	33,1	28,4
Kratkoročni inozemni dug / ukupni inozemni dug	8,0	4,3	3,8	8,2	7,0

Izvor: HNB, obrada HGK

Država koja više nije najzaduženiji sektor na inozemnom tržištu kapitala, tijekom 2004. godine je smanjila svoj udio u ukupnom inozemnom dugu ispod trećine, te je krajem godine iznosio 7,3 milijardi eura. U toj godini država je povećala svoj dio duga za 9,6% (izraženo u eurima) što čini 26,2% bruto domaćeg proizvoda, čime je dinamika rasta iznosila 0,8% prosječno mjesečno.

Država je usporila rast svog inozemnog duga tijekom 2004.g. kada je on povećan za 9,6%, dok je prethodne godine zabilježeno povećanje od 11,9%

Unatoč takvoj brzjoj dinamici rasta ukupnog inozemnog duga Hrvatske u 2004. godini, mada je ona sporija od one u 2002. i 2003. godini, međunarodna likvidnost nije bila uoptina, a kreditni rejting zemlje nije pogoršan. Dapače, tijekom 2004. godine je poboljšana kreditni rejting Hrvatske kod revizorske kuće Standard & Poor's uglavnom uslijed dobivanja statusa zemlje kandidata Europske unije. Uz to su međunarodne pričuve Hrvatske krajem 2004. godine smanjene na godišnjoj razini (za 117 milijuna eura), pa je pokrivenost inozemnog duga međunarodnim pričuvama smanjena za gotovo 5 postotnih bodova u odnosu na 2003. godinu, ali je ipak još zadovoljavajuća. Naime, međunarodne pričuve pokrivaju 28% inozemnog duga Hrvatske, a kritičnom se vrijednošću smatra razina ispod 20%. No, u usporedbi s većinom tranzicijskih zemalja, odnos inozemnog duga i ostalih makroekonomskih varijabli je nepovoljniji.

Kreditni rejting Hrvatske je tijekom 2004. g. poboljšana

Javni dug opće države Hrvatske, zadnje dvije godine je povećavan prosječno godišnje za 15%, čime je ostvarena njegova razina od 110,7 milijarde kuna, odnosno 53,5% bruto domaćeg proizvoda krajem 2004. godine. No, za razliku od 2003. godine kada je veći porast duga zabilježen na stranom tržištu kapitala (za 13,6%) od porasta duga na domaćem tržištu (za 10,3%), u 2004. godini veće povećanje duga zabilježeno je na domaćem tržištu kapitala (za 19,7%) nego na stranom tržištu (za 9,3%).

Javni dug opće države tijekom 2004. g. povećao je svoj udio u BDP-u za 1,4 postotna boda na 53,5%

Tablica: **JAVNI DUG RH**

u mil. HRK

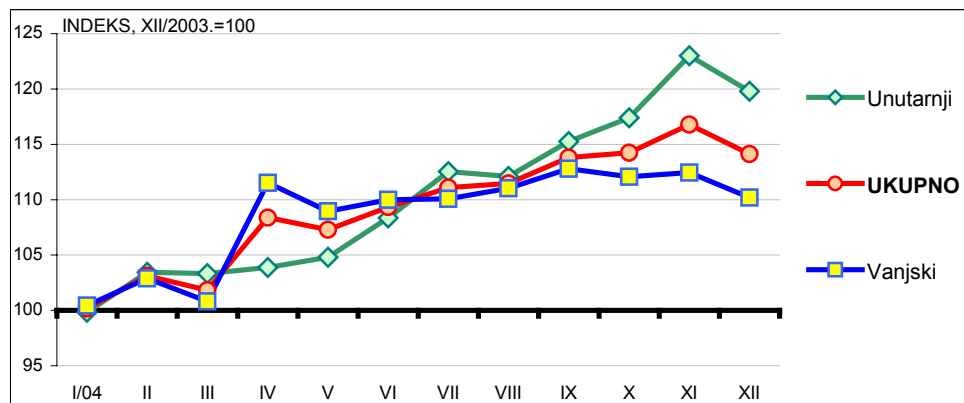
	2002.	2003.	2004.
Unutarnji	32.213,9	35.545,3	42.554,5
Vanjski	40.367,0	45.860,9	50.116,7
Ukupno dug opće države	72.580,9	81.406,2	92.671,2
Izdana jamstva RH	15.578,8	15.326,6	12.274,6
Ukupni dug HBOR-a	3.816,0	4.954,0	5.776,3
UKUPNI JAVNI DUG RH	91.975,7	101.686,8	110.722,1
UKUPNI JAVNI DUG RH u % BDP-a	51,3	52,7	53,5

Izvor: Ministarstvo financija, obrada HGK

Takva preusmjeravanja zaduživanja sa stranih na domaće tržište kapitala zabilježena su i kod središnje države. Naime, bržom dinamikom rasta unutarnjeg od vanjskog duga središnje države tijekom 2004. godine, unutarnji dug je povećan za 19,5%, a vanjski 10,2%. Time je unutarnji dug središnje države povećavan po prosječnoj mjesečnoj stopi od 1,5%, a vanjski po duplo manjoj stopi od 0,8%.

Zaduženje središnje države preusmjereno je tijekom 2004. godine sa stranog na domaće tržište kapitala

Graf: **DUG SREDIŠNJE DRŽAVE U 2004. GODINI**
(XII. 2003.=100)



Izvor: HNB, obrada HGK

Ukupni dug središnje države je tijekom 2004. godine povećan za 12 milijardi kuna odnosno za 14%, što je najveće godišnje povećanje još od 2000. godine.

Od 2001.g. bilježi se godišnji porast duga središnje države od 10-14% (prosječno godišnje 12%)

MONETARNA KRETANJA

Koncept monetarne politike u promatranom razdoblju je polazio, kao i ranijih godina, od postizanja osnovnog cilja - održanja stabilnosti cijena, a vezano uz to i tečaja.

No, pritom je još, krajem razdoblja, posebno bila naglašena važnost smanjivanja platnobilančnog deficita i usporavanja inozemnog zaduživanja, vrlo dinamičnog u 2003. godini. U tom je smislu HNB u 2004. godini, mjerama i instrumentima monetarne politike koje joj stoje na raspolaganju, ciljano obeshrabrivala nastavak dinamičnog zaduživanja banaka u inozemstvu, istodobno potičući državu na financiranje na domaćem tržištu.

Mjere monetarne politike usmjerene na usporavanje rasta inozemnog zaduživanja

Polazeći od tog cilja, HNB je odmah početkom 2004. godine unijela neke promjene u korištenju instrumenata monetarne politike. Ukinut je obvezni upis kunskih blagajničkih zapisa kod rasta kreditnih plasmana banaka iznad određenog limita i upisivanje deviznih blagajničkih zapisa, a devizne aukcije su se održavale iznimno. U drugoj polovici godine, HNB je trebala uvesti i operacije na otvorenom tržištu, radi poboljšanja upravljanja likvidnošću i olakšavanja prelaska financiranja države na domaće izvore, no to je prolongirano na 2005. godinu.

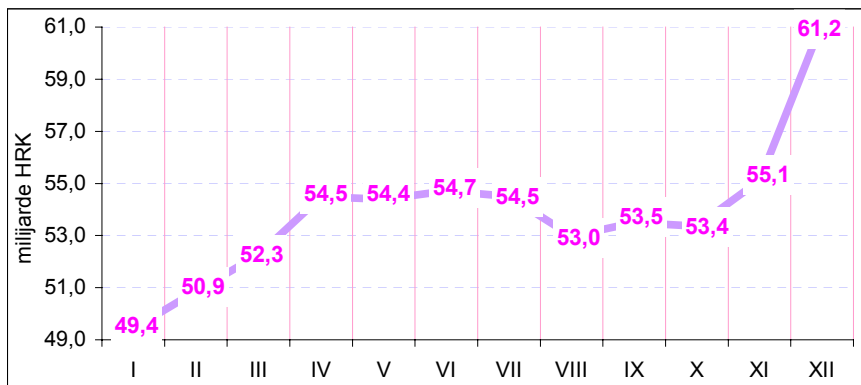
Nove mjere i instrumenti monetarne politike

Promjenom vezanom uz instrument obvezne pričuve, donijeta je odluka da se devizni dio obvezne pričuve obračunate na devizne inozemne izvore i na devizne depozite osoba u posebnom odnosu prema banci, izdvaja u sto postotnom iznosu, a za ostalu deviznu i kunsku obveznu pričuvu izdvajanje na posebne račune kod središnje banke povećano je s minimalno 40% na minimalno 60% iznosa obračunate obvezne pričuve. Intencija ovih odluka bila je destimuliranje banaka na povećanje plasmana u zemlji na osnovi inozemnih izvora te smanjenje značajnih dnevnih oscilacija u stanju rezerve na računima banaka kod HNB-a.

Krajem 2004. godine donijeta je i odluka o smanjenju stope obvezne pričuve s 19 na 18%, s ciljem olakšanja realizacije emisije državnih obveznica na domaćem tržištu, a u skladu s dugoročnom politikom postupnog smanjenja stope obvezne pričuve.

Kako do sredine godine poduzete mjere zapravo i nisu polučile očekivane rezultate na kretanje vrijednosti inozemnog duga, sredinom srpnja je donijeta Odluka o graničnoj pričuvi. Ovom odlukom je uvedena obveza bankama na izdvajanje 24% neto prirasta inozemne pasive (u odnosu na stanje u lipnju) na račun u HNB-u kao beskamatni devizni depozit na neodređeni rok. Ta je odluka neposredno prethodila potpisivanju novog stand-by aranžmana s MMF-om u kolovozu, u kojem je zaustavljanje visokog rasta inozemnog duga uvršteno i kao jedan od ključnih ciljeva.

Graf br. 1: INOZEMNA PASIVA POSLOVNIH BANAKA U 2004. GODINI

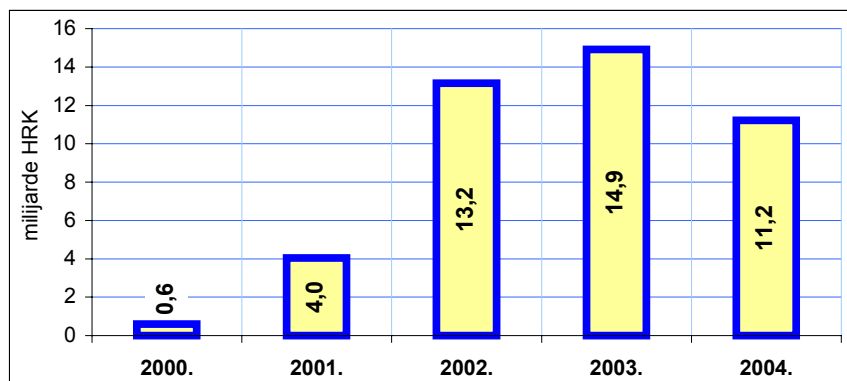


Izvor: HNB, obrada HGK

Odmah nakon početka primjene Odluke o graničnoj pričuvi, ostvaren je pad inozemne pasive banaka, no u posljednja dva mjeseca 2004. godine, trend rasta je ipak bio vraćen. To je bilo u skladu s već uobičajenim ponašanjem banaka da krajem godine nastoje osnažiti svoje devizne pozicije pojačanim zaduživanjem u inozemstvu, a očito da ova odluka ipak nije preusmjerila njihovo ponašanje.

Inozemna pasiva usporila rast, no blaže od poželjnog

Graf br. 2: PRIRAST INOZEMNE PASIVE POSLOVNIH BANAKA



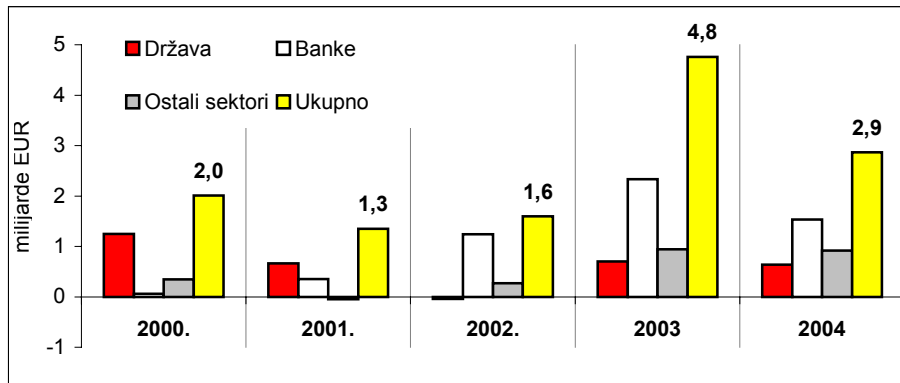
Izvor: HNB, obrada HGK

No, rezimirajući cijelu 2004. godinu, vidljivo je da je inozemna pasiva banaka cijele godine rasla po znatno nižim godišnjim stopama, ostvarivši 25% niži apsolutni godišnji prirast u odnosu na prethodnu godinu. Ipak, to je usporenje bilo preblago, te je sektor banaka ostao onaj koji je najviše doprinio porastu ukupnog inozemnog duga RH u 2004. godini, isto kao i u dvije godine koje su joj prethodile.

Banke su u zadnje tri godine najviše doprinjele porastu ukupnog inozemnog duga RH

Kako je, istodobno, prirast inozemne aktive poslovnih banaka bio manji (8,2 milijarde kuna), devizna pozicija banaka, koja se održava kratkom od sredine 2002. godine, postala je još kraćom u odnosu na ranije godine.

Graf br. 3: PRIRAST INOZEMNOG DUGA PO SEKTORIMA

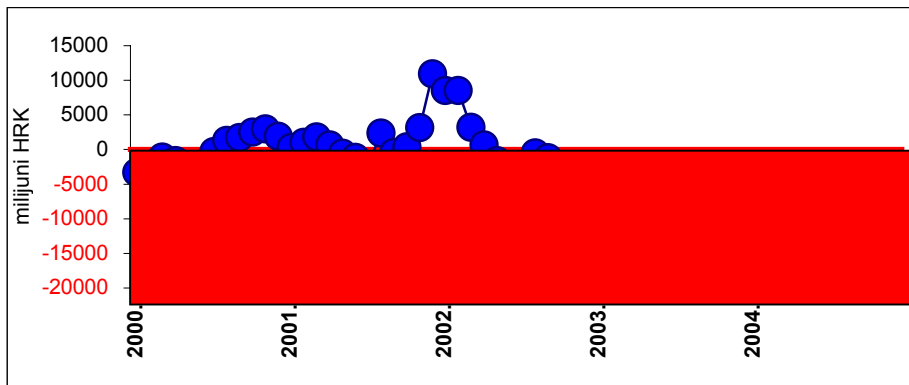


Izvor: HNB, obrada HGK

Uz usporenje inozemnih izvora i domaći izvori poslovnih banaka (devizni i kunski depoziti) su na godišnjoj razini ostvarili blaži rast u odnosu na onaj u prethodnoj godini. Pritom je ostvareno značajno usporenje rasta kunskih depozita (s 41,3% na 22,4%), uz nešto brži porast deviznih depozita (izraženih u kunama) u odnosu na 2003. godinu (7,5% prema 5,5%). Razlika realnog rasta deviznih depozita u 2003. i 2004. godini bila je i veća, budući da je u 2003. godini euro prema kuni aprecirao (što je uvećalo rast u kunama), a 2004. deprecirao (što je umanjilo rast u kunama).

Usporenje rasta kunske štednje i ponovno ubrzanje rasta devizne štednje

Graf br. 4: NETO INOZEMNA AKTIVA POSLOVNIH BANAKA

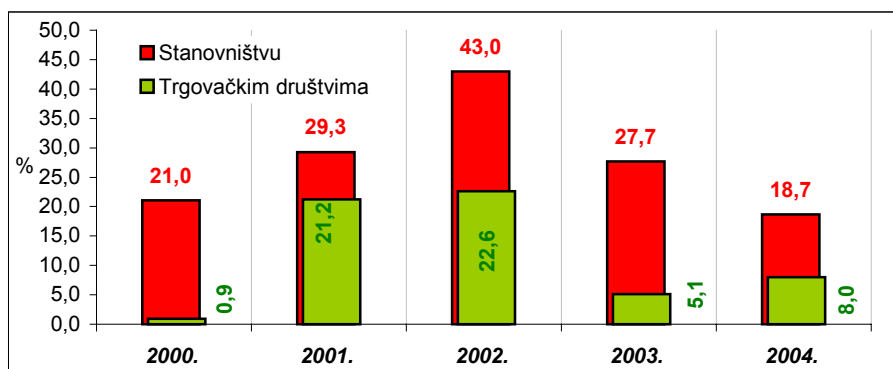


Izvor: HNB, obrada HGK

Uz sporiji rast ukupnih izvora, u 2004. godini je usporio i rast kreditnih plasmana poslovnih banaka na domaćem tržištu. Ukupna potraživanja banaka na osnovi plasiranih kredita su na godišnjoj razini uvećana za 13,1%, što je za 3,7 postotnih bodova blaži porast od onog u 2003. godini.

Usporenje rasta ukupnih kredita zbog usporenja kreditiranja stanovništva

Graf br. 5: **GODIŠNJA STOPA RASTA KREDITA**

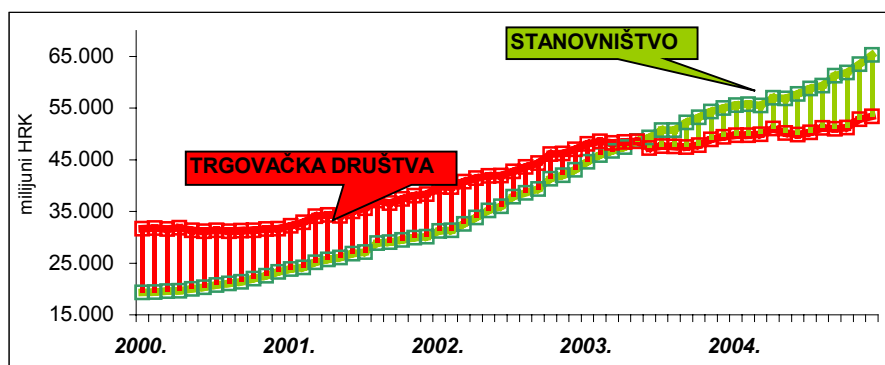


Izvor: HNB, obrada HGK

Pritom je, relativno gledajući, najviše usporio rast plasmana sektoru stanovništva (s 27,7 na 18,7%), dok su plasmani prema gospodarstvu imali čak i nešto brži rast (8% obzirom na 5,1% u prethodnoj godini). Unatoč tome, uslijed različitih baza i razina rasta, stvorenih kumuliranim desetogodišnjim dinamičnijim rastom plasmana stanovništvu, jaz između vrijednosti kreditnih plasmana stanovništvu i gospodarstvu je produbljen na rekordnih 11,9 milijardi kuna u korist sektora stanovništva. Naime, u 2004. godini, stanovništvo je prema bankama povećalo kreditno zaduženje za dodatnih 10,3 milijarde kuna, a sektor trgovačkih društava dva i pol puta manje, za 4 milijarde kuna. Ovakav trend je gospodarski nepovoljan obzirom da se kreira potrošnja (uglavnom uvozne robe) na račun nedostatnog financiranja proizvodnje.

Tijekom 2003. je iznos kredita stanovništvu nadmašio iznos kredita trgovačkim društvima

Graf br. 6: **KREDITI POSLOVNIH BANAKA**

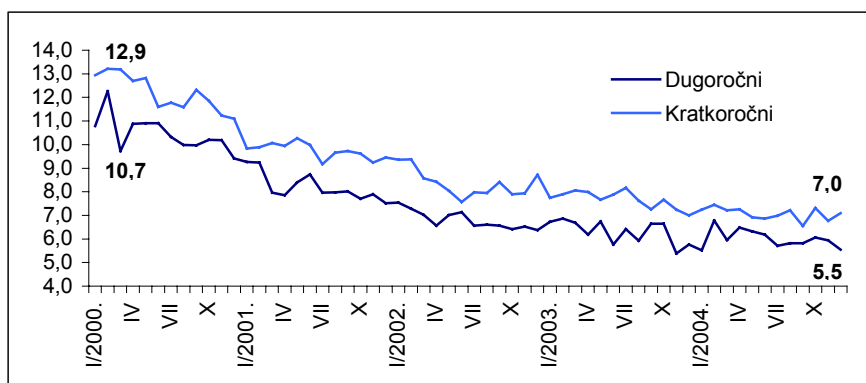


Izvor: HNB, obrada HGK

Aktivne kamatne stope poslovnih banaka su u 2004. godini relativno stagnirale nadovezujući se na višegodišnji trenda pada.

Graf br. 7: KAMATNE STOPE NA KUNSKE KREDITE S VALUTNOM KLAUZULOM TRGOVAČKIM DRUŠTVIMA

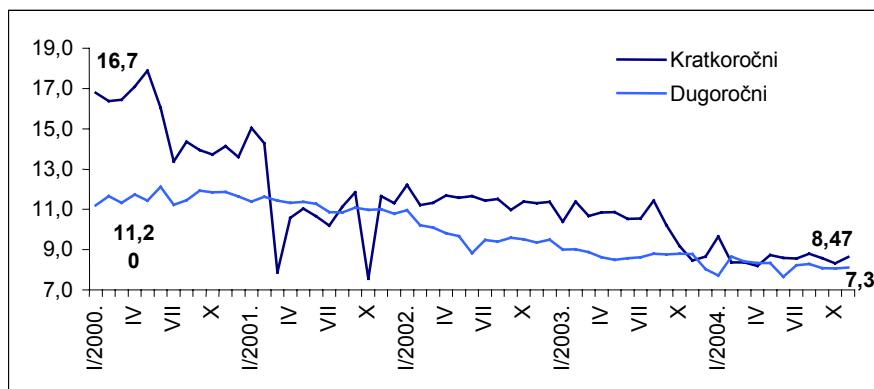
Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini



Izvor: HNB, obrada HGK

Graf br. 8: KAMATNE STOPE NA KUNSKE KREDITE S VALUTNOM KLAUZULOM STANOVNIŠTVU

Mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini



Izvor: HNB, obrada HGK

Usporavanje kreditne aktivnosti banaka, kao, uostalom, i ukupnog gospodarskog rasta u 2004. godini, slijedilo je i kretanje novčane mase M1, koja je na godišnjoj razini ostvarila porast od samo 2%, što je najniža godišnja stopa rasta ovog monetarnog agregata od 1998. godine. Na takvo ostvarenje novčane mase primarno je utjecalo kretanje depozitnog novca koji je na godišnjoj razini ostvario tek neznatan porast od 1,2%, najniži od 1999. godine. To je pak bilo uvjetovano kretanjem depozitnog novca sektora trgovačkih društava, čija je vrijednost na godišnjoj razini pala za 6,5%. Uz rast kvazinovca od 10,4%, ukupna likvidna sredstva M4 su na godišnjoj razini ostvarila porast od 8,6%, najniži od 1999. godine.

Najniža razina godišnjeg rasta novčane mase M1 od 1998. godine

Najniža razina godišnjeg rasta M4 od 1999. godine

INVESTICIJE I DIREKTNA STRANA ULAGANJA

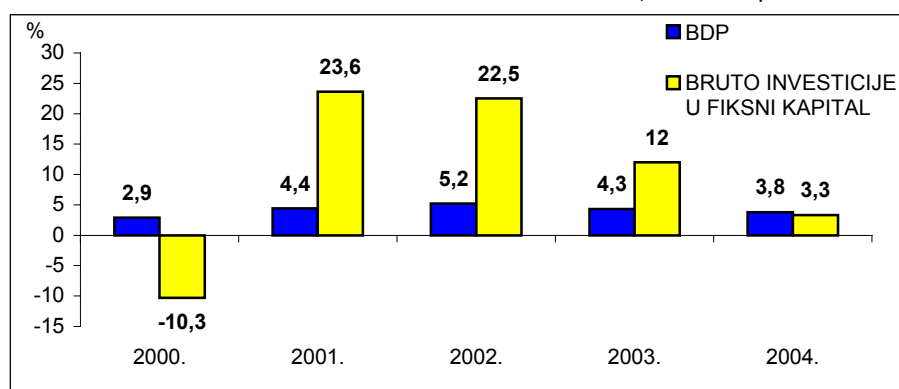
Investicije su jedan od značajnijih pokretača gospodarske aktivnosti, bilo da su one domaćeg ili stranog podrijetla.

U posljednje četiri godine bilježi se povećanje udjela bruto investicija u BDP-u pa su u tom razdoblju one činile prosječno 26,2% BDP-a. Odnosno, u prosjeku je jedan posto rasta bruto investicija u fiksni kapital povećao BDP za 0,4%.

Ukupne investicije u fiksnu imovinu u razdoblju od 2000.-2004. godine čine 26% BDP-a

Od 2000-te godine kada je zabilježen pad bruto investicija, one kontinuirano rastu po prosječnoj stopi od 15% godišnje. Budući da su u 2004. godini završeni glavni državni projekti izgradnje prometne infrastrukture, zabilježen je i sporiji rast investicija te godine (+3,3%) te je on bio ispod realnog povećanja bruto domaćeg proizvoda od 3,8%.

Graf br.1 **BDP I BRUTO INVESTICIJE U FIKSNI KAPITAL**, realne stope rasta

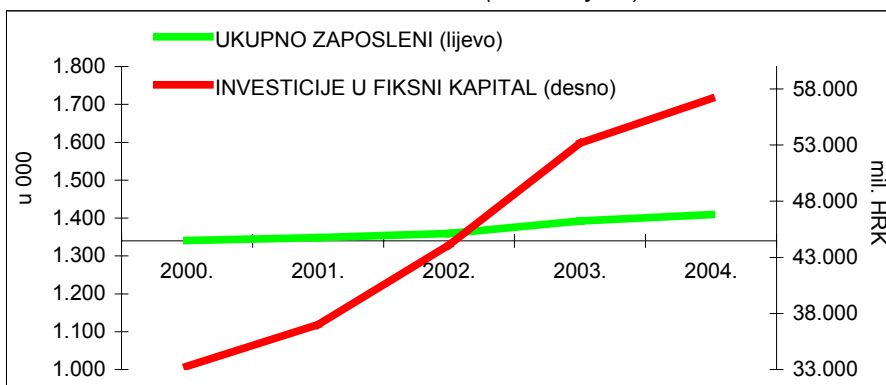


Izvor: DZS, obrada HGK

Rast investicija omogućio je i porast zaposlenosti s time da su investicije ipak bilježile bržu dinamiku rasta od broja zaposlenih. Tako su u promatrane četiri godine investicije povećane za 46,2%, a ukupni broj zaposlenih za 5,1%.

U četiri godine investicije su veće za 46%, a ukupno zaposleni za 5,1%

Graf br.2 **INVESTICIJE U FIKSNI KAPITAL (tekuće cijene) I UKUPNO ZAPOSLENI**



Izvor: DZS, obrada HGK

Ostvarene investicije u dugotrajnu imovinu pravnih osoba su u razdoblju od 2000.-2004. godine činile preko 20% BDP-a, s time da su najveći udjeli ostvareni u 2003. (28,5%) i u 2004. godini (27,3%). Pri tome su u 2004. dosegule 56,4 mlrd. kuna što je 84% više nego u 2000. godini.

U spomenutom razdoblju te su investicije iznosile 215,9 mlrd. kuna, a najveći investitor bio je sektor industrije sa prosječnim udjelom od 24,3%. Na drugom mjestu nalazi se državni sektor sa udjelom od 17,9% ili 37,4 mlrd. kuna, čime se još jednom potvrđuje velika uloga države u investicijskoj aktivnosti. Slijede trgovina i građevinarstvo koje su uz hotele i restorane te financijsko posredovanje zabilježile i najbrži prosječni godišnji rast investicija.

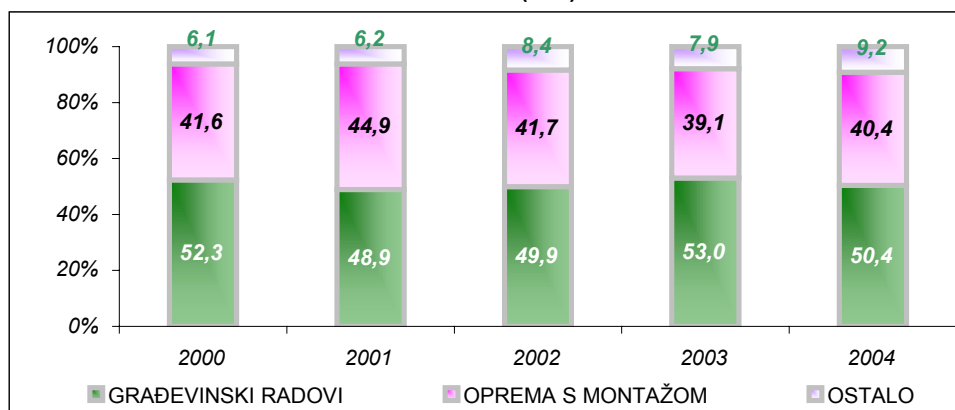
Razvoj građevinarstva posljednjih godina, potaknut izgradnjom prometne infrastrukture, doveo je po prvi puta u 2003. godini spomenutu djelatnost ispred prerađivačke industrije u pogledu ostvarenih investicija. Međutim, u 2004. godini takav trend je zaustavljen pa se bilježi pad investicija u građevinarstvu u odnosu na prethodnu godinu, što je utjecalo i na usporavanje rasta te djelatnosti.

Tehnička struktura investicija pokazuje da se oko 50% ukupnih investicija odnosi na građevinske radove, dok ostalo čini oprema s montažom te ostala ulaganja (licence, software). Dugoročno gledano najisplativija su ulaganja u opremu i znanje. Ulaganja u građevinske radove u rastu su posljednjih godina, s iznimkom 2004. godine, kada je po prvi puta od 2000. godine, zabilježeno smanjenje tih investicija na međugodišnjoj razini za 2,4%.

Investicije u dugotrajnu imovinu su u 2004. godini dosegule 56,4 mlrd. kuna te su 5,6 puta veće nego prije deset godina.

Najveći investitor u razdoblju od 2000.-2004. godine bio je sektor industrije te država.

Graf br.3 **OSTVARENE INVESTICIJE U DUGOTRAJNU IMOVINU U PRAVNIM OSOBAMA PREMA TEHNIČKOJ STRUKTURI (u %)**

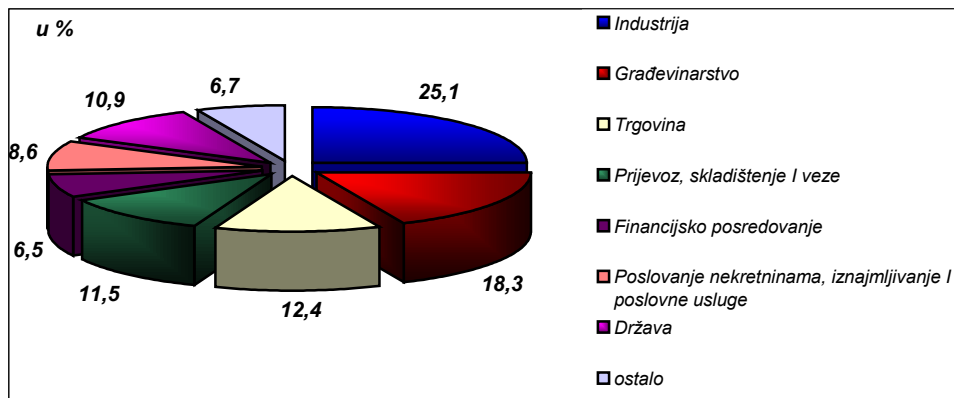


Izvor:DZS, obrada:HGK

Ostvarene investicije u novu dugotrajnu imovinu, prema djelatnostima kojima su zaista namijenjene, pokazuju da se najviša investicija silo u sektor industrije. Istodobno su u razdoblju od 2000.-2004. godine ulaganja u prerađivačku industriju činile samo 3,1% BDP-a, što je nedostavno za povećanje razvoja i izvoza. Usporedbe radi, investicije u graditeljstvu činile su oko 4% BDP-a, a velik dio investicija bio je ostvaren u trgovini (2,7% BDP-a) te u području prijevoza (2,4% BDP-a).

Ulaganja u prerađivačku industriju činila su samo 3,1% BDP-a u razdoblju od 2000.-2004. godine.

Graf br. 4 **PROSJEČNI UDJELI INVESTICIJA U NOVU DUGOTRAJNU IMOVINU PO DJELATNOSTIMA PREMA NAMJENI OD 2000.-2004.**

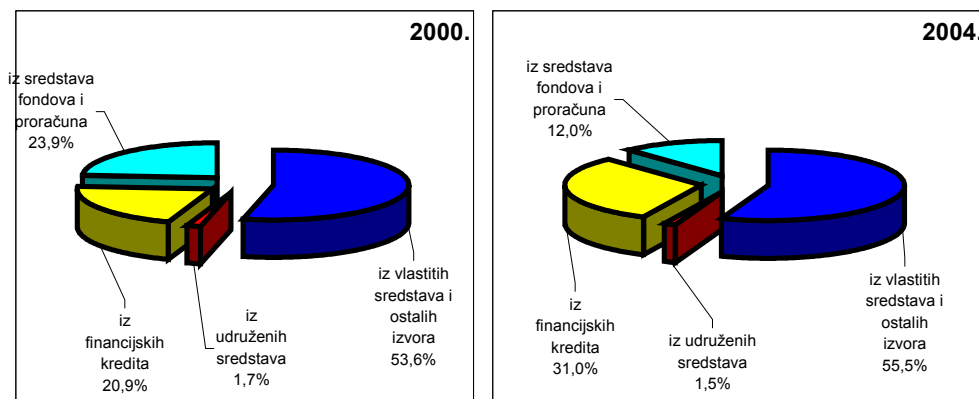


Izvor: DZS, obrada: HGK

U posljednjih pet godina znatno se promijenila struktura izvora financiranja investicija. Tako se smanjio udio sredstava iz proračuna i fondova u ukupnim isplatama za investicije pa u 2004. ona čine oko 12% svih isplata dok je 2000. godine to iznosilo 24%. Također se bilježi sve veći udio financiranja kreditima te financiranje iz vlastitih sredstava. Odnosno, privredne djelatnosti su promijenile izvore financiranja, dok se djelatnosti javne uprave i obrane, zdravstva i socijalne skrbi i nadalje financiraju uglavnom iz proračuna i fondova (oko 60%). Odmah iza njih, slijedi građevinarstvo i opskrba električnom energijom koje se financiraju sa oko 18% iz proračuna i fondova.

Udio sredstava iz proračuna i fondova u ukupnim isplatama za investicije smanjen sa 24% u 2000. godini na 12% u 2004. godini

Graf br.5. i 6. **STRUKTURA ISPLATA ZA INVESTICIJE PREMA OBLIKU FINANCIRANJA**

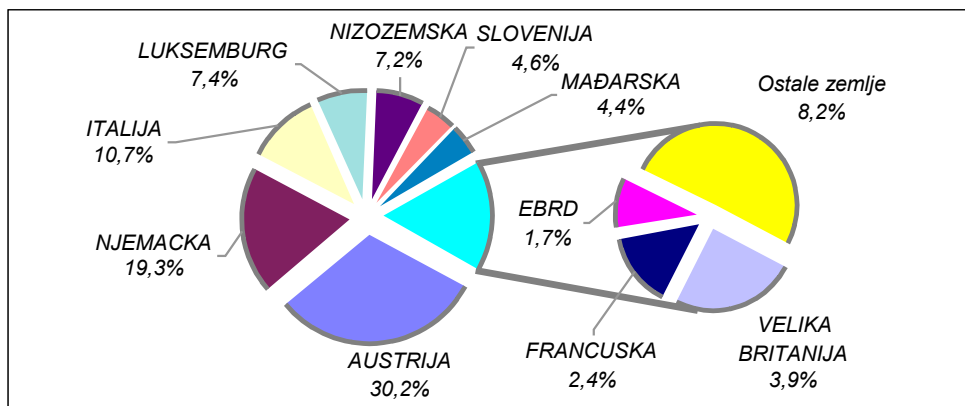


Izvor: DZS, obrada HGK

Istodobno je tijekom 2004. godine u Hrvatskoj ostvareno ukupno 979 milijuna eura izravnih stranih ulaganja od čega je preko 90% iz Europske unije. Najveći dio izravnih vlasničkih ulaganja uložen je u ostalo novčarsko posredovanje (19,1%), ostalu trgovinu na malo u nespecializiranim trgovinama (12,9%), djelatnost vađenja nafte i zemnog plina (10,1%), hotele, motele i restorane (5,2%) te djelatnost radija i televizije (4,7%). Oko 19,2% tih investicija odnosi se na djelatnost prodaje nekretnina i neke poddjelatnosti trgovine, a 28,2% na ostalo. U Hrvatskoj je, od 1993. godine, najveći dio inozemnih ulaganja bio usmjeren na privatizaciju banaka i telekomunikacija, dok je premali dio usmjeren za pokretanje novih proizvodnji (greenfield investicije). Pritom je najveći dio ostvarenih greenfield investicija usmjeren u sektor usluga (primarno trgovina).

Oko petine ukupnih inozemnih ulaganja odnosi se na djelatnost ostalog novčarskog posredovanja (banke)

Graf br. 7 **IZRAVNA STRANA ULAGANJA U HRVATSKU U 2004. GODINI**

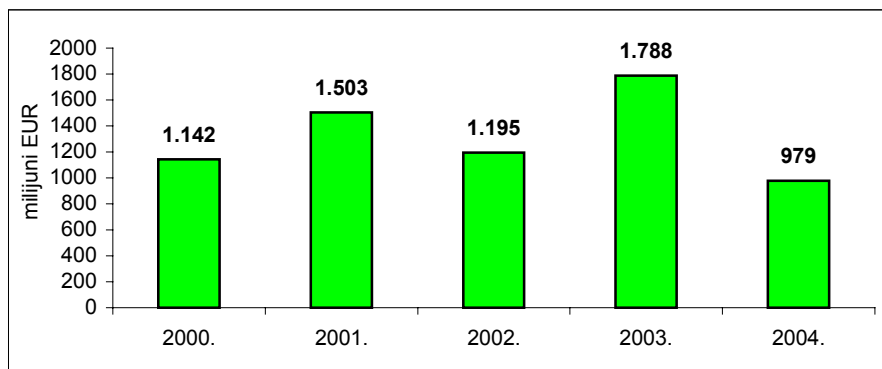


Izvor: HNB, obrada HGK

U razdoblju od 2000. do 2004. godine, u Hrvatskoj je na osnovi inozemnih ulaganja ostvareno ukupno 6,6 milijardi eura, najviše tijekom 2003. godine (1,8 milijardi eura), a najmanje tijekom 2004. godine (979 milijuna eura). Oko 20% iznosa ukupnih ulaganja u promatranom razdoblju, odnosi se na zadržane zarade, odnosno reinvestiranu dobit stranih vlasnika.

U 2004. godini najmanja inozemna ulaganja unatrag šest godina

Graf br.8 **IZRAVNA STRANA ULAGANJA U RH**

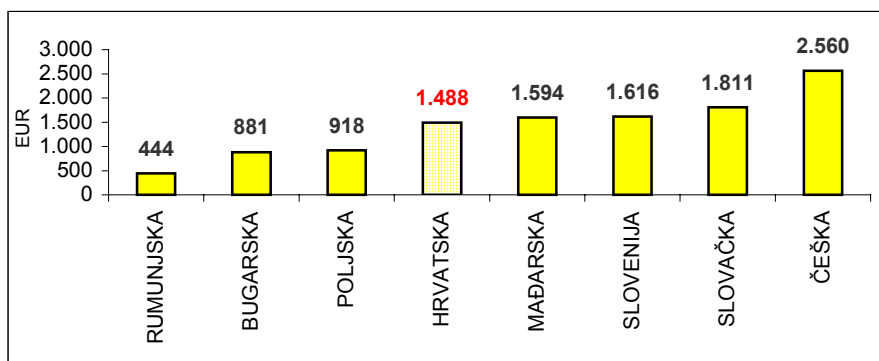


Izvor: HNB, obrada HGK

Inozemna ulaganja per capita su, u promatranom četverogodišnjem razdoblju, iznosila oko 1,5 tisuća eura. Prema tom pokazatelju, Hrvatska je otprilike na razini Mađarske i Slovenije, a bolja od Rumunjske, Bugarske ili Poljske, no opet i znatno manje od Češke koja prilično odskoče među tranzicijskim zemljama.

Inozemna ulaganja per capita na razini prosjeka razdoblja iznosila su 1.500 eura

Graf br.9 **IZRAVNA STRANA ULAGANJA PER CAPITA OD 2000.-2004.**

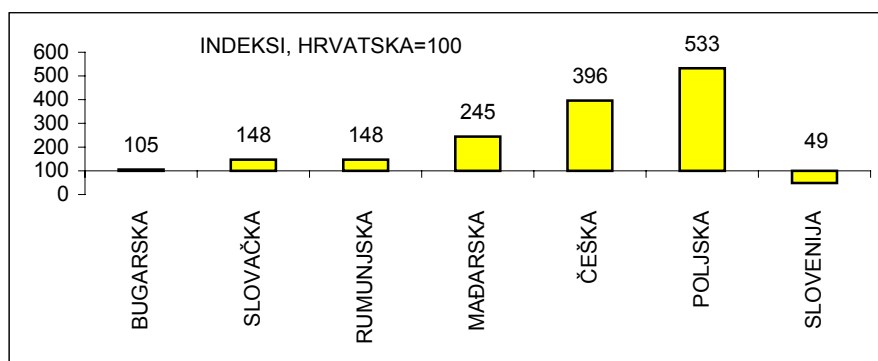


Izvor: WIIW, izračun HGK

S druge strane, prema apsolutnom iznosu inozemnih ulaganja u pojedinu državu, u promatranom razdoblju, prednjače Poljska, Češka i Mađarska, dok su Hrvatska i Slovenija na začelju.

Najviše ulaganja u Poljsku, najmanje u Sloveniju i Hrvatsku

Graf br.10 **IZRAVNA STRANA ULAGANJA OD 2000.-2004.**



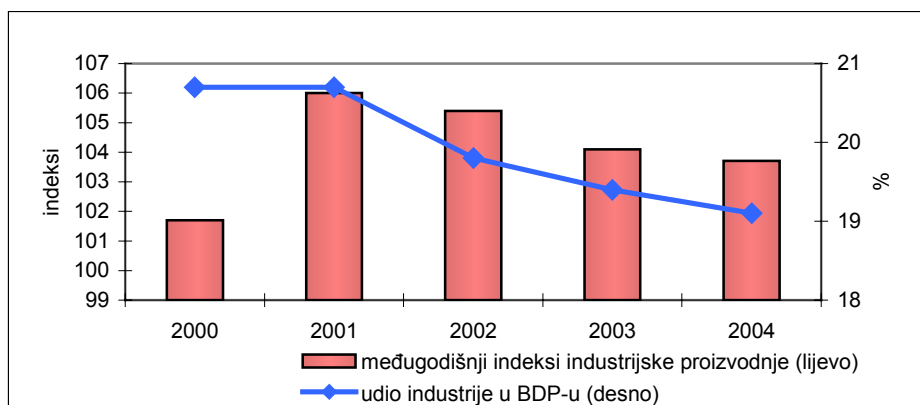
Izvor: WIIW, izračun HGK

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

Industrijska proizvodnja u promatranom petogodišnjem razdoblju raste po prosječnoj stopi od 4,2%. Ta dinamika rasta bila je, u prosjeku, nešto sporija od rasta BDP-a pa je i udio industrije u BDP-u s godinama sve manji, odnosno u pet godina manji je za oko dva postotna boda.

Industrijska proizvodnja raste već pet godina, ali se u zadnje tri godine usporava dinamika rasta.

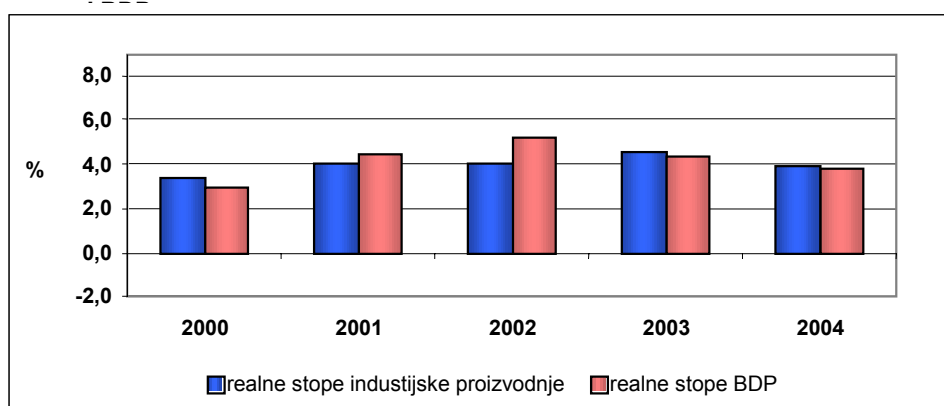
Graf br.1: **INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA U HRVATSKOJ**



Izvor: DZS, obrada: HGK

Takva kretanja industrijske proizvodnje rezultirala su time da je njezina razina u 2004. godini još uvijek bila za oko 22% manja nego što je to bila 1990. godine. Mada je broj zaposlenih u industriji istodobno manji, oni još uvijek čine četvrtinu ukupno zaposlenih u hrvatskom gospodarstvu. Upravo na račun smanjivanja broja zaposlenih, a manjim dijelom zbog porasta proizvodnje, raste produktivnost rada u industriji.

Graf 2: **REALNE STOPE RASTA INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE**



Izvor: DZS, obrada: HGK

U zadnje dvije godine promatranog razdoblja bilježi se nešto sporiji trend rasta industrijske proizvodnje, koji je prije svega rezultat sporijeg rasta prerađivačke industrije, a ona čini oko 80% ukupne industrijske proizvodnje. Pored toga, u 2004. godini, zabilježen je i pad kod rudarstva i vađenja te kod vađenja ostalih ruda i kamena. Međutim, istodobno se bilježi i pad zaliha za 9,3% pa je potražnja jednim dijelom pokrivena zalihama.

U 2004. godini bilježi se sporiji rast prerađivačke industrije te pad proizvodnje u rudarstvu i vađenju

Ipak je velika većina grana prerađivačke industrije ostvarila rast proizvodnje na godišnjoj razini s time da nekoliko grana bilježe sporiju dinamiku rasta u odnosu na prethodnu godinu (proizvodnja hrane i pića, izdavačka i tiskarska djelatnost te proizvodnja proizvoda od metala). Grane od posebnog značaja, s obzirom na udio u ukupnoj industriji te izvoz, koje su ostvarile međugodišnji rast te su na višoj razini od one iz 2000. godine, jesu proizvodnja hrane i pića te proizvodnja ostalih prometnih sredstava (brodovi).

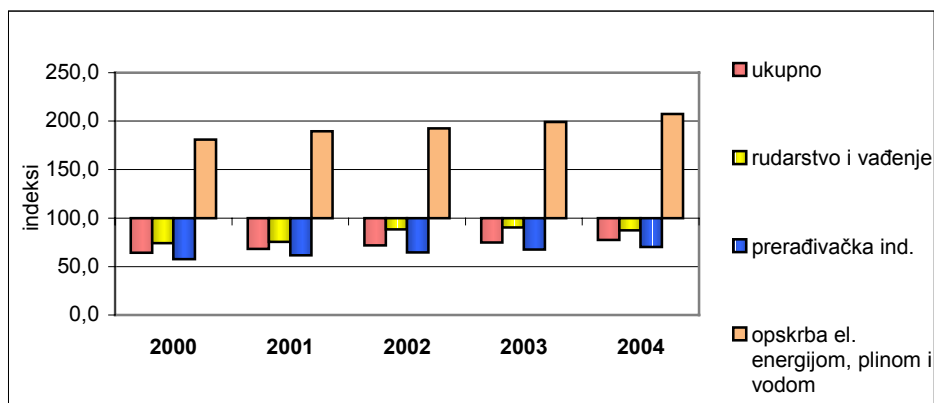
Proizvodnja hrane i pića, kao grana prerađivačke industrije s najvećim udjelom u ukupnoj industrijskoj proizvodnji (20,8%), bilježi sporiju dinamiku rasta već treću godinu uzastopce. Na sporiji rast, u 2004. godini, uglavnom je utjecao pad proizvodnje pića te prerade ribe. Uz rast proizvodnje, u 2004. godini, rast bilježe i zalihe u proizvodnji hrane i pića i to u prosjeku za 10,4%. Za pretpostaviti je da je do tolikog rasta zaliha došlo uslijed nedovoljne inozemne potražnje. Naime, u 2004. godini, pao je izvoz hrane i pića za 10,1%, u odnosu na prethodnu godinu. Na domaćem pak tržištu povećava se konkurencija jer je uvoz hrane i pića bio dva puta veći od izvoza.

U 2004. godini uvoz hrane i pića bio je preko dva puta veći od izvoza istih.

Istodobno je kod proizvodnje kemikalija zabilježen rast od 9,5%, u odnosu na 2003. godinu. To je najveći međugodišnji rast te grane od 2000. godine. Spomenuti rast, rezultat je porasta proizvodnje gotovo svih grupa proizvoda unutar kemijske industrije. Pored najviše međugodišnje stope rasta, u 2004. godini je također zabilježena najviša međugodišnja stopa rasta izvoza te grane od 2000. godine. U tu je granu industrije u razdoblju od 1993. – 2004. godine, uz financijski sektor i sektor telekomunikacija uloženo najviše direktnih stranih investicija.

Proizvodnja ostalih prometnih sredstava bila je, u 2004. godini, veća za 16,6% od one iz 2003. godine te 44,6% veća u odnosu na 2000. godinu. Unutar te grane povećanja bilježe gradnja i popravak brodova (14,3%) te proizvodnja i popravak željezničkih i sličnih vozila (24,8%). Proizvodnja ostalih prometnih sredstava najznačajnija je izvozna grana Republike Hrvatske i jedna od rijetkih koja je ostvarila pozitivan saldo vanjskotrgovinske robne razmjene u 2004. godini. Prema narudžbama za gradnju brodova, hrvatska brodogradnja vrlo visoko kotira na svjetskom tržištu, no tehnološki zaostaje za vodećim zemljama kao što su Južna Koreja i Japan. Uz samu gradnju brodova, u zadnje vrijeme sve veći značaj u Hrvatskoj dobiva i industrija popravaka brodova.

Graf br.3: INDEKSI INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE, 1990=100



Izvor: DZS, obrada: HGK

Pad proizvodnje ostvaren je u 2004. godini i u proizvodnji električne i optičke opreme te proizvodnji tekstila, odjeće i kože. Kod proizvodnje električne i optičke opreme pad je zabilježen kod sve tri djelatnosti: proizvodnja uredskih strojeva i računala, proizvodnja električnih strojeva i aparata te proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata. Ipak, detaljnija analiza tih djelatnosti pokazuje trend rasta proizvodnje izoliranih žica i kabela te žarulja. Trend pada u proizvodnji odjeće i kože prisutan je već tri godine, a u proizvodnji tekstila dvije godine s time da je proizvodnja odjeće i kože ispod razine proizvodnje iz 2000. godine. I dok je unutar proizvodnje tekstila i odjeće pad proizvodnje zabilježen kod svih grupa proizvoda, kod proizvodnje kože, pad je zabilježen jedino kod proizvodnje kožne obuće. Takvi trendovi unutar industrije odjeće posljedica su, između ostalog, smanjene inozemne potražnje. Izvoz te grane industrije bilježi trend pada već treću godinu uzastopce, a usporedo s time raste uvoz.

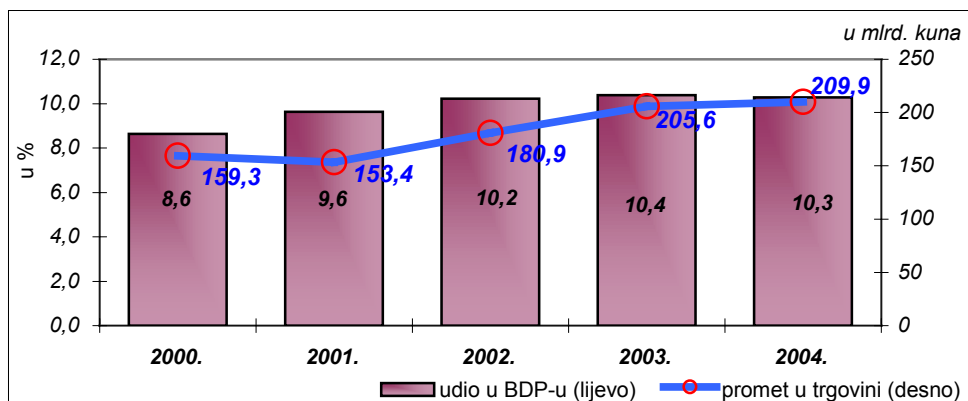
TRGOVINA

Djelatnost trgovine posljednjih godina, točnije od 2000. godine bilježi pozitivna kretanja. Pristupanje Svjetskoj trgovinskoj organizaciji te potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju rezultirali su većom liberalizacijom tržišta, odnosno otvorili su domaće tržište stranim ulagačima i stranim trgovačkim lancima. Tako je domaće tržište dobro opskrbljeno raznim robama pa se time, s godinama, povećava i konkurencija, dok tečajna politika i nadalje pogoduje uvoznicima. Time se smanjila potrošnja domicilnog stanovništva u inozemstvu. Istodobno, pod utjecajem rasta dohotka raste i agregatna potražnja na domaćem tržištu.

U takvom okruženju, u prvih par godina promatranog razdoblja, promet u trgovini bilježi visoke stope rasta da bi se, u posljednje dvije godine, ta dinamika rasta smanjila.

U 2003. godini dolazi do usporavanja rasta prometa u trgovini, koji se nastavio u 2004. godini

Graf br.1 **PROMET U TRGOVINI I UDIO U BDP-u**



Izvor:DZS, obrada:HGK

Tako je promet distributivne trgovine poduzeća i obrtnika u 2004. godini iznosio 209,8 mlrd. kuna i bio je nominalno veći za 2,1% u odnosu na 2003. godinu. To je daleko sporiji trend rasta prometa s obzirom da su prethodnih godina zabilježene dvoznamenkaste stope rasta. Slijedom takvih kretanja i realna stopa bruto dodane vrijednosti u trgovini iznosi 4,2%, što je gotovo dvostruko manje nego 2003. godine, odnosno to je razina rasta ostvarenog u 2000. godini. Unatoč tome trgovina i u 2004. godini čini 10,3% bruto domaćeg proizvoda RH.

Realan rast bruto dodane vrijednosti trgovine u 2004. godini od 4,2% je gotovo dvostruko sporiji nego u 2003. g.

Rast distributivne trgovine u promatranom razdoblju bio je uglavnom pod utjecajem rasta trgovine motornim vozilima i motociklima. Odnosno, krajem 2000. godine nakon najave ukidanja braniteljskih povlastica, započinje nagli trend rasta trgovine motornim vozilima i motociklima koji je zaustavljen u 2004. godini. Naime, te je godine uz zabilježeni pad prometa u trgovini na veliko od 0,5 %, unutar čega pad prometa u trgovini na veliko motornim vozilima od 6,8%, te povećanja trošarina na automobile, zabilježeno i smanjenje domaće potražnje, odnosno smanjena dinamika rasta trgovine na malo.

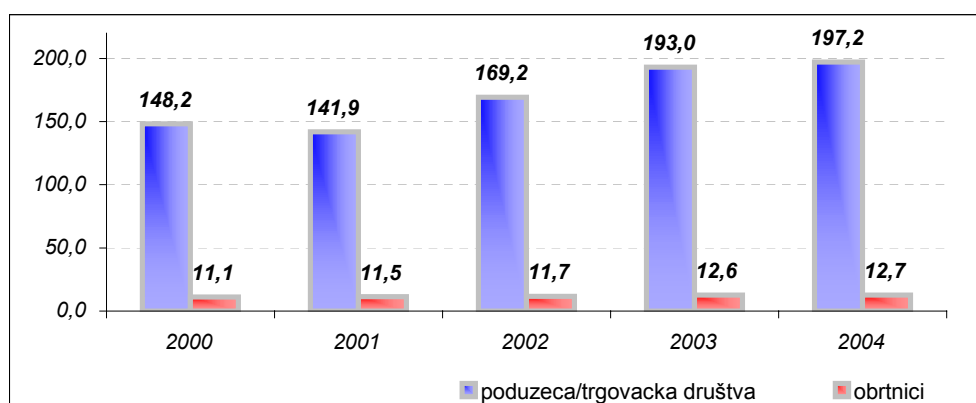
Sporiji rast distributivne trgovine pod velikim je utjecajem pada trgovine na veliko motornim vozilima

Veći dio prometa trgovine i nadalje ostvaruju poduzeća, dok obrtnici sudjeluju sa samo 6%. U posljednjih par godina bilježi se tendencija porasta obrtničkih poslovnih subjekata za razliku od poduzeća kod kojih to nije slučaj. Najnoviji podaci DZS-a o prodajnim kapacitetima u trgovini na malo u 2004. godini, govore da se u Hrvatskoj 32 tisuće poslovnih subjekata bavi trgovinom na malo i to 14 tisuća pravnih osoba i 18 tisuća obrtnika. Svi ti poslovni subjekti raspolažu s preko 68 tisuća prodajnih mjesta, od čega je 39 tisuća prodavaonica i 29 tisuća drugih oblika prodaje na malo. Tako na jedno prodajno mjesto dolazi 65 stanovnika, a na jednu prodavaonicu 114 stanovnika. Prema tim istraživanjima u posljednjih je 15 godina broj prodavaonica kao i površina prodajnog prostora u njima povećana za otprilike 2 puta, dok je broj zaposlenih u prodavaonicama povećan za 1,5 puta.

Trgovina je i nadalje druga djelatnost po broju zaposlenih u gospodarstvu s udjelom od 17%

Broj zaposlenih u trgovini je u 2004. godini povećan i iznosio je oko 187 tisuća ili 17% svih zaposlenih u gospodarstvu, što i nadalje stavlja trgovinu na drugo mjesto po broju zaposlenih, dok je na prvom mjestu industrija. Unatrag četiri godine broj zaposlenih u trgovini veći je za 33 tisuće.

Graf br.2 **PROMET DISTRIBUTIVNE TRGOVINE (u mlrd. kuna)**



Izvor:DZS, obrada:HGK

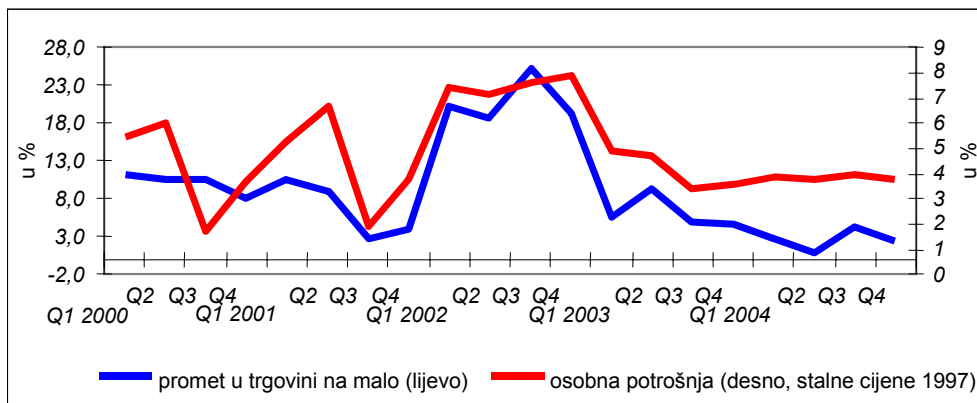
Unatoč stalnom rastu domaće potražnje, u promatranom petogodišnjem razdoblju, zalihe u trgovini bilježe konstantan rast. Takav trend zaustavljen je u 2004. godini kada su se zalihe u trgovini na veliko smanjile u odnosu na prošlu godinu, a u trgovini na malo zabilježile sporiju dinamiku rasta.

Zalihe u trgovini na veliko, prvi puta nakon nekoliko godina zabilježile pad u 2004. godini.

Istodobno je nastavljen sporiji trend rasta maloprodajnog prometa u trgovini i to prvenstveno pod utjecajem primjena mjera od strane HNB-a usmjerenih na smanjivanje inozemnog zaduživanja banaka. Time je ostvaren sporiji rast kreditnih plasmana stanovništvu što je uz smanjenu dinamiku realnog rasta plaća te usporavanja osobne potrošnje, utjecalo i na promet trgovine na malo. Takav trend zaustavljen je u 2004. godini kada su se zalihe u trgovini na veliko smanjile u odnosu na prošlu godinu, a u trgovini na malo zabilježile sporiju dinamiku rasta.

Najveći rast prometa u trgovini na malo u 2004. godini od 20,7% ostvaren kod trgovine na malo motornim gorivima i mazivim, zbog povećavanja cijena motornih goriva.

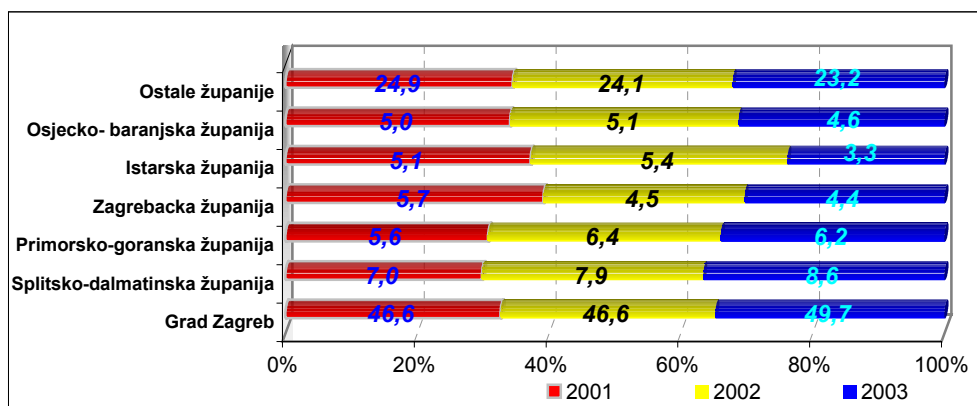
Graf br. 3 **PROMET U TRGOVINI NA MALO I OSOBNA POTROŠNJA – realne stope rasta u odnosu na isto razdoblje prethodne godine**



Izvor:DZS, obrada:HGK

Najveći rast prometa u 2004. godini zabilježen je u trgovini na malo, motornim gorivima i mazivima. Naime, kontinuirani trend rasta cijena nafte na svjetskim tržištima nastavio se i u 2004. godini, a potenciran je lošim vremenskim uvjetima, štrajkovima, političkom neizvjesnošću, financijskim problemima u zemljama vodećim proizvođačima nafte. Takva situacija odrazila se i na rast maloprodajnih cijena motronih goriva na domaćem tržištu.

Graf br. 4 **STRUKTURA PROMETA U TRGOVINI NA MALO PO ŽUPANIJAMA U %**



Izvor:DZS, obrada:HGK

Posljednji raspoloživi podaci po županijama odnose se na 2003. godinu i ukazuju na daljnje povećavanje prometa trgovine na malo u Gradu Zagrebu, koji je ujedno i vodeći sa udjelom od 50%. Istodobno se bilježi tendencija smanjenja tog prometa u Istarskoj županiji i to za 33%, što ju stavlja na šesto mjesto ukupno ostvarenog maloprodajnog prometa u RH, za razliku od 2003. godine kada se nalazila na četvrtom mjestu. Pad prometa zabilježen je u još četiri županije (Međimurska, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Zadarska). Spomenutih pet županija ostvaruje oko 13% ukupnog maloprodajnog trgovačkog prometa.

Pad prometa u trgovini na malo u 2003. godini zabilježen u pet županija.

Istarska županija zabilježila najveće smanjenje maloprodaje u 2003. godini.

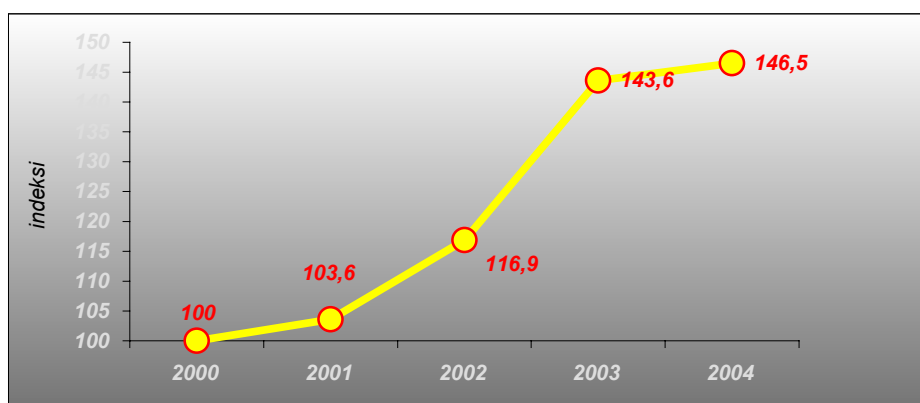
GRAĐEVINARSTVO

Brži trend rasta građevinarstva koji je započeo u 2001. godini, potaknut snažnijom investicijskom aktivnošću u prometnu infrastrukturu, zaustavljen je u 2004. godini kada je završen veći dio cestovne izgradnje, odnosno autocesta Zagreb-Split. Tako je u 2004. godini zabilježen godišnji rast građevinske aktivnosti od svega 2%, dok je stopa rasta u 2003. godini iznosila 22,8%. Unatoč takvim kretanjima, udio graditeljstva u BDP-u iznosi 5,7%, što je jednako razini iz 1998. godine. Broj zaposlenih u graditeljstvu čini preko 7% ukupno zaposlenih i manji je za oko 40% u odnosu na 1987. godinu. No, broj zaposlenih se u građevinarstvu u posljednjih nekoliko godina ipak povećava pa u 2004. godini iznosi oko 82 tisuće, što je za oko 25,5% više nego 2000. godine. U građevinarstvu se u prethodnih nekoliko godina bilježi i tendencija rasta broja tvrtki i to naročito srednjih i malih, dok se istodobno bilježi pad broja velikih građevinskih poduzeća.

U 2004. godini trend rasta građevinarstva usporava zabilježivši godišnju stopu rasta od 2%.

Udio graditeljstva u BDP-u u 2004. godini iznosi 5,7%.

Graf br. 1 FIZIČKI OBUJAM GRAĐEVINSKIH RADOVA, 2000=1000

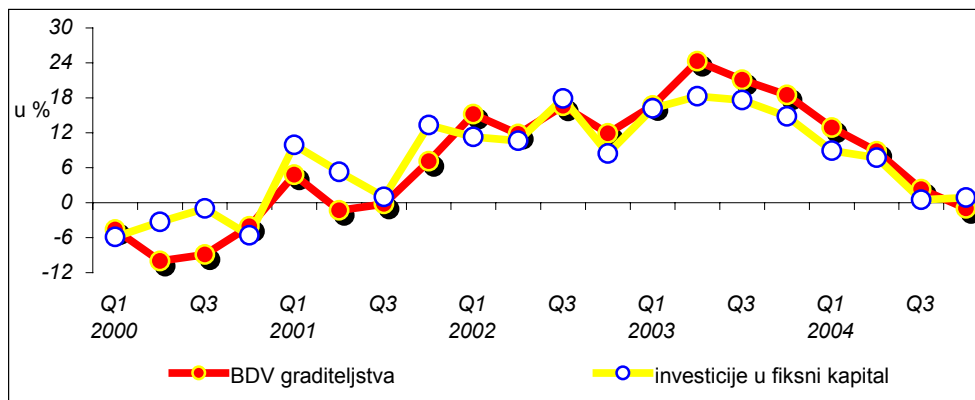


Izvor:DZS, obrada:HGK

Neto narudžbe koje ukazuju na kretanja građevinske aktivnosti, u posljednjem su tromjesečju prošle godine smanjene za 4% u odnosu na isti kvartal 2003. godine. Međutim, njihova vrijednost je u 2004. godini iznosila 16,5 mlrd kuna, što je rast od 12,3%, ali je pritom uočljivo usporavanje budućih narudžbi u odnosu na razinu iz 2003. godine (+19,7%). Vrijednost izvršenih radova u 2004. godini dostigla je 20,5 mlrd kuna, odnosno 5,2% više nego u 2003. godini.

Na usporavanje građevinske aktivnosti upućuje i sporiji rast vrijednosti novih narudžbi u 2004. u odnosu na 2003. g.

Graf br. 2 **BRUTO DODANA VRIJEDNOST GRAĐEVINARSTVA I INVESTICIJE U FIKSNI KAPITAL**-realne stope rasta u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, stalne cijene (1997.)



Izvor:DZS, obrada:HGK

Vrijednost radova ostvarena s vlastitim radnicima u 2004. godini iznosila je 14,4 mlrd. kuna, od čega se 52,3% radova odnosi na izgradnju prometne infrastrukture, što je manje za tri postotna boda nego u 2003. godini. Unatoč tome, od 2000. godine, kada je udio prometne infrastrukture iznosio 42,2%, bilježi se trend rasta tih radova. Općenito gledajući, radovi na ostalim građevinama od kojih se najveći dio odnosi na cestogradnju, rastao je u posljednjih pet godina brže od radova na zgradama.

Na izgradnji prometne infrastrukture ostvareno 52,3% radova, što je niži udio od onog iz 2003. godine (55,3%)

U prošloj je godini prosječna cijena kvadrata prodanog novog stana u Hrvatskoj porasla za 4,8% u odnosu na 2003. godinu i iznosila je 8.978 kuna po m², a prodano je 2166 stanova ili 50,8% više, što je najviša međugodišnja stopa rasta zabilježena još od 1999. godine. Cijena novih stanova zabilježila je izraziti rast u zadnjem kvartalu 2004. g. i to čak za 30,8%, najviše zbog porasta cijena stanova u ostalim naseljima. Potražnja za stanovima stalno raste na tržištu nekretnina, kako u Zagrebu tako i u ostalim dijelovima Hrvatske. Razlike u cijenama stanova velike su, tako da se najviša cijena stana od 10 450 kuna po m² bilježi u Zagrebu i za trećinu je viša od one u ostalim naseljima. U zadnjih pet godina, cijena stana u ostalim naseljima najviše je porasla u 2004. godini, dok su cijene stanova u Zagrebu najviše porasle u 2003. godini.

Prosječna cijena metra kvadratnog u Hrvatskoj u 2004. godini iznosi oko 9.000 kuna, odnosno oko 1.200 eura.

U cijeni stana, najveće stavke su gradnja i dobit izvođača (60,1%), a zatim slijede ostali troškovi poput pribavljanja građevinske dozvole, projektiranje, porezi i ostalo. Iako je broj prodanih stanova prijašnjih godina bio najveći u Zagrebu, u 2002. godini dolazi do preokreta povećanjem potražnje za stanovima u ostalim gradovima Hrvatske koji su u 2004. godini dostigli udio od 55% od ukupnog broja prodanih stanova u Hrvatskoj.

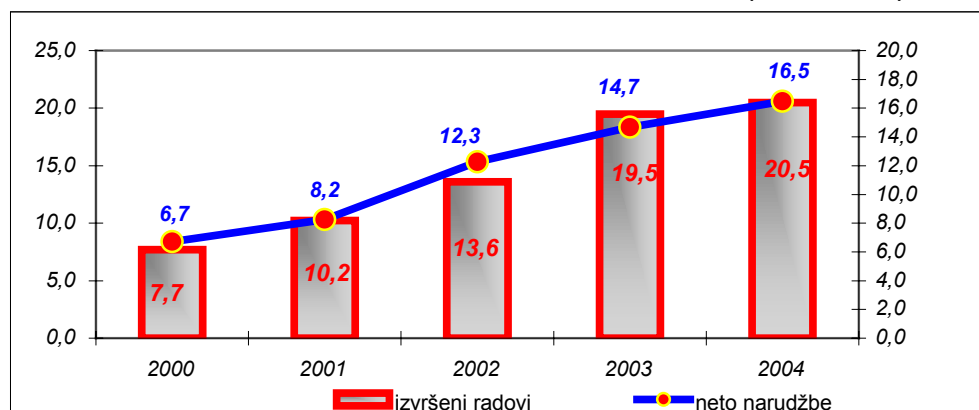
Prosječna cijena stana u Zagrebu u 2004. godini iznosi oko 1.400 eura po metru kvadratnom te je za trećinu veća od one u ostalim naseljima.

Posljednjih je godina uslijed nemogućnosti stambenog financiranja iz vlastitih dohodaka, otvoren veliki broj stambenih štedionica, koje nude mogućnosti štednje uz državne poticaje. Realno gledano, prosječnom neto plaćom nemoguće je ostvariti kupovinu stana, jer je za jedan metar kvadratni potrebno izdvojiti oko 2,1 prosječne neto plaće u Hrvatskoj. Stambeni krediti bilježe rast od 2000. godine, s time da je najveća međugodišnja stopa rasta ostvarena 2003. godine, a udio spomenutih kredita u ukupnim kreditima stanovništvu je u 2004. godini iznosio oko 33%. Takva potražnja rezultira pozitivnim financijskim rezultatima stambenih štedionica pa su u 2004. godini, tri od ukupno četiri štedionice ostvarile po prvi puta dobit.

U Hrvatskoj je za jedan metar kvadratni stana potrebno izdvojiti oko dvije prosječne neto plaće RH.

Krajem 2004. godine stambeni krediti čine oko 33% ukupnih kredita stanovništvu.

Graf br. 3 NETO NARUDŽBE I IZVRŠENI GRAĐEVINSKI RADOVI (u mlrd. kuna)



Izvor: DZS, obrada: HGK

Aktivnosti Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva u svezi uklanjanja bespravno sagrađenih objekata koje su bile učestale u 2004. godini, rezultirale su rušenjem čak 187 bespravno sagrađenih stanova ili 36,1% od ukupno srušenih stanova. Naime, pored bespravno sagrađenih stanova uklanjaju se i stanovi odnosno građevine koje su devastirane, dotrajale i tome slično. Tako je stambeni fond u 2004. godini smanjen za 518 stanova. Međutim do sada se oko 80% srušenih stanova odnosilo na stare i dotrajale građevine (stanove) radi izgradnje novih, da bi se u 2004. godini samo polovica srušenih stanova obavila radi tog razloga, a druga polovica odnosila se uglavnom na rušenje radi bespravne gradnje.

U 2004. godini stambeni fond je smanjen za 518 stanova.

Mjere Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva polučile rezultate, srušeno je 187 stanova radi bespravne gradnje.

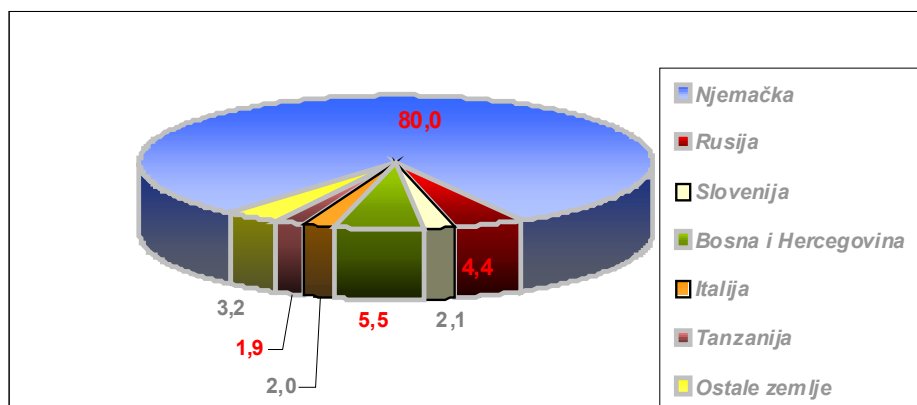
U 2004. godini pušten je u promet najveći cestovni pravac Zagreb-Split dužine oko 177 kilometara te četiri kilometra dionice Jušići-Rupa. Realizirano je oko 5,4 mlrd. kuna za građenje, sanaciju, redovito upravljanje i održavanje autocestama. Vrijednost radova za razdoblje od 2001.-2004. godine dosegla je oko 16,9 mlrd. kuna, a izgrađeno je 341 kilometara autocesta, dok se prema novodonesenom Programu razvoja prometne infrastrukture, za razdoblje od 2005.-2008. godine planira izgradnja 257 kilometara autocesta. Vrijednost radova iznositi će 14 mlrd. kuna, od čega će 62% vrijednosti odnositi na kreditna sredstva. Od toga se 2005. i 2006. godine predviđa realizacija tek nekih 30% od 257 kilometara, dok će preostali dio od 179 km završiti u 2007. i u 2008. godini, a odnosi se na dionicu Dugopolje-Ploče, Sredanci-Osijek te Zagreb-Lekenik.

U 2004. godini pušteno je u promet 181 kilometara autocesta.

Svi pravni subjekti za gospodarenje javnim cestama (HAC, HC i Županijske Uprave za ceste) u slijedeće će tri godine uložiti 30,3 mlrd. kuna za građenje, održavanje i upravljanje javnim cestama, od čega većim dijelom Hrvatske autoceste.

U razdoblju od 2005.-2008. godine HAC, HC i ŽUC će u građenje i održavanje javnih cesta uložiti 30 mlrd. kuna

Graf br. 4 **STRUKTURA VRIJEDNOSTI IZVRŠENIH GRAĐEVINSKIH RADOVA U INOZEMSTVU U 2004. GODINI U %**



Izvor: DZS, obrada: HGK

Građevinski radovi u inozemstvu bilježe tendenciju pada od 2000. godine, a u 2004.g. su iznosili oko 1,04 mlrd. kuna što je za 47% manje nego 1990. godine. Produktivnost rada je istodobno rasla, ali prvenstveno zbog smanjivanja broja zaposlenih na tim gradilištima.

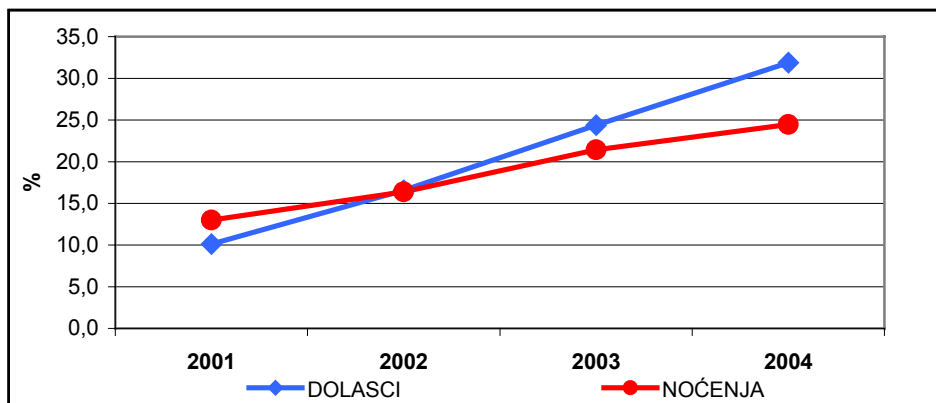
Građevinski radovi u inozemstvu u padu su od 2000. godine.

Najznačajnije inozemno tržište domaćih građevinara su i nadalje europske zemlje na kojima se ostvaruje oko 97% svih izvršenih radova. Na prvom mjestu je njemačko tržište koje već godinama drži udio od 75-80% svih inozemnih građevinskih radova. Rusko tržište na kojem je posljednjih godina izvršeno oko 10% inozemnih radova, u 2004. godini bilježi udio od 4,4% svih radova. Pri tome je 60% ukupnih građevinskih radova u inozemstvu odrađeno na ostalim građevinama.

TURIZAM

U posljednjih se pet godina u svijetu pa i Europskoj uniji bilježi uglavnom stagnacija turističkog prometa. Takvo stanje posljedica je terorističkih napada na SAD i neke europske zemlje, zatim rata u Iraku, epidemije SARS-a te Tsunamija.

Graf br.1: **GODIŠNJE STOPE RASTA DOLAZAKA I NOĆENJA TURISTA, 2000=100**



Izvor: DZS, obrada: HGK

Hrvatska je istodobno bila izvan tih događanja i slovila je kao sigurna turistička destinacija, što je bitno utjecalo na kretanje turističkog prometa. Tako se u hrvatskom turizmu već petu godinu za redom bilježi trend rasta fizičkog obujma (noćenja i dolazaka) kao i rast deviznog prihoda od turizma. Pri tome broj dolazaka turista raste puno brže od broja ostvarenih noćenja, što znači da se bilježi tendencija smanjenja vremena turističkog boravka (dana).

Turizam bilježi stalnu tendenciju rasta.

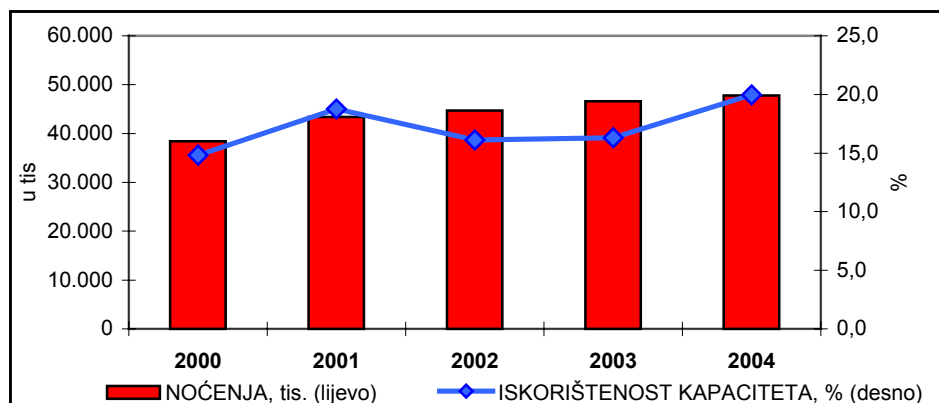
Tako je 2004. godine zabilježeno 10,8% više dolazaka turista u odnosu na 1990. godinu, dok je broj noćenja još uvijek oko 10% manji. Odnosno, u Hrvatskoj je zabilježeno 9,4 milijuna turista (6% više u odnosu na 2003. godinu) i ostvareno 47,8 milijuna noćenja (2% više u odnosu na 2003. godinu). Pri tome je jedino u lipnju i prosincu zabilježeno međugodišnje smanjenje broja ostvarenih noćenja, dok se u kolovozu, rujnu, listopadu i studenome, u zadnjih nekoliko godina, bilježi trend rasta broja noćenja.

Uz kraće vrijeme boravka turista, bilježi se i promjena u načinu ostvarivanja noćenja tj. turisti sve više noćenja ostvaruju u vlastitom, a ne organiziranom aranžmanu. Vrlo visoka stopa rasta broja noćenja (18,4%) u organiziranom aranžmanu zabilježena je 2001. godine kada je uvedena nulta stopa PDV-a na organizirane dolaske stranih turista u Hrvatsku. No, u 2002. godini, nakon terorističkog napada na SAD, broj putničkih agencija u Hrvatskoj i noćenja u organiziranom aranžmanu se smanjio. Uporedo s time, turistički objekti u kojima se ostvaruju noćenja u individualnom aranžmanu (privatni smještaj te kampovi), bilježe u posljednjih nekoliko godina više stope rasta od npr. hotela gdje se najveći broj noćenja ostvaruje organizirano. Ipak, u 2004. godini stopa rasta broja noćenja u privatnom smještaju i hotelima je gotovo ista.

Kvaliteta smještaja u hotelima je poboljšana te je zabilježeno 12 hotela s pet zvjezdica (u 2003. godini 9 hotela), 32 hotela s četiri zvjezdice (u 2003. godini 24 hotela) te 220 hotela s tri zvjezdice (u 2003. godini 193 hotela), dok je u ostalim vidovima hotelskog smještaja situacija ostala nepromijenjena. Iskorištenost kapaciteta nalazi se na gotovo istoj razini već nekoliko godina, s time da rast kapaciteta prati dinamiku rasta noćenja.

Bilježi se nešto veća iskorištenost kapaciteta uz produženje sezone.

Graf br. 2: **NOĆENJA TURISTA I ISKORIŠTENOST KAPACITETA**

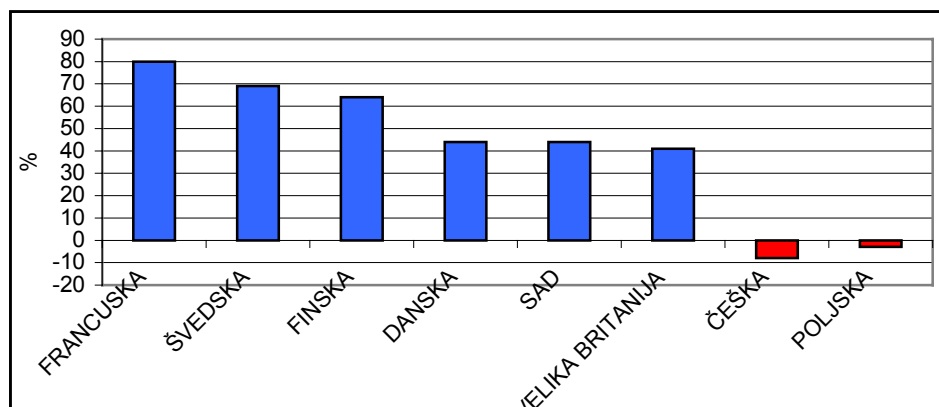


Izvor: DZS, obrada: HGK

Najviše noćenja stranih turista već nekoliko godina ostvaruju turisti iz Njemačke, Italije i Slovenije. Turisti iz ove tri zemlje, zajedno čine više od polovice noćenja stranih turista. U 2004. godini bilježi se trend rasta noćenja turista iz Italije, dok se kod onih iz Njemačke i Slovenije uglavnom bilježi stagnacija. U zadnjih nekoliko godina također je uočljiv trend porasta noćenja turista iz skandinavskih zemalja, Francuske, Velike Britanije te SAD-a. Iako se radi o malom udjelu u ukupnom broju noćenja, turisti iz navedenih zemalja, bilježe dvoznamenkaste stope rasta ostvarenih noćenja.

Najviše noćenja ostvaruju turisti iz Njemačke, Italije i Slovenije.

Graf br.3: **GODIŠNJE STOPE RASTA NOĆENJA TURISTA U HRVATSKOJ**

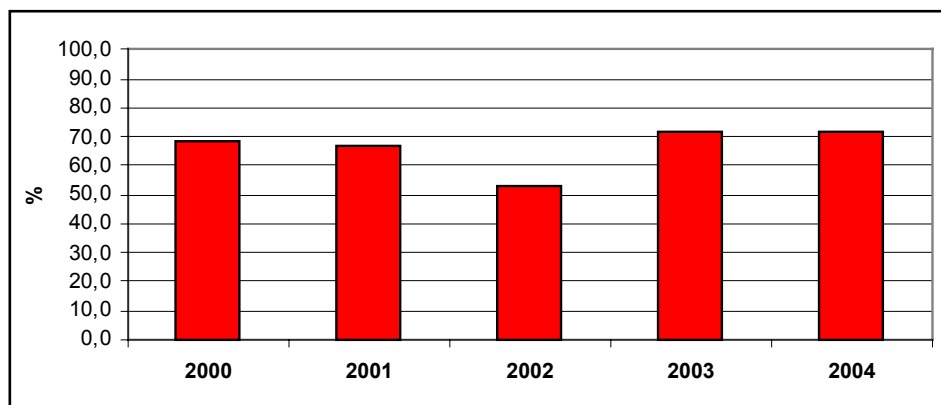


Izvor: DZS, obrada: HGK

Promatrano po županijama, u 2004. godini, najviše noćenja kao i obično, ostvareno je u Istarskoj, Primorsko-goranskoj te Splitsko-dalmatinskoj županiji. Od ukupno dvadeset i jedne županije, u tri prethodno spomenute, ostvaruje se oko 70% noćenja, no promatrano unazad nekoliko godina uočljiv je trend smanjivanja udjela Istarske i Primorsko-goranske županije u ukupnom broju ostvarenih noćenja. Udio Splitsko-dalmatinske županije gotovo da se i ne mijenja, dok se udio Dubrovačko-neretvanske i Zadarske županije povećava.

Mijenja se struktura inozemnih gostiju prema emitivnim zemljama.

Graf br.4: **POKRIVENOST DEFICITA VANJSKOTRGOVINSKE ROBNE RAZMJENE S NETO DEVIZNIM PRIHODOM OD TURIZMA**



Izvor: HNB, obrada: HGK

Devizni prihod od turizma također bilježi trend rasta u promatranom petogodišnjem razdoblju, da bi takav trend bio zaustavljen u 2004. godini kada je ostvareno 5,5 milijardi eura, što je 1,2% manje u odnosu na prethodnu godinu. Iako se neto devizni prihod od turizma, u promatranom razdoblju povećavao nešto bržom prosječnom stopom rasta od deficita vanjskotrgovinske razmjene, taj rast nije bio dostatan da bi se pokrivenost robnog deficita bitnije promijenila.

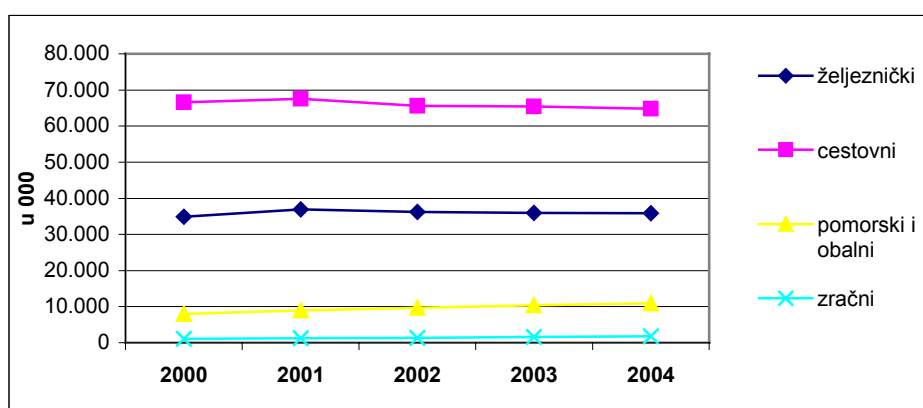
U 2004. godini ostvaren je devizni prihod od turizma u iznosu od 5,5 milijardi eura, što je 1,2% manje nego prethodne godine.

PRIJEVOZ, SKLADIŠTENJE I VEZE

Udio djelatnosti prijevoza, skladištenja i veza u BDP-u, rasla je u posljednjem petogodišnjem razdoblju i to sa 8,1% u 2000. godini na 10,1% u 2003. godini, da bi u 2004. godini bio zabilježen pad udjela na 9,3%. Zaposlenost u toj djelatnosti također je manja u 2004. godini u odnosu na početak promatranog razdoblja, dok se trend rasta bilježi kod prosječne neto plaće koja je u 2004. godini veća od prosjeka Hrvatske za 17,5%. Kako prijevoz putnika i roba bilježi stagnaciju zadnje dvije godine, glavni pokretač razvoja ove djelatnosti u 2004. godini bile su telekomunikacije unutar kojih se kontinuirano bilježe visoke stope rasta.

U promatranom razdoblju zabilježen je pad udjela ove djelatnosti u BDP-u kao i zaposlenosti, dok neto plaće rastu.

Graf br. 1: PRIJEVOZ PUTNIKA U REPUBLICI HRVATSKOJ



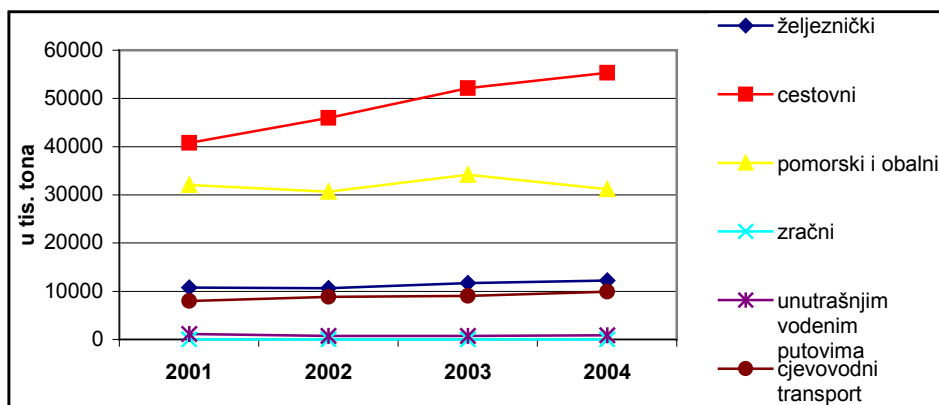
Izvor: DZS, obrada: HGK

U 2004. godini, prevezeno je 113,3 milijuna putnika i 108,9 tisuća tona robe. Takvim kretanjima zabilježena je gotovo ista razina prevezenih putnika kao i u prethodnoj godini, dok je robe prevezeno 1% više. U dominantnim vidovima prijevoza putnika zabilježena su smanjenja i to u cestovnom prijevozu za 0,9% te željezničkom prijevozu za 0,3%. No, smanjenja u tim vidovima prijevoza, nadoknađena su povećanjima u manje zastupljenim vidovima prijevoza putnika. Tako je u pomorskom i obalnom prijevozu zabilježeno povećanje od 4,6% te zračnom 10,2%. Ovakva kretanja broja prevezenih putnika bilježe se već treću godinu uzastopce, što navodi na zaključak da putnici sve više preferiraju zračni i pomorski vid prijevoza. S druge strane određeni utjecaj na smanjenje prevezenih putnika kopnenim putem ima i razvoj cestovne infrastrukture (koji je intenziviran u 2003. i 2004. godini) te činjenica da se, unazad nekoliko godina, bilježi prosječno godišnje oko 100 tisuća prvi put registriranih osobnih vozila.

U 2004. godini prevezen je isti broj putnika kao i u 2003. godini, dok je robe prevezeno 1% više.

Istodobno je više od polovice prevezene robe obavljeno cestovnim putem, gdje se bilježi povećanje od 6,1%, dok je u pomorskom i obalnom prijevozu robe (28% ukupno prevezene robe) zabilježeno smanjenje od 10,5%. Željezničkim putem prevezeno je 4% više roba, ali je to posljedica povećanog prijevoza u tranzitu, dok je u unutrašnjem prijevozu zabilježeno smanjenje od 3,1%.

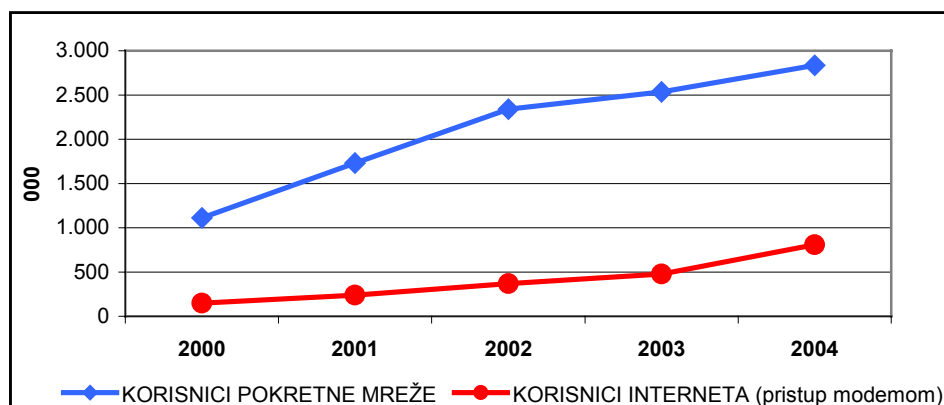
Graf br. 2: **PRIJEVOZ ROBE U REPUBLICI HRVATSKOJ**



Izvor: DZS, obrada: HGK

Najpozitivnije pomake u prijevozu robe ostvaruje se u cjevovodnom transportu nafte i plina, gdje se bilježi povećanje od 9,6% (nafta) odnosno 7% (plin). Kod toga je količina uvezenog plina u 2004. godini manja za 6,4% u odnosu na prethodnu godinu.

Graf br. 3: **KORISNICI POKRETNE MREŽE I INTERNETA**



Izvor: DZS, obrada: HGK

Tržište telekomunikacija već nekoliko godina bilježi trend rasta pa je tako u 2004. godini zabilježeno povećanje broja korisnika pokretne mreže od 11,8% te povećanje utrošenih minuta u pokretnoj mreži od 14,9%. Kod broja korisnika interneta također se bilježi tendencija rasta, pri čemu se broj internetskih korisnika s početka promatranog razdoblja povećao više od 5 puta (jednim dijelom zbog promjene metodologije praćenja u 2004. godini).

Najbrže rastu telekomunikacije, a posebno mobilna telefonija

ZAPOSLENOST I PLAĆE

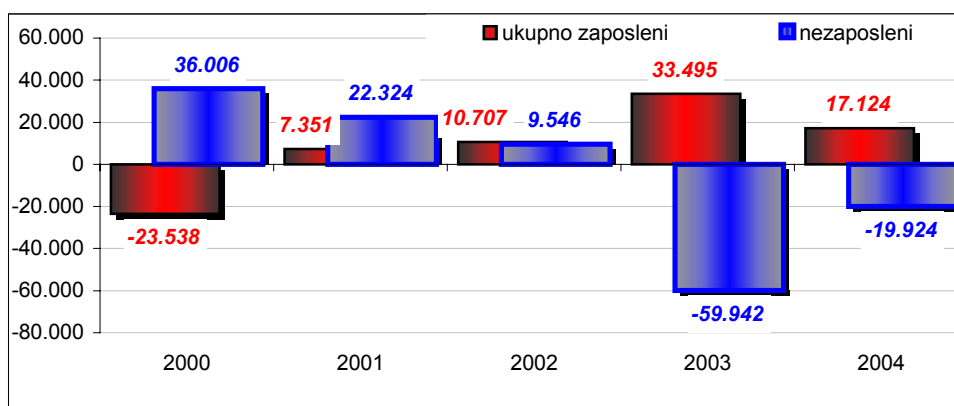
U razdoblju od 2001-2004. godine bilježe se pozitivna kretanja kod zaposlenosti i nezaposlenosti, ali još uvijek nedovoljna da bi se taj problem sveo u prihvatljive okvire. Naime, broj zaposlenih kontinuirano raste, a u zadnje dvije godine promatranog razdoblja smanjuje se i broj nezaposlenih. Tako administrativna stopa nezaposlenosti u 2000.-toj godini iznosi 21,3% da bi krajem 2004. godine bila niža za 3,6 postotna boda. Isti trend bilježi se i kod stope nezaposlenosti prema međunarodnoj metodologiji praćenja (ILO) pa se bilježi tendencija približavanja tih stopa. Odnosno, administrativna stopa nezaposlenosti u 2004. godini iznosi 17,7%, a prema ILO-u 13,8%. U 2002. godini razlika tih stopa iznosila je naprimjer sedam posto.

Broj ukupno zaposlenih u 2004.g. povećan za 1,2%, a broj nezaposlenih smanjen za 6%

Približavanje administrativne stope nezaposlenosti međunarodno usporedivoj stopi nezaposlenosti (prema ILO)

Graf br. 1 **PROSJEČAN BROJ UKUPNO ZAPOSLENIH I NEZAPOSLENIH**

- međugodišnji porast ili smanjenje broja evidentiranih osoba -



Izvor: DZS, obrada HGK

Istodobno, se bilježi brži rast zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama nego u pravnim osobama. S druge strane, kontinuirano se smanjuje broj osiguranih poljoprivrednika koji zajedno sa zaposlenima u obrtu i slobodnim profesijama čine 21,7% ukupno zaposlenih u Hrvatskoj.

Na kretanje broja zaposlenih utjecale su pozitivno i mjere iz Vladinog programa poticanja zapošljavanja pa je u 2003. godini po toj osnovi zaposleno oko 25 tisuća, a u 2004. godini oko 23,8 tisuća osoba.

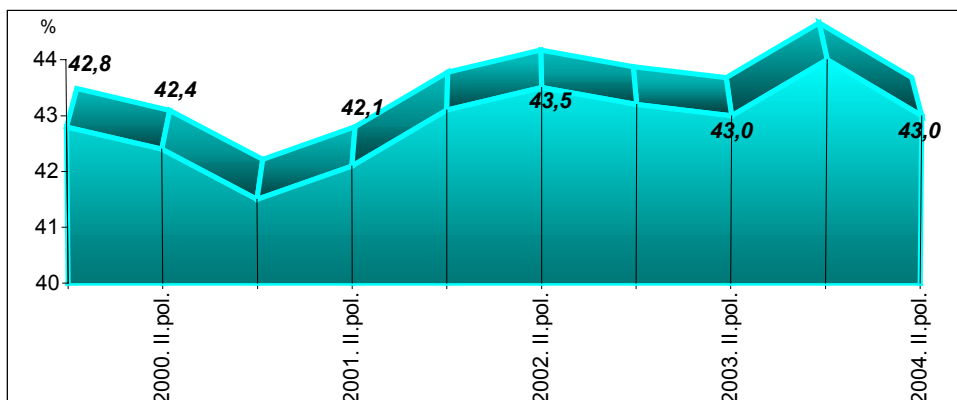
Tijekom 2003. godine ukupan broj zaposlenih povećan je za 2,5%, a broj nezaposlenih smanjen za 15,4%. Takav trend nastavljen je i u 2004. godini, ali je dinamika rasta odnosno pada bila ipak nešto sporija.

Posljednjih nekoliko godina bilježi se kontinuirani godišnji rast zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama

Od 1.3.2002. do 31.5.2005. po Vladinim programima poticanja zapošljavanja zaposleno je preko 75 tisuća osoba

Stopa zaposlenosti (ILO) u Hrvatskoj krajem 2004.g. iznosi 43,0%

Graf br.2 **STOPA ZAPOSLENOSTI PO POLUGODIŠTIMA U HRVATSKOJ (ILO)**



Izvor: DZS, obrada HGK

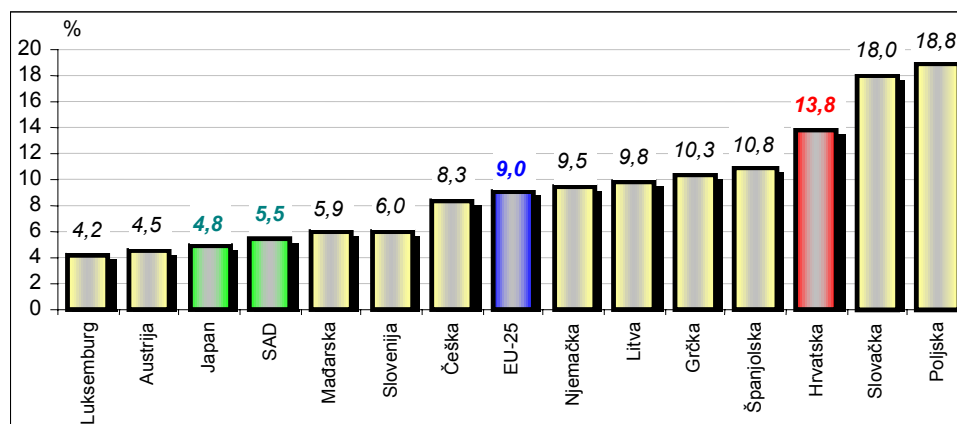
Prema međunarodno usporedivim podacima iz ankete o radnoj snazi (ILO), stopa zaposlenosti u Republici Hrvatskoj kontinuirano je padala do sredine 2001. godine, od kada je započet lagani trend rasta uz neznatne oscilacije te je u drugoj polovici 2004. godine zabilježena 43%-tna stopa zaposlenosti. Uspoređujući Hrvatsku sa ostalim zemljama kandidatima i svim članicama EU, vidljivo je da se Hrvatska nalazi u najlošijoj situaciji. Naime, najbliža joj je Bugarska sa stopom zaposlenosti od 43,6%. Od novih zemalja članica EU, stopa zaposlenosti bilježi se od najniže kod Poljske (45,1%) do najviše kod Cipra (59,7%), dok naši susjedi Mađari bilježe stopu od 46,1%, a Slovenci 54,9%. Od starih zemalja članica EU, najlošiju stopu zaposlenosti ima Italija 45,7%, dok je najbolja situacija kod Danske 62,3%. Pored toga, za istaknuti je Island sa stopom zaposlenosti od 77,3% i Norvešku sa 69,2%.

Veću stopu nezaposlenosti od Hrvatske u 2004. godini bilježe Slovačka i Poljska. Istodobno, zemlje poput Luksemburga i Austrije, imaju najnižu stopu nezaposlenosti, tek nešto iznad 4%, što se smatra prirodnom granicom pune zaposlenosti.

Slovačka i Poljska imaju višu stopu nezaposlenosti od Hrvatske

Graf br. 3 **STOPA NEZAPOSLENOSTI (ILO) U 2004. GODINI**

- prema anketi o radnoj snazi -

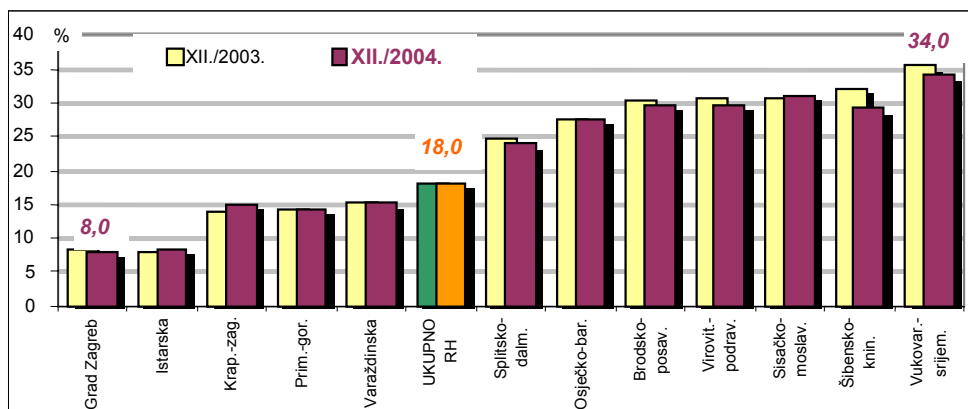


Izvor: Eurostat, DZS, obrada HGK

Prema regionalnom ustroju Hrvatske, kod osam županija bilježi se manja administrativna stopa nezaposlenosti od prosjeka Hrvatske. To su pretežito županije središnje Hrvatske (Grad Zagreb, Krapinsko-zagorska, Varaždinska, Međimurska, Zagrebačka i Koprivničko-križevačka županija), ali i dio Jadranske regije (Istarska i Primorsko-goranska županija). Preostalih trinaest županija je krajem 2004. godine bilježilo više administrativne stope nezaposlenosti od prosjeka Hrvatske s tim da je najlošija situacija u Vukovarsko-srijemskoj županiji.

Najniža stopa nezaposlenosti je u Gradu Zagrebu, a najviša u Vukovarsko-srijemskoj županiji

Graf br.4 **STOPA NEZAPOSLENOSTI PO POJEDINIM ŽUPANIJAMA**
- izračun prema dostupnim podacima HZMO-a i HZZ-a -

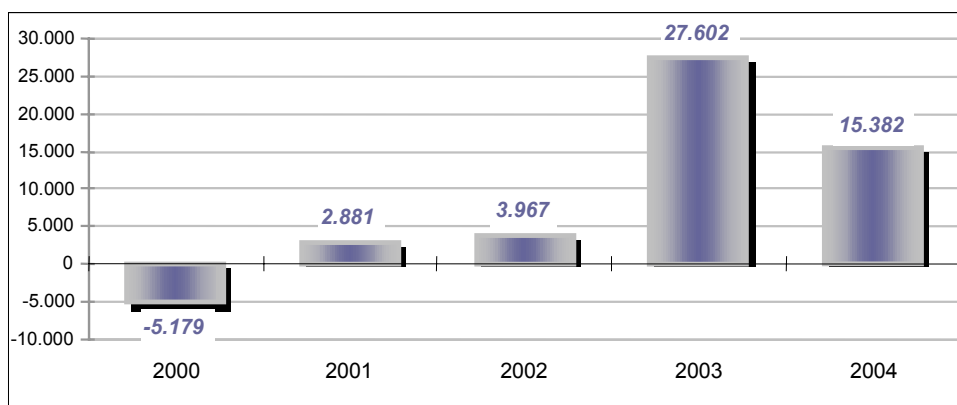


Izvor: HZMO, HZZ, obrada HGK

Kao što je već spomenuto dinamika rasta zaposlenosti u 2004.godini je sporija u odnosu na prethodnu godinu. Naime, kod zaposlenih u pravnim osobama međugodišnja stopa rasta smanjena je s 2,6% iz 2003. godine na 1,4% u 2004. godini.

Sporija dinamika rasta zaposlenih u pravnim osobama tijekom 2004.g.

Graf br.5 **ZAPOSLENI U PRAVNIM OSOBAMA**
- međugodišnji porast ili smanjene -



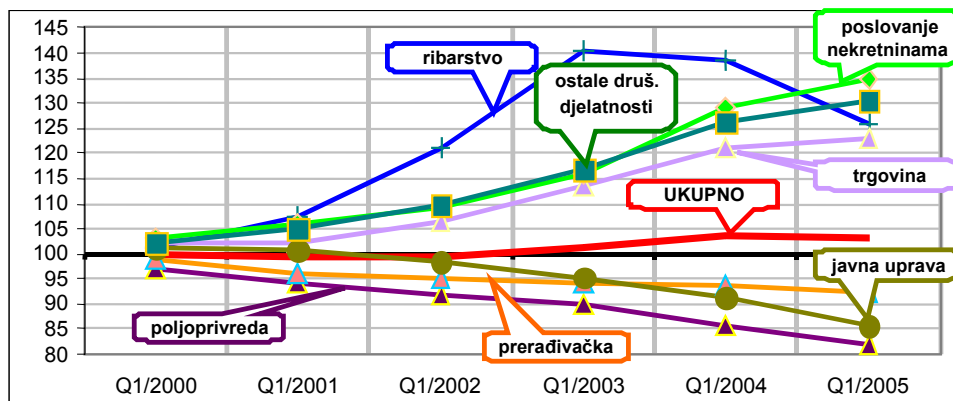
Izvor: DZS, obrada HGK

Najveće međugodišnje povećanje broja zaposlenih u 2004.g. u pravnim osobama po djelatnostima, zabilježeno je kod poslovanja nekretninama te ostalih društvenih, socijalnih i osobnih uslužnih djelatnosti i to za 11,6% odnosno za 7,4%, što je nastavak višegodišnjeg kontinuiranog rasta. Pozitivni trendovi nastavljeni su i kod trgovine, obrazovanja te dijelom građevinarstva. Kod preostalih djelatnosti je bilježen ili sporiji godišnji rast ili godišnji pad zaposlenih, s tim da je kod javne uprave tijekom 2004. godine zabilježeno najveće smanjenje od 7,3%. Značajan pad od 6,4% zabilježen je i kod poljoprivrede, lova i šumarstva. U posljednje tri godine zaustavljen je pad zaposlenih u prerađivačkoj industriji (djelatnosti s najvećim brojem zaposlenih u pravnim osobama) i sada stagnira na nivou od oko 247 tisuća osoba.

Najveće godišnje povećanje zaposlenih u pravnim osobama zabilježeno je kod poslovanja nekretninama

Graf br.8 ZAPOSLjeni U PRAVNIM OSOBAMA

- Q4 1999. = 100 -



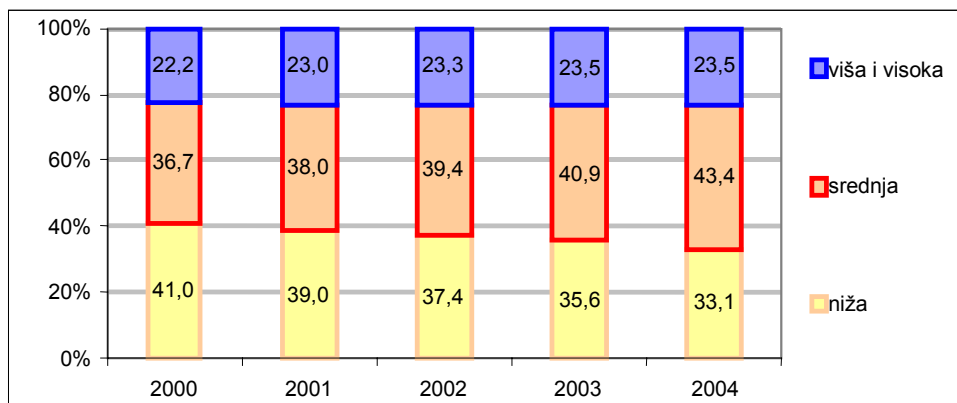
Izvor: DZS, obrada HGK

Positivne tendencije bilježe se unatrag nekoliko godina i kod zaposlenih u pravnim osobama i to prema obrazovnoj strukturi. Odnosno, bilježi se lagani rast zaposlenih sa višim stupnjem obrazovanja, povećanje zaposlenih sa srednjim obrazovanjem uz smanjenje zaposlenih sa nižim obrazovanjem.

Tijekom 2004.g. bilježi se sporija dinamika rasta realnih neto plaća

Graf br.7 ZAPOSLjeni U PRAVNIM OSOBAMA PREMA OBRAZOVNOJ STRUKTURI

- na dan 31. ožujka -

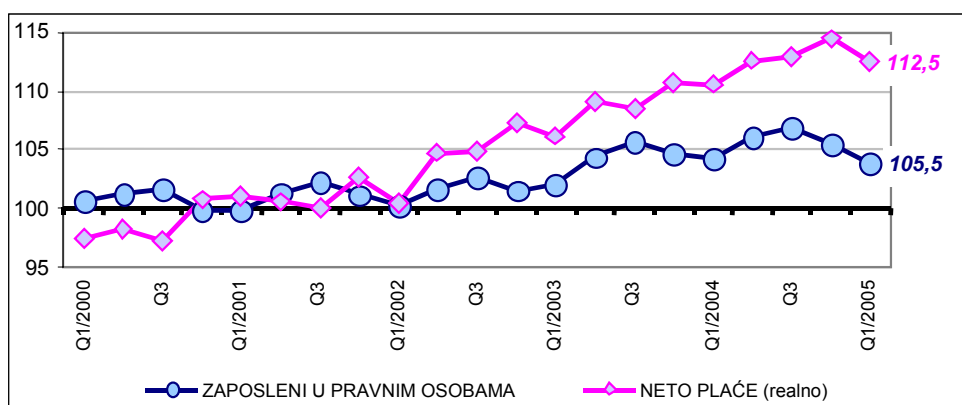


Izvor: DZS, obrada HGK

U odnosu zaposlenosti i plaća bilježi se konvergencija iako su zadnjih par godina plaće realno rasle brže od zaposlenosti u pravnim osobama gdje se istodobno bilježio i trend rasta produktivnosti. Ipak, prosječne neto plaće u pravnim osobama realno su rasle sporije od realnog rasta bruto domaćeg proizvoda i to već od 2001. godine na ovamo.

Od 2001-2004. godine prosječne mjesečne neto plaće realno su sporije rasle od bruto domaćeg proizvoda

Graf br.8 **ZAPOSLENI U PRAVNIM OSOBAMA I PROSJEČNE MJESEČNE NETO PLAĆE**
- indeksi po kvartalima; XII.1999.=100 -



Izvor: DZS, obrada HGK

Primjena poreznih reformi usmjerenih rasterećenju troška rada, odnosno usporavanju rasta troška rada početkom 2003. godine, dovela je do bržeg realnog rasta neto od bruto plaća. No, u 2004. godini bruto plaće ponovno bilježe brži realni rast od neto plaća. Naime, prosječna mjesečna bruto plaća u 2004. godini iznosila je 5.985 kuna, što je na godišnjoj razini realno više za 4,2%, dok je to u prethodnoj godini iznosilo 2,6%.

Tijekom 2003. godine brži realni rast neto od bruto plaća

Takva prosječna mjesečna bruto plaća od 799 eura bila je u Hrvatskoj za oko 30% manja od one u Sloveniji, ali i za 38% veća od zabilježene u Mađarskoj te 58% veća nego u Poljskoj.

Najveći godišnji realan rast neto plaće u 2004.g. zabilježen je kod opskrbe el. energijom, plinom i vodom

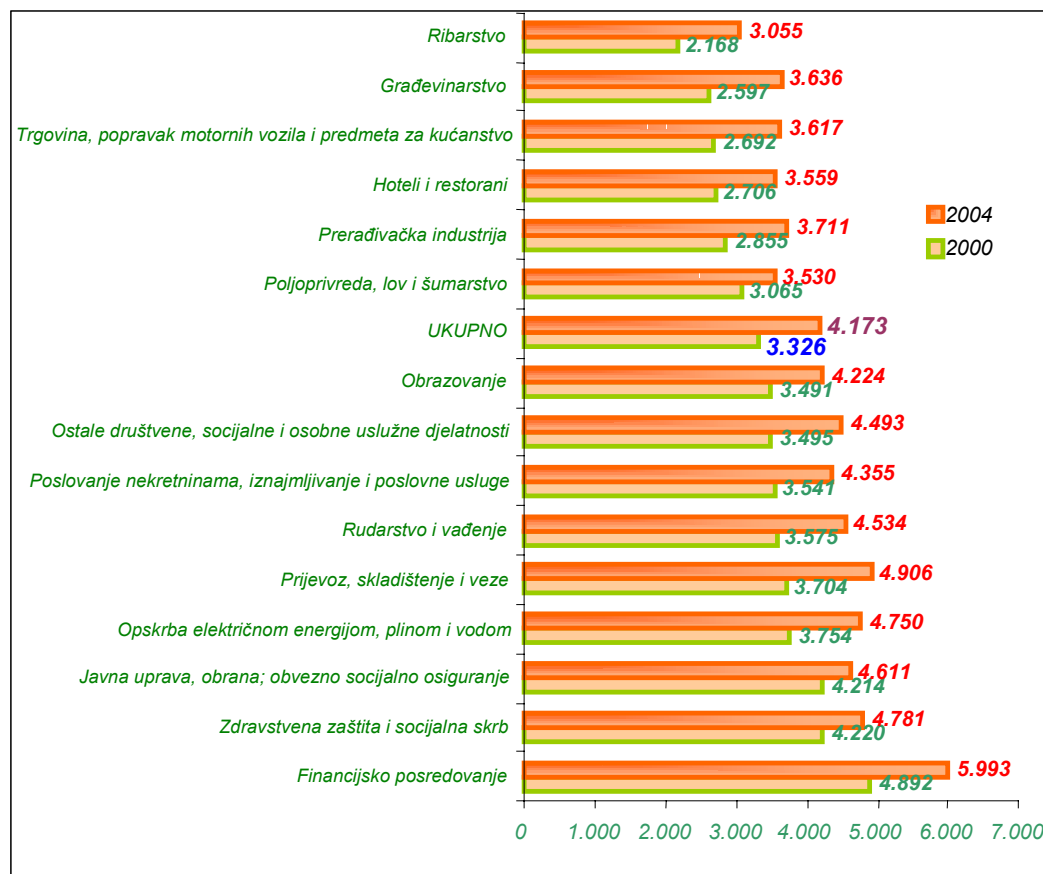
Istodobno je zabilježena prosječna mjesečna neto plaća u Hrvatskoj od 4.173 kune, što je realno godišnje povećanje za 3,7%, a u prethodnoj godini je to povećanje iznosilo 3,8%. Pri tome je međugodišnje povećanje prosječne mjesečne neto plaće zabilježeno kod svih djelatnosti.

Djelatnosti kod kojih je došlo do najvećeg realnog rasta neto plaća u 2004. godini u odnosu na 2000. godinu su: ribarstvo, trgovina, prijevoz, skladištenje i veze, hoteli i restorani te građevinarstvo. Izuzev prijevoza, spomenute djelatnosti još uvijek imaju razinu prosječne neto plaće ispod prosjeka Hrvatske. S druge strane, smanjenje prosječne neto plaće u 2004. u odnosu na 2000. godinu od 1,8%, zabilježeno je jedino kod djelatnosti javne uprave, obrane i obveznog socijalnog osiguranja.

Djelatnost s najvećom iznadprosječnom plaćom u posljednjih pet godina je financijsko posredovanje.

Djelatnosti s najvećom iznadprosječnom plaćom u promatranom razdoblju su financijsko posredovanje sa čak 43,6% većom plaćom od prosjeka RH, zatim prijevoz, skladištenje i veze (17,6% više od prosjeka Hrvatske u 2004. godini) te zdravstvena zaštita i socijalna skrb (14,6% više od prosjeka Hrvatske u 2004. godini).

Graf br.9 **PROSJEČNA NETO PLAĆA PO ZAPOSLENOM ZA 2000. I 2004. GODINU**



Izvor:DZS, obrada:HGK

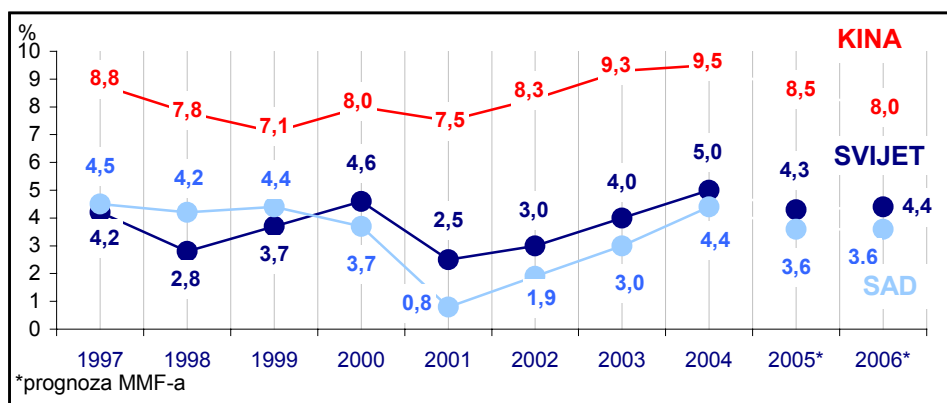
INFLACIJA

Snažan rast svjetskog gospodarstva i međunarodne trgovine, uz izniman rast cijena sirovina na svjetskim robnim burzama, obilježje je 2004. godine.

Prema procjenama MMF-a, u 2004. godini je zabilježena najviša realna godišnja stopa rasta svjetskog BDP-a (5,1%) unatrag nekoliko desetljeća. Isto je tako zabilježen i najviši rast međunarodne razmjene roba i usluga (9,9%) unatrag četiri godine. Najveći generatori rasta svjetskog gospodarstva bila su gospodarstva SAD-a i nekoliko azijskih zemalja, posebno Kine te Indije i Rusije.

Globalni rast svjetskog gospodarstva, najveći u posljednjih nekoliko desetljeća, izazvao visok porast potražnje za sirovinama na svjetskim robnim burzama

Graf br.1: BDP, godišnja realna stopa rasta

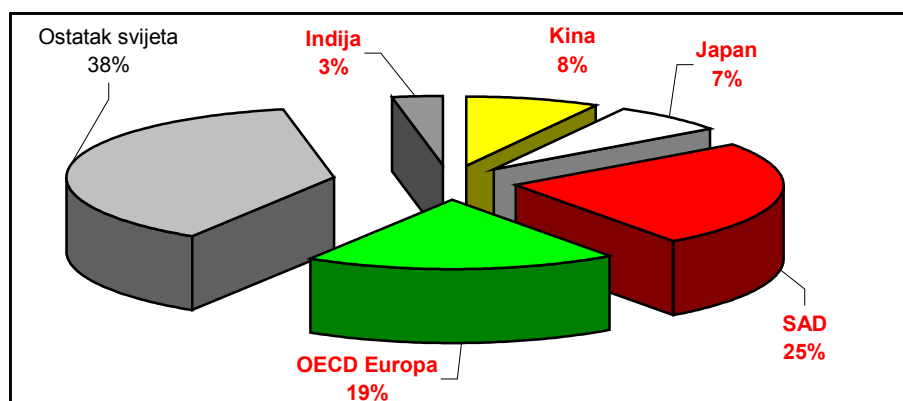


Izvor: MMF, obrada HGK

Pod utjecajem visokog rasta cijena sirovina i energije, posebno sirove nafte, u većini zemalja je u 2004. godini ostvarena viša godišnja razina inflacije nego u prethodnoj godini.

Snažan i volatilan rast cijena nafte na svjetskom tržištu

Graf br. 2: POTROŠNJA NAFTE U 2004.



Izvor: MMF, obrada HGK

Tako je i u Hrvatskoj ostvaren prosječni godišnji rast potrošačkih cijena, veći za 0,3 postotna boda u odnosu na rast ostvaren u 2003. godini. Iako je ostvarena prosječna inflacija čak bila i najveća unatrag tri godine, ipak je Hrvatska ostala u skupini zemalja s niskom inflacijom. Od zemalja EU-15, Belgija (1,9%), Njemačka (1,8%), Nizozemska (1,4%), Austrija (2,0%), Finska (0,1%), Danska (0,9%), Švedska (1,0%) i Velika Britanija (1,3%), zabilježile su nižu prosječnu godišnju inflaciju od Hrvatske, a od novih članica proširene EU, samo Litva (1,2%) i Cipar (1,9%).

Prosječna godišnja inflacija u Hrvatskoj najviša od 2001. godine, ali ipak među najnižima u Europi

Tablica 1: PROSJEČNA GODIŠNJA STOPA RASTA POTROŠAČKIH CIJENA (%)

	2000	2001	2002	2003	2004
SAD	3,4	2,8	1,6	2,0	2,7
Euro zona	2,1	2,4	2,3	2,1	2,2
Češka	3,9	4,7	1,8	0,1	2,8
Poljska	10,1	5,5	1,9	0,8	3,5
Mađarska	9,8	9,2	5,3	4,7	6,8
Slovenija	8,9	8,4	7,5	5,6	3,6
Estonija	4,0	5,8	3,6	1,3	3,0
Litva	1,0	1,3	0,3	-1,2	1,2
Njemačka	1,4	1,9	1,3	1,0	1,8
Francuska	1,8	1,8	1,9	2,2	2,3
Italija	2,6	2,3	2,6	2,8	2,3
Španjolska	3,5	2,8	3,6	3,1	3,1
Hrvatska	4,6	3,8	1,7	1,8	2,1

Izvor: MMF, DZS, obrada HGK

Cijene energije su izravno podigle indeks potrošačkih cijena u Hrvatskoj za 0,4 postotna boda, nešto više nego na razini skupine zemalja euro zone (0,2 postotna boda), pri čemu su najviši rast zabilježile cijene tekućih goriva za grijanje (za 18,8%) te goriva i maziva za osobna vozila (za 8,4%) koji čine oko 5% košarice proizvoda za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena.

Cijene energije izravno podigle indeks potrošačkih cijena za 0,4 postotna boda

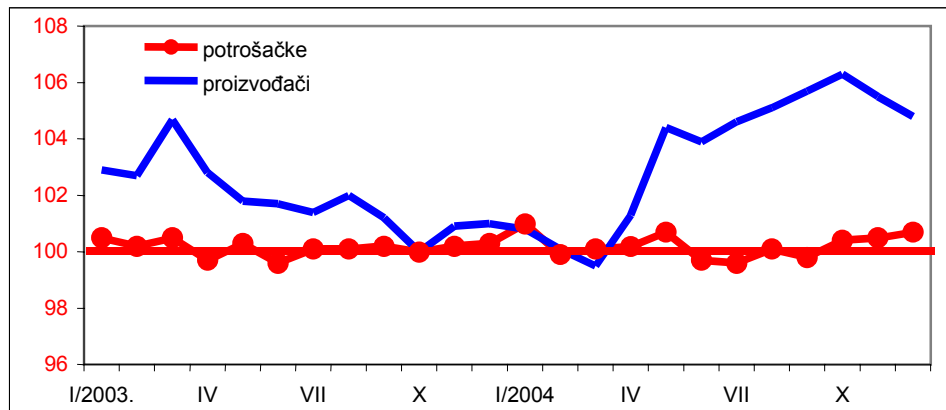
No, neizravan utjecaj cijena energije (rast maloprodajnih cijena radi viših ulaznih troškova formiranih višim cijenama goriva), bio je prigušen. To se može objasniti stupnjem formirane konkurencije na tržištu i liberalizacije vanjske trgovine, stabilnim tečajem eura i kune, stabilnim rastom plaća te smanjenjem inflacije u Sloveniji i Italiji na koje otpada oko četvrtina hrvatskog uvoza roba.

Tako je zaključena deseta godina u nizu stabilne i niske inflacije, odnosno godina ostvarenja deklariranog cilja monetarne politike – stabilnost cijena.

Utjecaj rasta cijena sirovina bio je brži i vidljiviji kod indeksa cijena industrijskih proizvoda kod proizvođača, koje su snažnije počele rasti u drugoj polovici godine (iznad 4% na godišnjoj razini). Tako su cijene proizvođača koksa i naftnih derivata na prosječnoj godišnjoj razini uvećane za 14,8%, metala za 13,9%, ostalih prometnih sredstava za 12,0% te skupljanje, pročišćavanje i distribucija vode za 40,4%. Ukupne cijene energije su na prosječnoj godišnjoj razini povećane za 4,4%, što je njihov najveći rast od 2000. godine.

Godišnji rast proizvođačkih cijena energije najviši unatrag četiri godine

Graf br. 3: **MJESEČNI INDEKSI PROIZVOĐAČKIH I POTROŠAČKIH CIJENA**



Izvor: DZS, obrada HGK

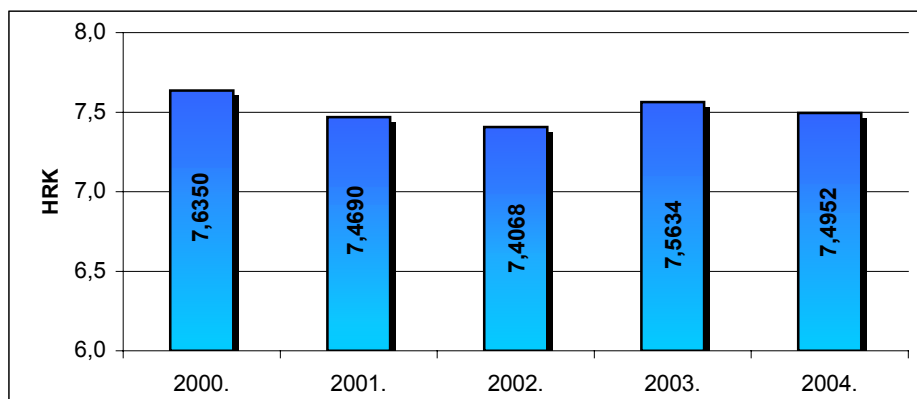
Stoga se, posebno u drugoj polovici 2004. godine, znatno produbila razlika rasta proizvođačkih i potrošačkih cijena.

TEČAJ I MEĐUVALUTARNI ODNOSI

Glavno obilježje kretanja tečaja kune prema zajedničkoj europskoj valuti je višegodišnja stabilnost koja je nastavljena i u 2004. godini. Ipak, za 2004. godinu je karakterističan trend lagane, ali stalne aprecijacije kune započet u ožujku, zbog kojeg je prosječna vrijednost kune prema euru u 2004. godini povećana za 0,9% u odnosu na prethodnu godinu. Ta se aprecijacija ogledala u rastu prosječnih mjesečnih tečajeva kune u odnosu na iste mjesece 2003. godine, dok je istodobno srednji dnevni tečaj kune na kraju godine, zbog izražene deprecijacije kune u drugoj polovici prosinca, bio 0,3% manji nego na početku siječnja.

U 2004. godini je kuna prema euru, mjereno prosječnim godišnjim tečajem, aprecirala za 0,9%.

Graf 1: PROSJEČNI GODIŠNJI TEČAJ HRK/EUR



Izvor: HNB; obrada HGK

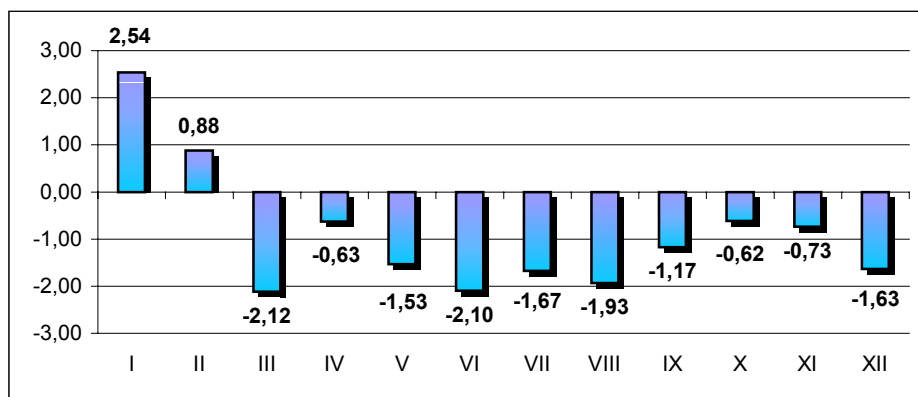
Na kretanje tečaja su i u prošloj godini najviše utjecale financijske transakcije velikih sudionika na tržištu; države, poslovnih banaka, izvanproračunskih fondova i velikih tvrtki. Tako je na aprecijaciju kune, koja je započela već krajem veljače, s jedne strane utjecala povećana ponuda deviza, na koju je jednim dijelom utjecalo zaduživanje HBOR-a u inozemstvu, a s druge strane povećana potražnja za kunama, potaknuta prvim prošlogodišnjim izdavanjem državnih obveznica na domaćem tržištu (u protuvrijednosti 200 milijuna eura). U ožujku je trend jačanja kune bio još izraženiji. Država je na domaćem tržištu plasirala još 150 milijuna eura obveznica u kunskoj protuvrijednosti, a na tečaj su, dijelom zbog špekulativnih očekivanja, djelovale i poslovne banke. Naime, uslijed očekivanja da će se država zadužiti i na inozemnom tržištu i time utjecati na pad vrijednosti eura smanjena je potražnja za eurima, a povećana za kunama. Veći dio nastavka godine obilježila je dobra kunska likvidnost podržavana intervencijama HNB-a, te velika ponuda deviza. U travnju se država zadužila na inozemnom tržištu izdavanjem 500 milijuna eura obveznica, u svibnju je potražnju za kunama povećao upis Plivinih obveznica, u lipnju se HAC na stranom tržištu zadužio za 250 milijuna USD, a u srpnju i rujnu se država zadužila na domaćem tržištu s još dva izdanja državnih obveznica u protuvrijednosti 400 odnosno 300 milijuna eura. Radi smanjenja efekta posljednjeg prošlogodišnjeg zaduženja države na domaćem tržištu u visini 200 milijuna eura, HNB je u listopadu donjela odluku o smanjenju obvezne pričuve poslovnih banaka za jedan postotni bod kako bi održala

Na tečaj su znatno utjecala zaduživanja države i izvanproračunskih fondova na domaćem i stranom tržištu

Zaduživanje ostalih sektora te devizni priljev od turizma također su utjecali na kretanje tečaja

zadovoljavajuću razinu likvidnosti. Pored navedenih zaduženja, u inozemstvu su se zaduživali i ostali sektori pa je neto porast ukupnog inozemnog duga u odnosu na prethodnu godinu iznosio 2,8 milijardi eura. Uz to, ostvaren je i devizni prihod od turizma u visini 5,7 milijardi eura, gotovo istovjetan ostvarenom u 2003. godini.

Graf 2: GODIŠNJE STOPE RASTA TEČAJA EURA PO MJESECIMA 2004. GODINE



Izvor: HNB; obrada HGK

Hrvatska narodna banka je u 2004. godini bila aktivna i po pitanju intervencija na deviznom tržištu. Provela ih je ukupno jedanaest, prvu i jedinu s ciljem sprečavanja daljnje deprecijacije kune još u siječnju, dok je u preostalim deset, kojima je cilj bio sprečavanje izraženije aprecijacije kune, otkupila ukupno 403 milijuna eura. Već i te intervencije pokazuju koliko je kretanje tečaja odstupalo od kretanja u 2003. godini u kojoj je osam intervencija provedeno s ciljem sprečavanja daljnjeg slabljenja kune, a samo jedna s ciljem sprečavanja njenog jačanja. Ipak, provedene intervencije nisu pretjerano odstupale od obrasca u godinama prije 2003. u kojima je raspored intervencija pratio sezonsko kretanje kune. Naime, u siječnju je deprecijacija kune uobičajena pojava zbog otplata vanjskog duga, zatim dolazi do postupne aprecijacije kune čije je vrhunac tijekom glavne turističke sezone, a nakon toga kuna prema kraju godine, zbog otplata duga i povećane korporativne potražnje za devizama radi plaćanja uvoza, uobičajeno slabi.

Tečaj je i dalje bio upravljano fluktuirajući jer je veće oscilacije tečaja ograničavala HNB

Realni efektivni tečaj je službeni pokazatelj HNB-a kojim se prati realna aprecijacija ili deprecijacija kune prema košarici valuta zemalja s kojima se ostvaruje najveći devizni platni promet, pri čemu se uzima u obzir kretanje domaćih i inozemnih cijena. Taj tečaj pokazuje da je i tijekom 2004. godine nastavljen trend realne aprecijacije kune koja neprekidno traje od 2000. godine, pa je realni tečaj kune na kraju godine bio 4,0% viši nego na kraju 2003. godine odnosno 11,0% realno viši nego na kraju 1999. godine.

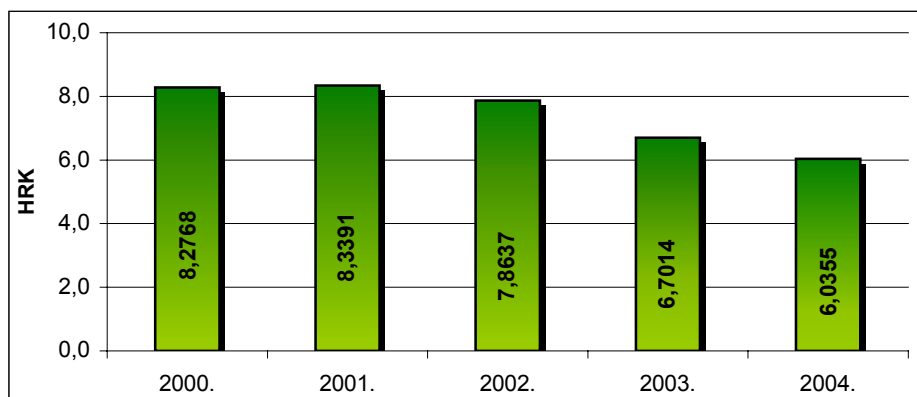
Realni efektivni tečaj kune pokazuje da je i u prošloj godini nastavljen trend realne aprecijacije kune prema košarici valuta

Kuna je tijekom 2004. godine, mjereno prosječnim godišnjim tečajem, jačala i prema američkom dolaru i to prateći rast eura prema dolaru, za visokih 9,9%. Vrijednost dolara je pred sam kraj godine pala na najnižu razinu (5,58 kuna) u posljednjih pet godina pa je i srednji dnevni tečaj na kraju prosinca bio 7,1% niži nego na početku siječnja. Takvo kretanje dolara nije direktna posljedica kretanja ponude i potražnje za dolarima i kunama na hrvatskom tržištu, već

Prosječni godišnji tečaj kune prema američkom dolaru je u 2004. godini bio 9,9% veći nego u prethodnoj godini

odnosa stanja gospodarstava SAD i EU, ali je važno zbog utjecaja na iskazanu veličinu pojedinih ekonomskih pokazatelja RH. Tako je pad vrijednosti dolara u posljednje dvije godine utjecao na rast BDP-a, vanjskotrgovinske razmjene, deficita platne bilance, vanjskog duga itd. izraženih u dolarima.

Graf 3: **PROSJEČNI GODIŠNJI TEČAJ AMERIČKOG DOLARA**



Izvor: HNB; obrada HGK

Može se kazati da je tečaj i u prošloj godini zadržao stabilnost, jer se ona mjeri odnosom prema zajedničkoj europskoj valuti, te da je kretanje tečaja bilo pod istim utjecajima kao i u prethodnim godinama, uz naglašeniji utjecaj zaduživanja države na domaćem tržištu. Međutim, realni efektivni tečaj, znatno bolje od nominalne aprecijacije kune (0,9%), pokazuje da kretanje tečaja ni u prošloj godini nije bilo u skladu sa kretanjima cijena u Hrvatskoj i njezinim najznačajnijim vanjskotrgovinskim parterima. Zbog toga je došlo do nastavka realne aprecijacije kune prema euru koja smanjuje izvoznu konkurentnost roba i usluga te ide na ruku uvoznicima.

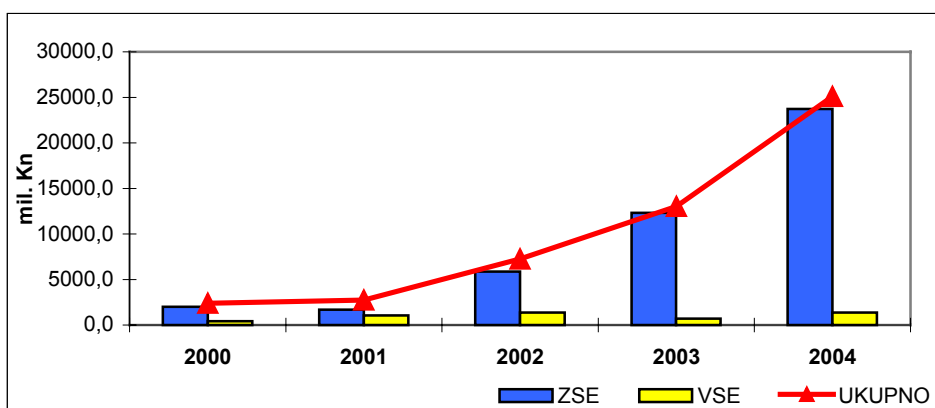
Premda je nominalni tečaj kune u odnosu na euro stabilan, u 2004. godini je nastavljena realna aprecijacija kune prema košarici valuta koja traje od 2000. godine

TRŽIŠTE KAPITALA

Na hrvatskom tržištu kapitala je u 2004. godini ostvaren ukupni promet u iznosu od 25,1 milijardu kuna, što je 92,6% više od onog ostvarenog u 2003. godini. Ostvarenom razinom prometa u 2004. godini, nastavljen je trend velikog rasta prometa na hrvatskom tržištu kapitala, započet mirovinskom reformom 2002. godine. Veliki rast prometa zabilježen je na obje burze s time da se i dalje oko 90% prometa na hrvatskom tržištu kapitala ostvaruje na Zagrebačkoj burzi.

Izraženiji trend rasta prometa od 2002. godine.

Graf br. 1: OSTVARENI PROMET NA HRVATSKOM TRŽIŠTU KAPITALA



Izvor: Zagrebačka i Varaždinska burza, obrada: HGK

Zabilježeno povećanje prometa na Zagrebačkoj burzi posljedica je povećanja prometa u svim segmentima trgovanja. Zagrebačku burzu su, između ostalog, u 2004. godini obilježila uvrštenja četiriju korporativnih obveznica (PLIVA, Agrokor, Podravka i Atlantic grupa), municipalnih obveznica grada Koprivnice, obveznica grada Zadra, obveznica HBOR-a i triju obveznica Ministarstva financija. Promet obveznicama je posljednje dvije godine činio oko 90% ukupnog prometa na Zagrebačkoj burzi. Najveći investitori u obveznice, mirovinski i neki investicijski fondovi, uspješno su poslovali i 2004. godine. Tako je te godine ukupna neto imovina obveznih mirovinskih fondova bila 70% veća u odnosu na kraj 2003. godine, a obveznice čine gotovo 90% portfelja obveznih mirovinskih fondova. Dobrovoljni mirovinski fondovi nisu prema zakonu obvezni ulagati u državne obveznice 50% svoje imovine, kao što je to slučaj sa obveznim mirovinskim fondovima, ali svejedno 73,6% njihovog portfelja čine državne obveznice.

U 2004. godini zabilježen je rast prometa na hrvatskom tržištu kapitala (92,6%).

Na Zagrebačkoj burzi je i 2004. godine 90% ukupnog prometa ostvareno obveznicama.

Promet dionicama na Zagrebačkoj burzi veći je u 2004. godini za 75,2% od onog u 2003. godini, dok je u odnosu na 2000. godinu veći za 71%. Najveći promet tim vrijednosnim papirima ostvaren je dionicama ADRIS grupe (bivši TDR), PLIVA te Podravke, što je bio slučaj (ne istim redom) i prethodne godine. Cijene dionica ADRIS grupe i Podravke zabilježile su porast, dok je cijena Plivine dionice ostvarila pad. Najveći porast cijena dionica zabilježile su dvije broderske tvrtke i to Jadroplov (3300%) te Atlantska plovidba (2258,5%). Ovako veliki porast cijena tih dionica, posljedica je povećanja brodskih vozarina u svijetu, što je uvelike utjecalo i na

Promet na Zagrebačkoj burzi, u petogodišnjem razdoblju, povećan je gotovo 12 puta.

povećanje prihoda tih tvrtki. Porast cijena dionica na Zagrebačkoj burzi najbolje se isčitava iz podatka da je vrijednost dioničkog indeksa zagrebačke burze CROBEX-a, na kraju 2004. godine, bila oko 30% veća od one na kraju 2003. godine, odnosno 75,9% veća nego krajem 2000. godine.

Tabela 1: PROMET OSTVAREN NA ZAGREBAČKOJ BURZI, u mil. kuna

	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Dionice	1.529,2	968,5	1.171,4	1.495,1	2.619,4
Obveznice	460,8	710,6	4.669,1	10.755,1	21.108,1
Ukupni promet	1.990,4	1.684,9	5.879,2	12.331,0	23.754,6
Tržišna kapitalizacija	22.178,6	33.015,3	38.451,3	50.549,2	86.298,1
Udio ukupnog prometa u BDP-u, %	1,3	1,0	3,3	6,4	11,5
Udio tržišne kapitalizacije u BDP-u, %	14,5	19,9	21,4	26,2	41,7

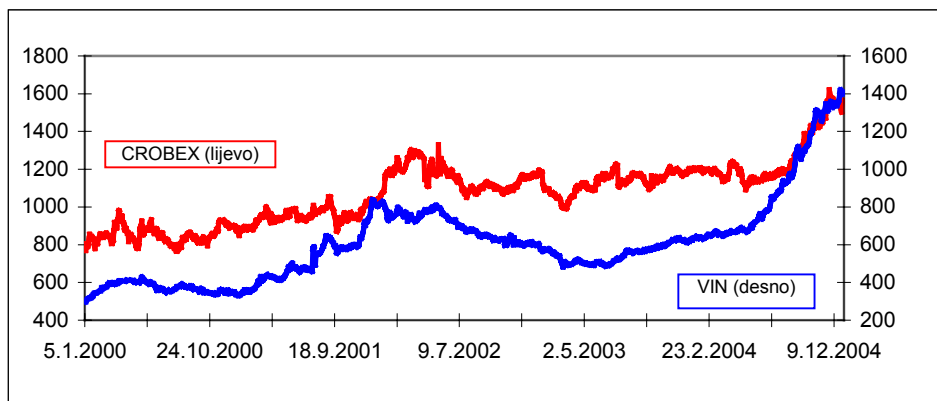
Izvor: Zagrebačka burza, DZS; obrada: HGK

Na Varaždinskoj burzi je, u 2004. godini ostvaren ukupni promet u iznosu od 1,3 milijarde kuna, što je 93,7% više u odnosu na prethodnu godinu. Iako se ostvaruje tek 10% prometa hrvatskog tržišta kapitala, Varaždinska burza je ostvarila izuzetan rast u 2004. godini. U najvećoj kotaciji Varaždinske burze, Kotaciji JDD, ostvaren je porast prometa od 272%, pri čemu je najviše utjecaja imao ostvaren promet dionicama DOM HOLDINGA i SN HOLDINGA čije cijene su porasle 154% i 286%. Ovakav rast cijena dionica utjecao je i na dionički indeks VIN čija je razina, u 2004. godini, po prvi puta u povijesti prešla vrijednost od 1000 bodova. Određena izdanja obveznica koje su uvrštene 2004. godine na Zagrebačku burzu, paralelno su uvrštene i na Varaždinsku, a to su tri državne i jedna municipalna obveznica, no promet obveznicama ne zauzima veliki udio na Varaždinskoj burzi.

Na Varaždinskoj burzi promet u 2004. godini veći je za oko 94% u odnosu na 2003. godinu

Promet na Varaždinskoj burzi, u 2004. godini, veći je 3 puta od onog u 2000. godini.

Graf br.2: KRETANJE VRIJEDNOSTI INDEKSA CROBEX I VIN



Izvor: Zagrebačka i Varaždinska burza, obrada: HGK

Uspoređujući Zagrebačku burzu i burze glavnih gradova bivše Jugoslavije, vidljivo je da je najveći promet u 2004. godini ostvaren upravo na Zagrebačkoj burzi, ali u usporedbi sa nekim drugim burzama u regiji, primjerice sa Varšavskom ili Budimpeštanskom burzom, promet na Zagrebačkoj burzi višestruko je manji, kao i tržišna kapitalizacija.

Tabela 2: **UKUPNI PROMET NA BURZAMA U 2004. GODINI**

	UKUPNI PROMET NA BURZAMA (mil. eura)	UDIO UKUPNOG PROMETA U BDP-u (u %, eur)
BEOGRAD	555,9	2,8
BUDIMPEŠTA	11.570,2	14,3
LJUBLJANA	837,8	3,2
VARŠAVA	29.597,3	15,2
ZAGREB	3.169,4	11,5

*Izvor: BeSE, BuSE, LJSE, WSE, ZSE, WIW

Struktura ukupnog prometa na Zagrebačkoj burzi bitno je drugačija u odnosu na strukturu prometa Varšavske ili Budimpeštanske burze. Naime, na Zagrebačkoj burzi se oko 90% prometa ostvaruje državnim obveznicama, dok se na Varšavskoj te Budimpeštanskoj burzi najviše prometa ostvaruje dionicama. Iako se iz svega navedenog uviđa koliko je naše tržište dionica još nerazvijeno, potrebno je uzeti u obzir da je hrvatsko tržište kapitala jedno od najmlađih u regiji. Pored toga hrvatsko tržište dionica vrlo je važno za gospodarstvo, jer između ostalog, u 2004. godini, ima najveći udio tržišne kapitalizacije u BDP-u među promatranim zemljama.

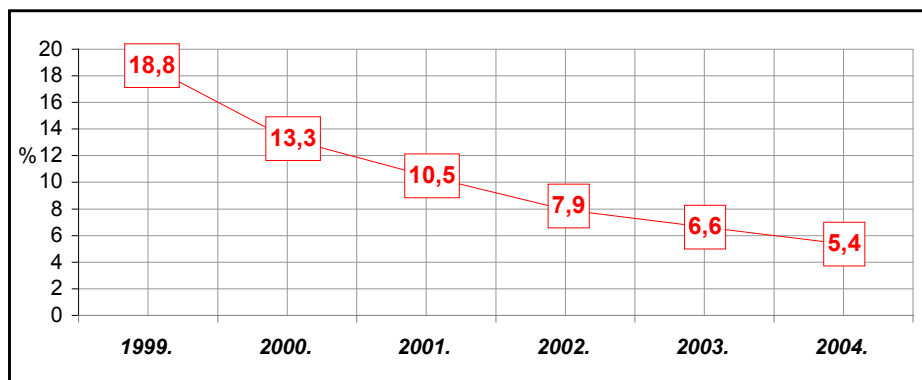
LIKVIDNOST

Krajem prosinca 2004. godine, FINA je evidentirala 19,7 tisuća pravnih osoba s blokiranim žiro računima u kojima je radilo 30,6 tisuća zaposlenih s ukupno 11,1 milijardi kuna dospjelih nepodmirenih naloga za plaćanje.

Peta uzastopna godina smanjivanja iznosa nepodmirenih naloga pravnih osoba

Tijekom 2004. godine ukupno je smanjen broj blokiranih pravnih osoba za 2,1 tisuću, broj zaposlenih u njima za 3,1 tisuću, a vrijednost njihovih nepodmirenih naloga za 1,7 milijardi kuna. Time se već petu uzastopnu godinu bilježi trend smanjivanja vrijednosti nepodmirenih naloga, kao i broja pravnih osoba koje zbog neplaćanja ostaju blokiranih žiro računa.

Graf br. 1: UDIO VRIJEDNOSTI NEPODMIRENIH NALOGA* U BDP-u



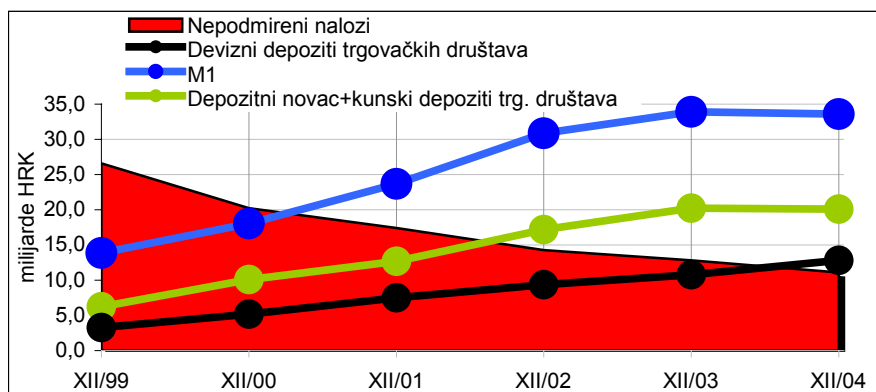
Izvor: DZS, FINA, obrada HGK

*stanje krajem godine

Kada se gleda vrijednost nepodmirenih naloga i broj blokiranih pravnih osoba, oni su se krajem 2004. godine otprilike spustili na razinu stanja krajem 1997. i početka 1998. godine, neposredno prije velike eskalacije nelikvidnosti. No, različitost je u tome što je broj zaposlenih u 2004. godini bio čak pet puta manji, što pokazuje kako su dužnici uglavnom ostale manje tvrtke od kojih većina vjerojatno postoji samo formalno. Druga je različitost u ostalim varijablama koje su u znatno povoljnijem odnosu s nepodmirenim nalogima, poput vrijednosti novčane mase u sustavu te vrijednosti i dinamike kunskih i deviznih depozita trgovačkih društava u poslovnim bankama.

Posljednje dvije godine, bez značajnih pomaka

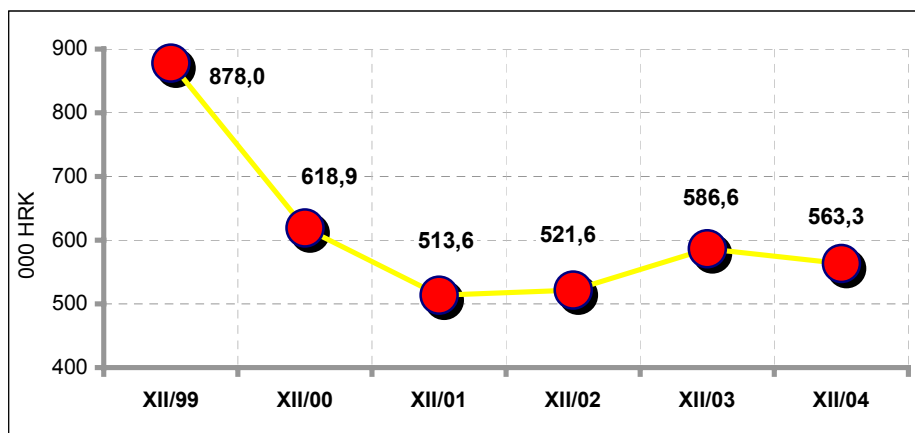
Graf br. 2: **NEPODMIRENI NALOZI, DEPOZITI, DEPOZITNI NOVAC, M1**



Izvor: HNB, FINA, obrada HGK

Međutim, u odnosu na 2003. godinu, nije bilo znatnijih pomaka. Uslijed restriktivnije monetarne politike, monetarni agregati su stagnirali na godišnjoj razini, dok je iznos nepodmirenih naloga, kao što je već navedeno, blago pao. Tako da je njihov odnos ostao na istoj razini kao i godinu dana ranije. Pozitivna je, zasad, naznaka da se stanje ne pogoršava, barem to ne pokazuje službena statistika.

Graf br.3: **PROSJEČNA VRIJEDNOST NEPODMIRENIH NALOGA BLOKIRANE PRAVNE OSOBE**



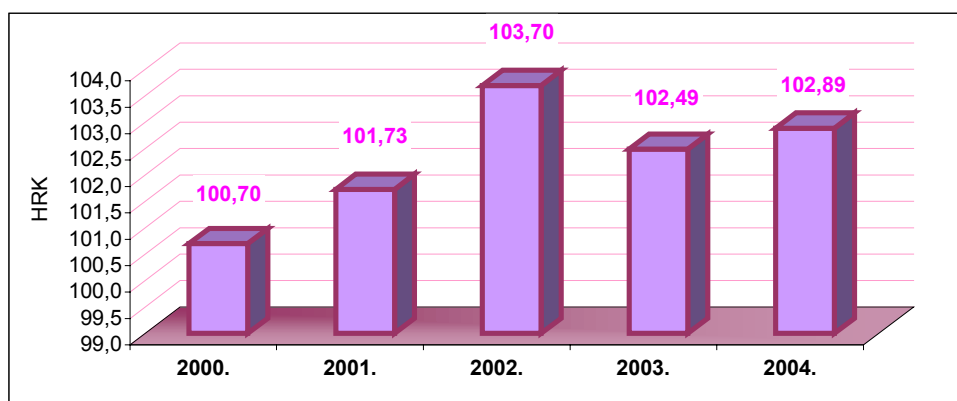
Izvor: FINA, obrada HGK

FINANCIJSKI REZULTATI POSLOVANJA PODUZETNIKA

Sporija dinamika rasta gospodarske aktivnosti u 2004. godini utjecala je i na dinamiku kretanja prihoda i rashoda koji su po prvi puta nakon 1999. godine pali ispod 10%-tnog rasta. Naime, prošle godine nastavljena je tendencija usporavanja rasta prihoda i rashoda unutar hrvatskog gospodarstva, ali su unatoč tome ostvareni nešto bolji rezultati nego godinu prije, tj. na 100 kuna rashoda ostvareno je 102,89 kuna prihoda.

U 2004. godini nastavlja se usporavanje rasta prihoda i rashoda poduzetnika

Graf br. 1 OSTVARENI PRIHODI NA 100 KUNA RASHODA



Izvor: FINA, obrada: HGK

Struktura poduzetnika prema veličini nije se značajnije izmijenila pa tako i nadalje dominiraju mali poduzetnici sa udjelom od 97% čiji broj znatnije raste od 2001. godine. Iako su najbrojniji ne ostvaruju ni četvrtinu ukupnih prihoda Republike Hrvatske. S druge strane veliki poduzetnici dominiraju u segmentu ukupnih prihoda gospodarstva (60%) i zaposlenosti (oko 48%).

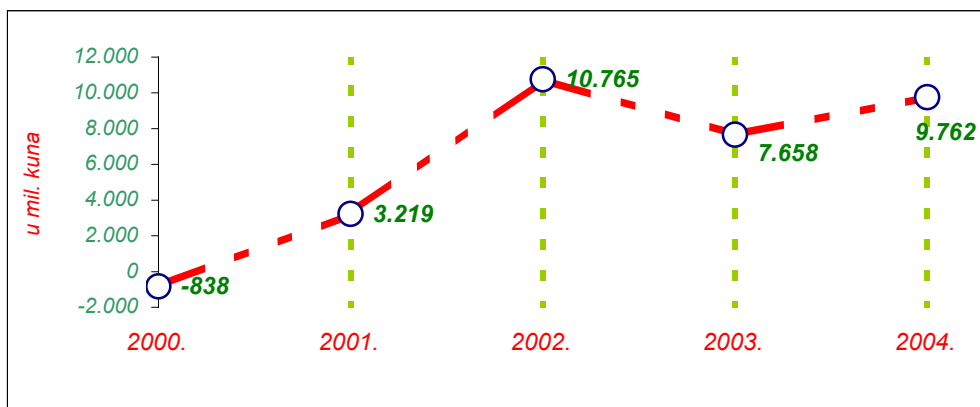
Ostvareno 102,89 kuna prihoda na 100 kuna rashoda

Oko 40% registriranih poduzetnika odnosi se na djelatnost trgovine, oko 19% na poslovanje nekretninama, a slijedi ih prerađivačka industrija mada se kod nje broj poduzetnika smanjuje dok kod trgovine raste.

Hrvatski poduzetnici od 2001. godine ostvaruju pozitivan konsolidiran financijski rezultat koji je u 2004. godini iznosio 9,8 mlrd. kuna. Pri tome se u posljednje tri godine bilježi trend rasta neto gubitaka koji su u 2004. godini iznosili ukupno 13 milijardi kuna, što je najviša razina od 1999. godine. U odnosu na 2002. godinu je neto gubitak na razini gospodarstva povećan za 11,8%, a neto dobit za znatno manjih 1,7% zbog čega je pozitivan konsolidirani rezultat gospodarstva bio 9,3% manji nego u toj godini. Pored toga, podaci pokazuju da je u 2004. godini svaki treći poduzetnik poslovao s gubitkom.

Svaka treća kompanija u Hrvatskoj posluje s gubitkom

Graf br.2 KONSOLIDIRANI FINANCIJSKI REZULTATI PODUZETNIKA

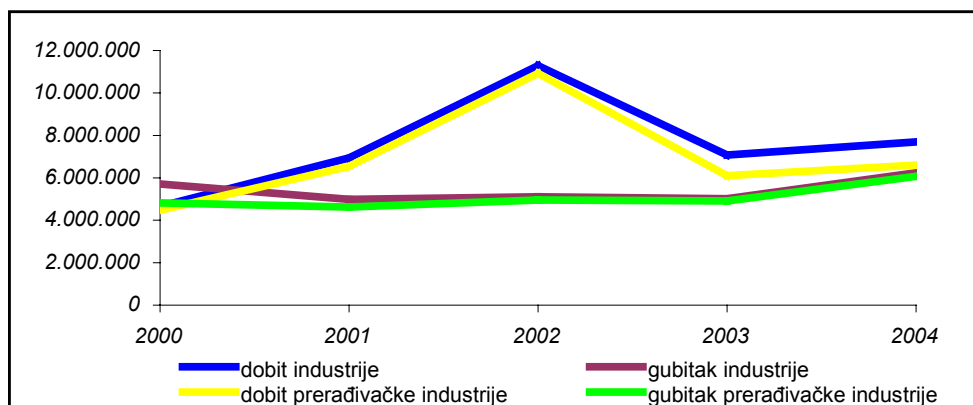


Izvor:FINA, obrada:HGK

Situacija u prerađivačkoj industriji je i nadalje loša, mada ta djelatnost od 2001. godine posluje s pozitivnim rezultatom. Naime, nastavlja se trend rasta gubitaka koji u 2004. godini iznosi 6,1 mlrd. kuna i veći je za 24% u odnosu na 2003. godinu. Na taj način prerađivačka industrija je u 2004. godini ostvarila najlošiji rezultat unatrag tri godine pa je tako neto dobit te godine bila 11 puta manja nego 2002. godine. Rast gubitaka prerađivačke industrije bio je prije svega uzrokovan lošim rezultatima u djelatnosti proizvodnje prometnih sredstava (brodogradnja) koja je u 2004.g. zabilježila 2,7 puta veći gubitak od onog 2003. godine, pa ta djelatnost čini 43% gubitaka cijele prerađivačke industrije. S druge strane, najuspješnija grana unutar prerađivačke industrije bila je djelatnost proizvodnje koksa i naftnih derivata.

Djelatnost proizvodnje prometnih sredstava (brodogradnja) zabilježila 2,7 puta veći gubitak nego 2003. godine

Graf br. 3 DOBIT I GUBITAK UKUPNE INDUSTRIJE I PRERAĐIVAČKE INDUSTRIJE

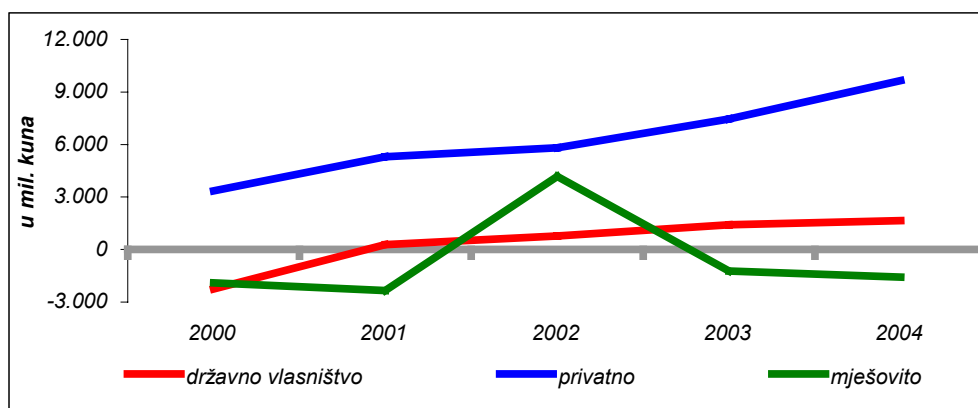


Izvor:FINA, obrada:HGK

Najuspješnija djelatnost u 2004. godini bio je prijevoz, skladištenje i veze gdje je zabilježeno 48% više neto dobiti u odnosu na prethodnu godinu, dok su gubici ostali na istoj razini. Kod toga se ističe rezultat poslovanja tvrtke T-HT, koja je udvostručila dobit u odnosu na 2003. godinu te postala tvrtka s najvećom neto dobiti u 2004. godini. Djelatnost graditeljstva u prošloj je godini smanjila neto dobit za 0,6%, ali je istovremeno reducirala gubitke za 40% te time ostvarila najbolji pozitivni konsolidirani rezultat unatrag tri godine.

Najuspješnija djelatnost u 2004. godini je prijevoz, skladištenje i veze

Graf br. 4 **FINANCIJSKI KONSOLIDIRANI REZULTAT-po oblicima vlasništva**



Izvor: FINA, obrada: HGK

Prema strukturi vlasništva, privatna poduzeća ostvaruju najveći financijski rezultat, dok mješovita poduzeća već posljednjih pet godina (izuzev 2002. godine) iskazuju negativan financijski rezultat. Poduzeća u državnom vlasništvu od 2001. godine posluju pozitivno.